

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2002/1 (Siyasî Parti Kapatma)

Karar Sayısı:2008/1

Karar Günü:29.1.2008

R.G. Tarih-Sayı:01.07.2008-26923

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Hak ve Özgürlükler Partisi

DAVANIN KONUSU: Tüzük ve Programında yer alan bazı bölümlerin Anayasa'nın Başlangıç'ı ve 2., 3., 14., 68. maddeleriyle 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. maddesinin (a) ve (b) bentlerine, 80. maddesine, 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı savıyla Hak ve Özgürlükler Partisi'nin (HAK-PAR) Anayasa'nın 69. maddesinin beşinci fıkrasıyla 2820 sayılı Kanun'un 100. ve 101. maddesinin (a) bentleri uyarınca kapatılmasına karar verilmesi istemidir.

I- DAVA

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kapatılma istemli kamu davasına ilişkin 14.3.2002 günlü ve SP 115 Hz.2002/3 sayılı İddianamesinde şöyle denilmektedir:

"II- DAVA KONUSU PARTİ TÜZÜK VE PROGRAMI

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin tüzük ve programının dava ile ilgili bölümleri şöyledir:

A- Tüzük

Madde 3: PARTİNİN AMACI

Dünya birçok evrelerden geçerek; idari, siyasi, toplumsal ve kültürel olarak yeniden çoğulcu demokratik toplum projesinin normları içinde yapılıyor, değişiyor. Etnik, ulusal, kültürel ve toplumsal topluluklar, çoğulcu bir idari sistem içinde; kendilerini yönetme hakkı dahil, tüm hak ve özgürlüklere kavuşuyor.

Dünyadaki toplumsal gelişmeler, bilim ve kültürdeki hızlı evrenselleşme; ulusal devlet modelini ve buna bağlı sistemleri, toplumsal gelişmelerin ve dünyanın bütünleşmesi önünde ayak bağı haline getirmektedir. Gelişmiş, çoğulcu demokrasiyi sistemleştiren ülkeler, yaşadıkları sorunları çözmede hızlı adımlar atmak için kendi aralarında ulus-üstü birlikler yoluna giderek çok uluslu, çok dilli, çok kültürlü yapılanmalar oluşturmaktadır. Türkiye'nin aday üye olduğu Avrupa Birliği, bu konuda en gelişkin model görünümündedir.

Dünyanın önemli bölgelerinden birinde bulunan TÜRKİYE, dünyayla bütünleşmek ve Avrupa Birliği'ne (AB'ye) üye olmak istediği halde; çoğulcu demokratik bir devlet yapısını oluşturmamak; toplumsal çoğulculuğu dışlamak için tekçi, otoriter devlet yapısında ısrar ediyor. Bu konuda imzaladığı ilgili uluslar arası sözleşmeleri hiçe sayıyor.

Bu yapısından dolayı, Türkiye, temel sorunu olan Kürt sorununu çözemiyor çoğulcu demokrasiyi yapılandıramıyor; toplumsal, siyasi ve ekonomik sorunları krizlere sokuyor.

Partimiz, Türkiye'yi idari, siyasi, toplumsal ve ekonomik olarak; evrensel demokratik hukukun, dünyanın ve AB ülkelerinin çoğulcu siyasi sistem normları içinde adem-i merkezîyetçi

tarzda yeniden yapılandırılacak; Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşma ile çözecek."

B- Program

TÜRKİYE DEĞİŞMEK ZORUNDA

Tüm dünyada bu değişim ve dönüşümler yaşanırken, Türkiye çağdaş olmayan bir çizgide kalmakta ısrar ediyor; kitlelerin Özgürlük ve demokrasi taleplerini şiddetle cezalandırıyor.

Türkiye, tüm iddialarına karşın demokrasi yarışında yol alamamış, söylemde demokrat özde totaliter tutumlar yüzünden inandırıcılığını yitirmiş, batılı devletler nezdinde güvenilir bir konuma düşmüştür.

Türkiye'yi yönetenler, insan haklarına saygı; çoğulcu demokrasi ve hukukun üstünlüğü olmadan; ekonomik kalkınma ve toplumsal barışın sağlanamayacağını, bir ayağın mutlaka eksik kalacağını artık görmelidirler. Kürt sorunu başta olmak üzere, sorunlar inkar ve bastırma yoluyla çözmeyi hedefleyen politikaların, çözüm getirmediği, aksine sorunları ağırlaştırdığı ortaya çıkmıştır. Bu politikalar yüzünden toplum militarizmin etkisine girmiş; hukukun üstünlüğünü, insan hakları, temel hak ve özgürlüklerin kullanımı vb. çağdaş değerler konusunda, Türkiye uygar dünyanın gerisinde kalmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti devleti, taraf olduğu uluslar arası sözleşmeleri iç hukukuna yansıtmadığı, otoriter devlet anlayışının sonucu olan yasa ve yönetmelikleri değiştirmede; etnik, dinsel ve toplumsal farklılıklara karşı hoşgörülü ve bölgeler arası dengesizliği gidermede gönüllü davranmadığı için uygar dünyadan her gün biraz daha uzaklaşıyor.

Bugün Kürtlerin haklarını tanımamak uğruna toplumu çağdışı bir geriliğe mahkum eden; düşünce ve ifade özgürlüğüne olanak tanımayan; sorunları diyalog ve uzlaşma yerine, toplumsal gerilim ve çatışma yöntemiyle çözmeye çalışan çağdışı bir anlayış devlette egemen olmuştur.

Hak ve Özgürlükler Partisi, bu anlayışa karşı çıkan toplum kesimlerinin Türkiye'yi yeniden yapılandırma istek ve ihtiyaçlarının bir ürünüdür; Kürt sorunu çözülmeden Türkiye'de hiçbir sorunun çözülemeyeceği inancındadır. Bu nedenle programının merkezinde Kürt sorununun toplumsal uzlaşma yoluyla adil, eşitlikçi ve demokratik bir çözüm kavuşturulması hedefini koymuştur; **Türkiye hükümetlerinin, Kıbrıs, Bulgaristan, Yunanistan, Kosova ve benzeri ülkelerde bulunan azınlıklar/topluluklar için savunduğu tezleri, Türkiye'de yaşayan Kürtler için de istemesi durumunda, sorunun çözüm yoluna gireceği inancındadır.**

Burada asıl sorun çoğulcu demokratik devleti yapılandırma ve çağdaş çoğulcu demokratik idari sistemleri kabul edip etmeme sorundur.

Hak ve Özgürlükler Partisi, değişik toplum kesimlerine mensup farklı görüş ve düşüncedeki aydın ve politikacıların, Kürt sorununu adil ve kalıcı bir çözüme ulaştırmak; demokratik hak ve toplumsal özgürlükleri anayasa ve yasaların güvencesi altına almak amacıyla, siyasal ve toplumsal sistemi yeniden yapılandırmak için kurulan bir partidir; Kürt sorununun barışçıl, demokratik ve eşitlikçi bir yaklaşımla diyalog ve toplumsal uzlaşma yoluyla çözümünden yanadır. Bunun gerçekleşmesi için devleti çoğulculuğa uygun tarzda yeniden yapılandıracaktır. Partimiz bunu gerçekleştirmek için mücadele edecektir.

YENİDEN YAPILANDIRMA

Yeni bir Toplumsal Sözleşme

Türkiye için uluslararası hukuk normlarına uygun; çoğulcu, katılımcı, insan haklarını ve hukukun üstünlüğünü esas alan demokratik bir anayasayı gerekli görüyoruz. Öngördüğümüz anayasa, evrensel hukuk ilkelerine uygun olacak; toplumsal ve kültürel çoğulculuk esasları üzerinde bireysel, grupsal hak ve özgürlükleri teminat altına alacaktır.

Böyle bir anayasa, en geniş toplum kesimlerini katılım ve tartışması sonucunda gerçekleştirecek devletin ve toplumun çok kültürlülüğüne, çok dilliliğe, çok sınırlılığa ve çok dinliliğe göre yeniden yapılandırılarak demokratikleştirilmesi; sivil toplum ve bireyin öne çıkarılması için çalışacak. Vatandaşını tebaa gibi gören bir devleti değil, vatandaşına hizmet götüren, bir devlet yapılanması sağlanacak.

Ademi merkeziyetçi bir anlayışın yerel yönetimler eliyle hayata geçirilmesini, hem toplumun hem devletin demokratikleşmesi için gerekli görüyoruz. **Yerel yönetimleri düzenlerken katılımcılık ve çoğulculuğun evrensel ilkeleri esas alınacak. Yerel yönetimler özerk yapıya kavuşturulacak.**

Seçilmiş yöneticilerin halkın oyu veya yargı kararı dışında görevden alınmasını önleyen yasal düzenlemeler getirilecek.

Devletin merkeziyetçi otoriter yapısına son verilecek. Yerel yönetim yasaları yeniden düzenlenerek, dışişleri ve savunma dışındaki tüm hizmetleri bölge meclislerin yasal düzenlemeleriyle, özerk yerel yönetimlere terk edilecek.

Belediye ve İl Genel Meclisleri toplumsal çoğulculuğa ve renkliliğe uygun aktif temsil kurumları haline getirilecek.

Eğitim, sağlık, iç güvenlik ve yerel vergi gibi konular özerk yerel yönetimlere terk edilecek.

Belediye ve İl genel Meclisleri temsilcilerinden Yerel Bölge Meclisleri oluşturulacak.

Valiler, Kaymakamlar, emniyet müdürleri seçimle saptanacaklar.

Eğitim ve Kültür

Türkiye'de eğitim politikası çok kültürlülük esasına aykırı, ırkçı ve şovendir. Partimiz, eğitimi bu öğelerden arındırarak; hem diller ve kültürler hem de bireyler arasında fırsat eşitliğini sağlayacaktır.

Partimiz yüzyılların ihmaline uğramış olan Türkiye toplumunun eğitim düzeyini yükseltmek için öncelikler Kürtlerden başlayarak bir eğitim seferberliğinin başlatılmasını zorunlu görüyor.

Partimiz, eğitim konusunu planlarken, evrensel hukuk ilkelerini ve Türkiye'nin taraf olduğu antlaşmaları temel alacak, Türkiye'nin çoğulcu ve çok dilli yapısına göre eğitim hakkının sağlanması için gereken yasal ve idari düzenlemeleri yapacaktır."

III- KONUYLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Davalı siyasi Parti'nin, kapatılma nedeni olarak iddianamede dayandırılan ve ilgili görülen Anayasa ve Siyasi Partiler Yasası kuralları şunlardır:

A- Anayasa Kuralları

Siyasi Partilerin kapatılmalarıyla ilgili düzenlemelerin kaynağı, Devletin temel öğelerini belirleyerek bunları güvenceye bağlayan ve toplumsal uzlaşmanın temelini oluşturan Anayasa'nın aşağıdaki maddelerinde yer alan kurallardır:

Madde 1- "Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir."

Madde 2- "Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

Madde 3- "Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçe'dir.

Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Milli Marşı "İstiklal Marşı"dır.

Başkenti Ankara'dır."

Madde 4- "Anayasanın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez."

Görüldüğü üzere Anayasa koyucu, bu kurallarla ulusal birliğimizin değişmezliğiyle ülke bütünlüğünü ve devletin tekil yapısını ortaya koymuştur. Burada öncelikli olanlar ülke-ulus bütünlüğüyle Atatürk milliyetçiliğidir.

Vatana ve ulusa bağlılığın, sevgi ve kardeşliğin, içte ve dışta barışın simgesi sayılan, tüm bireyleri eşitlik ve adaletle kavrayıp çağdaş evrensel değerlerle birleşen ve bu ilkeler, yaşamın her alanda çağdaşlaşmasının ve demokratikleşmesinin kaynağı ve dayanağıdır.

Siyasi partilerin tüzük ve programları yönünden Anayasa'ya aykırılık, yalnızca Anayasa'da sayılan parti yasaklarına ilişkin hükümlerle sınırlıdır.

Madde 68-

Siyasi partilerin tüzük ve programları (...) Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez. ..."

Madde 69-

Siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesi'nce kesin olarak karara bağlanır.

Bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir."

B- Siyasi Partiler Yasası Kuralları

Anayasanın buyurucu kuralı uyarınca çıkarılan, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'ndaki dava konusu ile ilgili,

Madde 78- "Siyasi Partiler:

a) Türkiye Devletinin Cumhuriyet olan şeklini; Anayasanın Başlangıç Kısımında ve 2.maddesinde belirtilen esaslarını; Anayasanın 3.maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, diline, bayrağına, milli marşına ve başkentine dair hükümlerini; egemenliğin kayıtsız şartsız Türk milletine ait olduğu ve bunun ancak Anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organları eliyle kullanabileceği esasını; Türk milletine ait olan egemenliğin kullanılmasının belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılmayacağı veya hiçbir kimse veya organın, kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağı hükmünü, seçimler ve halk oylamalarının serbest, eşit, gizli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılması esasını değiştirmek;

Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, dil, ırk, renk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak;

Amacını güdemezler veya bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar, başkanlarını bu yolda tahrik ve teşvik edemezler.

b) Bölge, ırk, belli kişi aile, zümre veya cemaat, din, mezhep veya tarikat esaslarına dayanamaz veya adlarını kullanamazlar."

Madde 80- "Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı Devletin tekliği ilkesini değiştirmek amacını güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar."

Madde 81- "Siyasi Partiler:

a) Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli veya dini kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler.

b) Türk dilinden ve kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler ve bu yolda faaliyette bulunamazlar."

hükümleri yer almaktadır.

Yüksek Mahkemenizin siyasi parti kapatılmasıyla ilgili 16.6.1994 (Esas 1993/3, Karar 1994/2) ve 14.2.1997 (Esas 1996/1, Karar 1997/1) günlü kararlarında da belirtildiği gibi;

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın bu kurallarında, devletin tekliği ile ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünden söz edilmektedir. Bu maddeler, Anayasa'da yazılı soyut "Bölünmez bütünlük" ve "tekil devlet" kavramlarını açıklayarak somutlaştırmaktadır. Eş anlatımla, Siyasi Partiler Yasası, devletin tekliği, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü korumak amacıyla, ayrılıkçı akımların bir parti durumunda Örgütlenmesini yasaklamakta ve yine siyasi partilerin federal bir sistemi savunamayacaklarını azınlık yaratamayacaklarını (özendirip kışkırtmayacaklarını), bölgecilik, ırkçılık yapamayacaklarını ve eşitlik ilkesini korumak zorunda olduklarını vurgulamaktadır. Böylece anayasal ilkeler Siyasi Partiler Yasası'yla yaşama geçirilip yaptırımlara bağlanmıştır.

Madde 100- "Bir siyasi partinin, bu Kanunun dördüncü kısmında yer alan hükümleri ihlal etmesi sebebiyle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından partinin kapatılması davasının açılması:

a) Resen,

- b) Bakanlar Kurulu kararı üzerine Adalet Bakanının istemiyle,
- c) Bir siyasi partinin istemi üzerine Olur..."

Bu maddede, siyasi partilerle ilgili yasaklara aykırılık halinde, ne şekilde kapatma davası açılacağı düzenlenmektedir. Ayrıca, Siyasi Partiler Yasası'nın dördüncü kısmında yer alan 78, 80, ve 81.madde hükümlerine aykırılık durumunda, Cumhuriyet Başsavcılığınca partinin kapatılması istemiyle başka bir koşula bağlı olmadan resen dava açılabilceği açıkça belirtilmektedir.

Madde 101- (Değişik: 12.8.1999-4445/16 md.) "Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı;

a) Bir siyasi partinin tüzük ve programının devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine aykırı olması, sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlaması, suç işlenmesini teşvik etmesi,

- b)
- c)

Hallerinde verilir."

Anayasanın 68.maddesinin dördüncü fıkrasındaki yasaklara aykırılık halinde partinin kapatılmasının ayrıca bu maddede yer aldığı görülmektedir. Nitekim maddenin başlığında da açıkça, Anayasadaki yasaklara aykırılık halinde partilerin kapatılmasının düzenlendiği belirtilmiştir.

IV-KAPATMA NEDENLERİ VE DEĞERLENDİRME

Davalı partinin tüzüğü ve programında yer alan, kapatma isteminin nedenleri olarak belirlenen, iddianamemizin ilgili kısmında yazılı bölümlerinin, öncelikle Anayasa ve Siyasi Partiler Yasası'nda kurala bağlanan, "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün" bozulması amacına yönelik olup olmadığının tartışılıp irdelenmesi gerekmektedir.

Davalı parti tüzüğünün 3.maddesi "Partinin Amacı" başlığını taşımaktadır. Tüzüğün bu 3.maddesinde, "tekçi, otoriter devlet yapısında ısrar eden" Türkiye'yi "adem-i merkezîyetçi tarzda yeniden yapılandırma" ve "Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşma ile çözme" hedeflerinin Anayasaya uygunluğu sorunu, Anayasanın 3.maddesinde belirlenen ve 4.maddesiyle de değiştirilemezlik güvencesiyle donatılan "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" ilkesinin anayasal düzen içindeki yeri ile yakından ilgilidir.

Türkiye Cumhuriyeti Devletimin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü ve bunu pekiştiren ortak dil, kültür, eğitim ve Türk Milliyetçiliği kavramları hukuksal ve siyasal olduğu kadar, tarihsel ve sosyal gerçeklere dayanmaktadır.

Anayasanın en temel ilkesi olan, "Devletin, ülkesi ve milletiyle bölünmezliği" ilkesi, Anayasamın birçok maddesinde Özellikle vurgulanmış, Türk Milletimin bağımsızlığı ve bütünlüğüyle, ülkenin bölünmezliğini korumak devletin temel amaç ve görevleri arasında gösterilmiştir (Madde 5). Ülke ve ulus bütünlüğünü korumak için temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanabileceği kabul edilmiş (Madde 14); aynı amaçla basın özgürlüğüne özel sınırlamalar

Esas Sayısı:2002/1 (Siyasî Parti Kapatma)
Karar Sayısı:2008/1

getirilmiş (Madde 28, 30); gençlerin bu anlayış doğrultusunda yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı önlemler alınması, devlete özel görev olarak verilmiş (Madde 58); bilimsel araştırma ve yayında bulunma yetkisinin; Devletin varlığı ve bağımsızlığıyla, ulusun ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliğine karşı, kullanılamayacağı belirtilmiş (Madde 130); birlik ve bütünlüğe karşı işlenecek suçlar için özel mahkemelerin kurulması öngörülmüş (Madde 143); aynı konu, TBMM üyeleri ve Cumhurbaşkanı yeminlerinin temel öğelerinden birini oluşturmuştur (Madde 81 ve 103).

Anılan ilke, son Anayasa değişikliğinde de (Değişik: 3.10.2001 - 4709/3), hem Anayasanın temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılamayacağına ilişkin 14. maddesinde korunmuş, hem de düşünceyi açıklama özgürlüğüne ilişkin bir özel sınırlama nedeni olarak Anayasanın 26. maddesinin 2. fıkrasına eklenmiştir (Değişik: 3.10.2001 - 4709/9). Siyasi partilerle ilgili, Anayasa'nın 68. maddesinin 4. fıkrası, siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemlerinin belirli anayasal ilke ve değerlere aykırı olamayacaklarını düzenlemektedir. Bunların arasında "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" de yer almaktadır. Anayasanın 69. maddesinin 5. fıkrası 68. maddenin 4. fıkrasına gönderme yaparak, tüzük ve programları "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne" aykırı bulunan partilerin temelli kapatılacağını düzenlemektedir.

Anayasada korunan bu ilke, Siyasi Partiler Yasası ile somutlaştırılmıştır.

Siyasi Partiler Yasasının 78. maddesinin (a) bendinde; demokratik devlet düzeninin korunmasına ilişkin yasaklar kapsamında "bölünmez bütünlük" esasının değiştirilmesi yasaklanmaktadır. Aynı madde çerçevesinde, "dil, ırk, renk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayalı bir devlet düzeni kurmak" da yasaklanmıştır. Görülüyor ki, siyasi partilerin; devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü yanında, devlet dilinin Türkçe olduğuna dair (Anayasanın 3. maddesinin birinci fıkrası, devlet dilinin Türkçe olduğu hükmünü taşımaktadır.) kuralı da değiştirme amacını güdemeyecekleri ve bu yolda faaliyette bulunamayacakları, yasada açıkça belirtilmiştir.

Yüksek Mahkemenizin 26.2.1999 gün (Siyasi parti kapatma), Esas 1997/2, Karar 1999/1 sayılı kararında da belirtildiği gibi; Anayasa ve Siyasi Partiler Yasası'nda "Türk" sözcüğü etnik kökenine bakılmaksızın, Türkiye Cumhuriyetine yurttaşlık (vatandaşlık) bağı ile bağlı olan herkesi ifade etmektedir.

Siyasi Partiler Yasasının 78. maddesinin (b) bendinde ise, siyasi partilerin bölge ve ırk esasına dayandırılmayacakları belirtilmektedir. Buna göre, siyasi partiler belirli bir ırka, etnik kökene mensup olanların partisi olduklarını iddia edemezler.

Davalı parti ise, Kürt sorununun çözümüne parti tüzüğünün amaç maddesinde ve programının merkezinde yer vermiştir. Kürt sorununun çözümünün parti tarafından acil hedef olarak benimsendiği belirtilerek, Kürt sorununun çözülmesinin temel amaçlardan biri olduğu, tüzük ve programda özellikle vurgulanmıştır. Ayrıca, Kürt kökenlilerin varlık ve kültürleri öne çıkarılmıştır.

Görülüyor ki; parti tüzüğünde ve programında, "Kürt Sorunu", "Türkiye'nin temel sorunu olarak" tanımlanmıştır. Bu anlayış, "Türkler ve Kürtler" ayrımını, "ayrı bir Kürt ulusunun varlığı"nın kabul edilerek vatandaşlık bilinç ve beraberliğini temel alan ulus kavramının reddini içermektedir.

Açıklanan nedenlerle, davalı parti'nin tüzük ve programında "Türkler ve Kürtler biçiminde bir ayrım yapılması; ulus bütünlüğü içinde, etnik kimliği olan sorunları yadsınan ve

Esas Sayısı:2002/1 (Siyasî Parti Kapatma)
Karar Sayısı:2008/1

baskı altında bulunan bir Kürt ulusunun bulunduğunun ileri sürülmesi, Siyasi Partiler Yasası'nın 78.maddesinin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ve siyasi partilerin ırk esasına dayanamayacakları" ilkelerine, ayrıca Siyasi Partiler Yasasının 101. maddesinin (a) bendindeki, bir siyasi partinin tüzük ve programının "Devletin (...) ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne" aykırı olamayacağı ilkesine de aykırılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Yüksek Mahkemenizin de, 26.2.1999 gün, Esas 1997/2 (Siyasi Parti Kapatma), Karar 1999/1 sayılı kararında bu görüşte olduğu açıkça vurgulanmaktadır.

Davalı partinin programında, Türkiye'de, merkezi hükümetin yerel sorunlara seyirci kaldığından, bu duyarsızlığın çarpık kentleşme sorununu doğurduğundan söz edilerek, devletin demokratikleşmesi, politik, yönetsel demokratik katılımın ve çoğulculuğun sağlanabilmesi, hizmetin hızlandırılması için öncelikle merkezi devletin yerel yönetimler üzerindeki vesayetinin kaldırılacağı, toplumun kendisini yönetenleri doğrudan seçebilmesi, yönetimleri ve yönetenleri denetleyebilmesinin sağlanacağı, merkezi idare küçülürken, yerel yönetimlerin kendi alanlarında daha çok söz sahibi olacağı, Belediye ve İl Genel meclisleri temsilcilerinden Yerel Bölge Meclisleri oluşturulacağı, bu anlayışa uygun olarak, vali, emniyet müdürü, kaymakam gibi yöneticilerin seçimle gelmelerinin sağlanacağı, eğitim, sağlık, iç güvenlik ve vergi gibi konuların özerk yerel yönetimlere bırakılacağı belirtilmektedir.

Davalı partinin bu görüş ve hedefleri, Kürt sorununun çözümü için bir çare olarak öngördüğü ve gerçekleştirmeyi misyon olarak benimsediği idari ademi merkezîyetçi sistem çerçevesinde, devletin idari bölgeler şeklinde yapılandırılması biçiminde belirtilen amaç ile birlikte düşünülmelidir.

Anayasa, özerk bölge, özerk yönetim birimi ya da federasyon gibi yapılanmalara bilinçli olarak yer vermemiştir. Ulusun tümüne ait en üstün kudret olan egemenliğin federe devletler veya özerk bölgeler tarafından paylaşılması, ülke bütünlüğünün sadece siyasal sınırların korunması biçiminde anlaşılması, merkezîyetçi olmayan idari yapılanmaların ülke bütünlüğünü bozucu nitelikte görülmemesi kabul edilemez.

Yüksek Mahkemenizin 18.8.1993 gün, Esas 1992/1 (Siyasi Parti Kapatma), Karar 1993/1 sayılı kararında da değinildiği gibi, "... 'Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü' kuralı, azınlık yaratılmamasını, bölgecilik ve ırkçılık yapılmamasını ve eşitlik ilkesinin korunmasını içermektedir. <Egemenlik> ve <Devlet> kavramlarının <Ulus> kavramıyla bütünleşmesi, devletin herhangi bir kökenden gelenlerle, ya da herhangi bir toplumsal sınıfla özdeşleştirilmesine engeldir. Bunun nedeni; ulusun çeşitli toplumsal sınıflardan oluşmasına karşın sınıflar üstü bir kavram olmasıdır. Bunun için egemenliğin kullanılmasından alıkoyan veya egemenliği bölen düzenlemeler bölünmez bütünlük ve tekil devlet ilkesine ters düşer..."

Davalı siyasi partinin programında, devletin yeniden yapılandırılması adı altında önerdiği idari bölgeler ve egemenlik sahibi özerk bölgeler modelleri ile, Siyasi Partiler Yasasının 78/b ve 80. maddelerine aykırı olarak Devletin tekliği ilkesinin değiştirilmesi amacının güdüldüğü anlaşılmaktadır.

Siyasi Partiler Yasasının ulus bütünlüğü ilkesinin güçlendirilerek tekrarlanması niteliğindeki hükümlerinden biri olan "azınlıklar yaratılmasının önlenmesi" başlıklı 81. maddesinin (a) bendinde, siyasi partilerin milli ya da dini, kültür, mezhep, ırk ya da dil ayrılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremeyecekleri öngörülmüştür. Lozan Barış Antlaşması kapsamında bulunan azınlıklar bundan ayrıktır.

Maddenin (b) bendinde ise, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak ve geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar

yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını gütmek siyasi partiler açısından yasaklanmıştır.

Yasayla, ülkedeki etnik grupların dil ve kültürleri yasaklanmamıştır. Çeşitli kökenlerden gelen yurttaşlar kendi dil ve kültürlerine sahip bulunmakta, onları geliştirmektedir. Tarihi, dinî, gelenek ve görenekleri aynı olan, kültürleri güçlü biçimde ulusal kültürde yerini alan bir topluluğun bireyleri arasında ayrımcılık yaratacak düzeyde kültür ayrılığı olduğunu ileri sürmek ve ortak ulusal kültürü yadsıyıp dışlamak gerçeklerle bağdaşmaz.

Parti tüzüğün 3. maddesinde partinin amacı bölümünde "Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşma ile çözmek", parti programının "Türkiye değişmek zorundadır" başlıklı bölümünde, "Türkiye hükümetlerinin, Kıbrıs, Bulgaristan, Yunanistan, Kosova ve benzeri ülkelerde bulunan azınlıklar/topluluklar için savunduğu tezleri, Türkiye'de yaşayan Kürtler için de istemesi durumunda, sorunun çözüm yoluna gireceği inancındadır." biçimindeki değerlendirmeler ile parti programının diğer bölümlerindeki düzenlemeler, farklı ulus ve ulusal azınlıkların varlıklarının kabul edildiklerinin istendiğini göstermektedir. Bunlar birlikte ele alındığında, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli veya dini, kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunun söylendiği, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacının güdüldüğü anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle, davalı partinin tüzük ve programında, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde kültür, ırk ya da dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunun ileri sürüldüğü, böylece Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amaçlandığından, parti tüzük ve programı, Siyasi Partiler Yasasının 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılık oluşturmaktadır.

Nitekim Yüksek Mahkemenizin de, 30.11.1993 gün, Esas 1993/2 (Siyasi Parti Kapatma), Karar 1993/3; 19.3.1996 gün, Esas 1995/1 (Siyasi Parti Kapatma) Karar 1996/1; 26.2.1999 gün, Esas 1997/2 (Siyasi Parti Kapatma) karar 1999/1 sayılı kararlarından aynı görüşte olduğu anlaşılmaktadır.

V- SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda gerekçeleriyle açıklandığı üzere, davalı partinin tüzük ve programının bazı bölümlerinin Anayasanın Başlangıç kısmı ile 2., 3., 14., 68. maddelerine ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 78. maddesinin (a) ve (b) bentlerine, 80. maddesine, 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı olduğundan, Hak ve Özgürlükler Partisinin Anayasanın 69. maddesinin 5. fıkrası ve Siyasi Partiler Yasasının ise, 100. maddesinin (a) bendi ile 101. maddesinin (a) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilmesi arz ve talep olunur."

II- DAVALI SİYASİ PARTİNİN ÖN SAVUNMASI

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin tamamı dava dosyasında bulunan 10.6.2002 günlü ön savunmada, öncelikle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın kapatma gerekçeleri yorumlanmıştır. Bu çerçevede HAK-PAR'ın tüzük ve programından başka bir delile iddianamede yer verilmediği belirtilmiştir. Buna gerekçe olarak da Parti'nin kuruluşundan kısa bir süre sonra kapatma davasının açıldığı tespiti yapılmıştır. 11 Şubat **2002'de** parti kuruluşu için gerekli belgelerin İçişleri Bakanlığına sunulmasıyla tüzel kişilik kazanan Parti'nin kapatma davasının kuruluşundan yaklaşık bir ay sonra (14. 03. 2002 günü) olduğu vurgulandıktan sonra özetle aşağıdaki savunmalara yer verilmiştir:

İLK İTİRAZLAR

1) ...Anayasanın 69. maddesinin 1995 değişikliğinden önceki (hali) " **siyasi partiler tüzük ve programları dışında faaliyette bulunamazlar, anayasanın 14. maddesindeki sınırlama dışına çıkamaz, çıkanlar temeli kapatılır**" şeklindedir. Yeni şeklinde ise ".... faaliyetlerini, parti içi düzenlemeler ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur. Bu ilkelerin uygulanması kanunla düzenlenir." Oysa, tüzük ve program dışında etkinlikte bulunma yasağı SPK'DA devam ediyor.

Yurtdışında teşkilatlanma, kadın ve gençlik kolu kurma yasağı, bu değişikliklerle kaldırılmıştır; ancak SPK'DA (m.91) devam ediyor. Yine Siyasi Partilerin dernek, sendika, vakıf, kooperatif v.b. örgütlenmelerle ilişki yasağı değişiklikle ortadan kaldırıldı; ama SPK'DA (m.92.de) devam ediyor. Yüksek öğretim kurumundaki öğretim üyesi ve öğrencilerin siyasi partilere üyelik yasağı değişiklikle kaldırıldı; ama bu yasak SPK'DA (m.11) devam ediyor. Anayasanın 69/8 paragrafında temelli kapatılan bir partinin bir başka ad altında kurulamayacağı hükmü yer almış ise de, SPK'DA bu kurala aykırı davranış kapatma sebepleri arasında sayılmamıştır. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

SPK'NIN 78, 80 ve 81. maddelerinde yer verilen kapatma nedenleri Anayasanın 1995 ve 2001 yılında değiştirilen 68 ve 69. maddelerindeki yeni düzenleme çerçevesinde değerlendirilmesi, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesinin zaruri bir neticesi olmalıdır. Anayasa, siyasi partileri demokratik siyasal hayatın vazgeçilmez unsurları olarak tanımlamış ve demokratik rejimin işleyişi bakımından taşıdıkları önemleri nedeniyle anayasal güvencelerle donatmıştır. Kapatma nedenlerinin anayasada belirtilmesi, kapatma davasının Anayasa Mahkemesinde görülmesi bu öneme işaret eder.

"Vazgeçilmezlikten" öngörülen temel amaç, partilerin kuruluş ve faaliyetlerinin "kural" kapatılmalarının ise ancak sayılı nedenlere dayanılarak **"istisna"** olduğudur. Bu amaç çerçevesinde Demokratik Çoğulcu Katılımcı Siyasal Sistemin gereği olarak Anayasa Mahkemesi'nin yorumu, siyasi partiler (SP) lehine olmalıdır. Oysa SPK'DA, Anayasada sayılmayan çok sayıda kapatma nedeni vardır ve Anayasa Mahkemesinin pratiğinde SP'LERİN belirtilen önemi, anayasal güvencelerin düzenleme amaçlarının çok da ciddiye alınmadığı görülmektedir.

SPK, partilerin oluşturacakları politikaların temel ilkelerini, hattını (çizgisini), hatta bazen ayrıntılarını egemen **"resmi ideolojinin"** kadim felsefesi çerçevesinde olmasını istemiş, aykırı öneri ve faaliyetleri kapatma nedeni saymıştır. Aynı kulvarda aynı görüş ve yönetim modeline sahip birden fazla parti sistemi öngörmüştür. **"ÇOKLUK'A evet ÇOĞULCULUK'A hayır"** bir sistem tahayyül etmiştir.

2) SPK'NIN 78, 80 ve 81. maddelerinde yer verilen kapatma nedenleri Anayasanın 1995 ve 2001 yılında değiştirilen 68 ve 69. maddelerindeki yeni düzenleme çerçevesinde değerlendirilmesi, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesinin zaruri bir neticesi olmalıdır. Bugüne kadar Anayasanın geçici 15. maddesi nedeniyle denetlenemeyen aykırı hükümler, geçici madde kaldırıldığına göre, Anayasa Mahkemesince denetlenmelidir.

3) İddianamede partimizin kapatılması gerekçesi olarak ileri sürülen SPK'NIN 78/a-b, 80 ve 81/a-b hükümleri Anayasanın 68/IV fıkrasındaki yeni düzenleme çerçevesinde değerlendirilmelidir. Anayasa Mahkemesi, buna göre, SPK'DAKİ bu hükümleri Anayasaya aykırı bulmalıdır.

4) SPK'NIN 78 / a-b: Anayasanın 68/IV fıkrası " SP'LERİN tüzük ve programları ile eylemleri, devletin bağımsızlığına, ülkesiyle milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve terleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez"; Anayasanın 69/V hükmü ise "bir SP'NİN tüzüğü ve programının 68. maddenin 4. fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir" hükmündedir. Oysa, SPK'NIN 78/a-b hükümleri Anayasada bulunmayan ve öngörülmeven kapatma sebeplerini düzenlemektedir.

5) İddianamede yer alan kapatma gerekçesi, bölünmezlik ilkesiyle bağlantılıdır. İddianamede "Anayasanın 3. maddesinde belirlenen ve 4. maddesi ile de değiştirilmezlik güvencesiyle donatılan, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, ilkesinin anayasal düzen içerisindeki yeri ile yakından ilgilidir", biçiminde ifade edilmiştir. İddianamede, Anayasada korunan bu ilkenin, SPK'NIN 78/a ve b bendiyle somutlaştırılmış olduğu öne sürülmüştür. Oysa, SPK'NIN bu hükümleri, parti kapatma nedenleri olarak düzenlenen Anayasanın 68/IV maddesinde belirtilen ilkelerden hiç birinin zorunlu bir sonucu olarak yorumlanamaz. Partimiz 11 Şubat 2002 günü İçişleri Bakanlığına gerekli bilgi ve belgeleri vermesiyle tüzel kişilik kazanmış; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise 14 Mart 2002 tarihinde iddianame ile kapatma istemli davayı açmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi(AİHS)'NİN siyasi partileri de kapsayan "örgütlenme özgürlüğünü" düzenleyen 11. maddesi, aynı Sözleşmenin 10. maddesinde düzenlenen "ifade özgürlüğünü" bir kullanma biçimidir. Anayasamızın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetleri sınırlandırma düzenlenmiştir. Buna göre; " temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilir. Sınırlamalar, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." Anayasa Mahkemesi, Anayasanın 13. maddesini ve uluslararası hukukun genel ilkelerini "dayanak norm" yaparak ve AİHM'NİN parti kapatma davalarındaki kriterlerine öncelik vererek ve üstünlük tanıyarak davalı partimiz lehine yorum yapmalıdır. Buna göre; SPK'NIN 78 / a ve b bentlerindeki düzenlemeleri Anayasamızın 68/IV maddesine ve 13. maddedeki temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılma ölçütlerine aykırı olduğu tespit edilecektir.

6) SPK m. 80, devletin tekliği: Bu maddeye göre siyasi partiler "devletin tekliği ilkesini değiştirme amacını güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar". Bunun anlamı, siyasi partilerin federalizm ve bölgesel yönetimin güçlendirilmesi gibi yönetim modellerini savunmalarının yasak olduğudur. Bizce bu yasak, Anayasanın temel ilkelerinden biri olan "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" nün bir uzantısı değildir. Çünkü, federalizm, özerklik ve benzeri yerelleşmeyi savunan bir partinin devletin ve milletin bütünlüğünü parçalamayı amaçladığını söylemek mümkün değildir. Bu amaç; ancak ilkeye aykırı bir tutumun açıkça ortaya konulması halinde parti yasağı olarak değerlendirilebilir. Üniter devlet kavramı, siyasi anlamda idarenin tek merkezliğine işaret eder. Bu yapı içinde yasama gücü bir mecliste toplanır. Devlet idaresi ülkenin her yerinde aynı hiyerarşik yapıyı korur. Yargı, kurumsal olarak tüm ülkede bütündür. Ama Üniter Devlet, yerel ve bölgesel idarelerin olmadığı anlamına gelmez. Hem belediyelerin hem de il veya bölgelerin seçimle gelmiş meclisleri, seçimle gelmiş yöneticileri olabilir. Bunların varlığı üniter devleti zedelemmez. Çünkü yetkilerini, yasa yapma erkini elinde tutan parlamentodan alırlar ve tasarrufları, merkezi idarenin ve ulusal yargının denetimi altındadır. İleriki bölümlerde, belirli bilim otoritelerinin görüşleriyle bu konuyu daha derinliğine açmaya çalışacağız. Ama, şunu belirtmek gerekir ki, Türkiye'deki hakim otoriter/totaliter ve dolayısıyla Başsavcının "üniter devlet" anlayışlarının ve yapılanmasının dünyadaki uygulamalarla da yakından bir ilişkisi yoktur.

7) **SPK'NUN 81/a-b hükümleri:** SPK'NIN 81. maddesinin 81/a-b-c "....." demek suretiyle bir dizi yasaklama getirmiştir. SPK'DA yer alan bu yasağın, "azınlık yaratılmasının önlenmesi" şeklinde ifade edilmesi, azınlıkların dışarıdan bir müdahale ve bir irade ile yaratıldığı anlamına gelmektedir ki, bunun bilimsel gerçeklerle, akıl ve mantıkla bağdaşır bir yönü yoktur. İlgili maddenin ilk bendindeki ifadelerde sonuç; herhangi bir siyasal partinin, Türkiye'de farklı dil, mezhep, ya da etnik grubun var olduğunu ileri süremeyeceğidir. Oysa, Anayasanın kendisi 10. maddesiyle farklı dil, din, ırk ve mezhebe bağlı vatandaşların varlığını kabul etmiş, bunlar arasında ayırım yapılmamasını öngören eşitlik getirmiştir.

İkinci bendi ise, daha da ileri giderek siyasal partilerin, egemen kültürün dışındaki kültürlerin korunması amacını güdemeyeceklerini ve bu doğrultuda etkinlikte bulunamayacaklarını öngörmektedir.

Üçüncü bende göre de, yasa koyucu herhangi bir dilin kullanılmasını kanunla yasaklayabilecektir. SPK'NIN bu hükmü her şeyden önce mevcut anayasaya aykırılık arz etmektedir. Zira, anayasanın çeşitli maddelerinde yer alan "devletin, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesi" , Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının bir bölümünün devletle olan vatandaşlık bağıını koparmaya yönelik amaç ve faaliyetleri yasaklamaktadır. Oysa SPK'NIN düzenlemesi, Anayasanın koyduğu ilkenin dışına çıkmış ve ilkeye aykırılığın ifadesi olmayan yasaklamalar da getirmiştir. Böylece de anayasanın sınırlı olarak gördüğü kapatma nedenlerine yenileri eklenmiştir.

Kuşkusuz bu düzenleme, ülke bütünlüğünü sağlama amacına değil, ayrılıkçılığa hizmet etmiş ve hizmeti halen devam etmektedir. Toplumun doğal yapısından kaynaklanan farklılıkların varlığını reddeden, farklılıkları zoraki yöntemlerle eriterek yok eden ve bunların çoğulcu bir yapı içinde siyasete yansımaları engellemeye çalışan bu düzenleme, baskıcı-otoriter asimilasyoncu bir anlayışın ürünüdür. Sosyolojik gerçekliği tümüyle yadsıyan bu madde hükmü toplumsal barışı sağlamanın önündeki en önemli yasal engellerden biridir. Bunun için yapılması gereken, farklı etnik ve dinsel talepleri dile getiren siyasal partilerin çoğulcu siyasete dahil edilmesini öngören demokratik anlayışı benimsemek ve bunun gereği olarak da söz konusu hükmü kaldırmaktır. Anayasanın 1995 ve 2001 yılındaki değişikliklerin amacı budur.

Sonuç olarak 81. madde tümüyle Anayasaya aykırıdır.

Bu ciddi nedenlerle, Mahkemenizin, partimiz hakkında açılan davayı usul ve esas yönünden görülmezliğine karar vermelidir."

DİĞER SAVUNMALAR

Partimizin kuruluşundan 3 hafta sonra, iddianame bize tebliğ edilmeden önce, Partimiz hakkında kapatılma davasının açıldığı ya da açılacağı (7 Mart 2002 günü) basında açıklanmıştır. Bu davranışın, tarafsızlık ilkesine aykırı ve önyargılı bir davranış olduğunu saptamanın yanlış olmadığını mahkemenizin kabul etmesini bekliyoruz. **Partimiz hakkında bu kadar acele bir biçimde dava açılmış olması, parti program ve tüzüğümüzün hem belgeler olarak ve hem siyasal partiler hakkındaki yasal değişikliklerin çok iyi incelenmediği; geçmişte hakkında kapatılma ile karşı karşıya kalan partilere biçilen giysinin partimize giydirildiği; AB üyeliği süresinde Türkiye'de yapılan ve gündemde olan yapısal hukuksal, siyasal, zihniyetsel değişimlerin gözetilmediği gibi bir sonuca varmakta haksız olmadığımızı göstermektedir.**

...Partimiz, programını, Türkiye'de belirli bir toplumsal kesim, bölge, etnik gurup, sınıf, din mezhep için yapmamıştır. Partimizin programı, Türkiye'de yaşayan tüm vatandaşların ve toplumsal kesimlerin sorunlarını çözmek için belirlenmiştir.

Parti programımız, Türkiye'de yeniden, çoğulcu, katılımcı demokratik bir yapılanmayı öngörmektedir. Bu yeniden yapılanmayı, değişiklikleri, yeni idari yapılanmayı, yerel yönetimlerin özerkleşmesini ve bunun gibi tüm temel konuları Türkiye'nin sınırları ve bütünlüğü içinde öngörmektedir. Programımızın ana felsefesi ve içerdiği ilkeler, projeler ve önermeleri incelendiği zaman, partimizin Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğüyle bir probleminin olmadığı görülecektir.

Partimiz, demokratik ve kitlesel bir partidir. Türkiye'nin tüm temel sorunlarını bir-bir saptamakta, bu sorunların nasıl çözümlenebileceğini, kapsamlı ve bütünlüklü bir "yeniden yapılandırma toplumsal projesi" içinde ele almaktadır. Bu toplumsal proje, otoriter olmaması ve iktidarın demokratik paylaşımını öngörmesi anlamında tekçi olmayan çağdaş, çoğulcu ve katılımcı demokratik bir projedir. Yani partimiz, iktidarın otoriter ve monolitik olmaması anlamında tekçiliğe karşıdır. Adem-i merkezîyetçiliği ve yerel yönetim özerkliklerini, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin iç idari yapılanması olarak projelendirmektedir.

Partimiz, Kürt sorununu da, Türkiye'ye bütünlüklü bakış ve felsefesiyle temel bir sorun olarak saptamaktadır. Kürt sorununun çözümünü de, **"Türkiye'nin yeniden yapılandırılması toplumsal projesi"** içinde göstermekte ve bir hukuk yapısına kavuşturmaktadır.

Ayrıca, Türkiye'de çözülmesi gereken bir Kürt sorununun olduğunu söyleyen, saptayan sadece bizim partimiz de değildir. AB üyeliğine bağlı olarak gündemde olan yapısal değişiklikler itibarıyla iktidar partileri, muhalefet partileri, sivil ve askeri çevreler, MGK de Kürt sorununun çözümüyle uğraşmaktadır.

Partimiz, Türkiye Cumhuriyeti Yasalarına göre kurulmuştur. Ama siyasi bir parti olarak Yüksek mahkemenizin Sayın Başkanı ve Yargıtay'ın Sayın Başkanı'nın da ifade ettikleri gibi; AB'nin KOB' de dile getirildiği ve Türkiye'nin ulusal programında da taahhüt edildiği gibi, köklü hukuki ve yasal, kurumsal değişiklikler önermekteyiz. Daha sonraki bölümlerde de belirteceğimiz gibi, Siyasi Partiler, yönetmek, hem de iyi yönetmek göreviyle karşı karşıyadırlar, ayrıca uygun olmayan yasaları da halkın iradesini temsil eden yasama organı vasıtasıyla değiştirmek görevindedirler.

Demokrasiyi bir ana felsefe ve yaşam tarzı olarak benimseyen siyasi partilere, Türkiye gibi yarı demokratik ya da demokrasisi total ve otoriter olan ülkelerde daha büyük görevler düştüğü de ortada. Bu partilerin, demokrasiye, çağdaşlığa, insan hak-özgürlüklerine aykırı olan ve özellikle de AB üyelik sürecinin güncelliğini yaşayan bir ülkede köklü değişiklikler yapması hem bir görev ve hem de bir kaçınılmazlıktır.

Bu genel saptamalarımız da Partimizin, "azınlık" diye bir olgu ve topluluk yaratmak istemediği, sadece herkesin, sivil ve askeri çevrelerin, siyasi partilerin ve sivil toplum kuruluşlarının özellikle AB üyeliği sürecinde bahsettikleri, dile getirdikleri Kürt sorunu ve çözümünden bahsettiğidir.

Bu nedenle de, davanın usul ve muhteva açısından görülmez olduğunu ileri sürüyoruz.

...Bu (AB) sürecin(nin) gelip dayanacağı yer, Türkiye'nin AB üyesi olmasıdır. O durumda da, AB hukuk sistemi ve anayasal ilkeleri, Türkiye'nin siyasi parti rejimi için de geçerli

olacaktır. Bu durumda da, AİHS, AİHM İctihatları ve diğer ilgili hukuk metinleri mutlak bir tarzda siyasi parti rejimine hükmedecektir.

O zaman da Türkiye, çok kültürlülük, çok dillilik, çok etniklilik, çok dinlilik, çok sınıflılık gerçeğine göre yeniden yapılandırılmak zorundadır. Zaten günümüzde çoğu ülke kültürel bakımdan çeşitlilik göstermektedir. Son tahminlere göre dünyadaki 184 bağımsız devlet, bünyesinde 600 yaşayan dil gurubu ve 5000 etnik grup barındırmaktadır. Çok az ülkede, yurttaşların aynı dili konuştukları ve aynı etnik-ulusal gruba ait oldukları söylenebilir.

Sayın Yargıtay Başsavcısı bu durumu gözetmeden, Türkiye'deki demokratikleşmedeki evrimleşmeyi hesap etmeden, birkaç yıl içinde yapısal değişikliklerin ve yeniden yapılandırma projesinin yol alacağı aşamaları ve varacağı konakları hesap etmeden partimiz hakkında kapatma davası açmıştır. Bu yönden de, davanın usul ve muhteva açısından red edilmesini, demokratikleşmesi açısından Yüksek Mahkemenizden talep etmekteyiz.

...HAK-PAR'DA bir hükmi şahsiyet olarak, program ve tüzüğü kanalıyla kendisini dışarı açma, anlatma özgürlüğünü ifade etmiştir. Ne yazık ki, daha düşüncelerini halka ve kamuoyuna tam anlamıyla ulaştıramadan; başka bir deyimle halk ve kamuoyu daha HAK-PAR'DAN haberdar olmadan, Sayın Başsavcı tarafından "düşüncesini ifade etme teşebbüs hali" kapatılmaya gerekçe olmuştur.

...(AİHS ve AİHM kararlarına göre) Örgütlenme özgürlüğünün kısıtlanması ve partinin kapatılması için gerekli şartlar; partinin, ülke topraklarını parçalamaya yönelmesi, anayasal düzeni şiddet yoluyla değiştirmek istemesi, hak ve özgürlükleri zor ve terörle sınırlandırmaya çalışması, eylemleriyle bölge barışını bozma eğilimi taşıması, komşu devletlerin amaçlarına düşmanca hizmet etmesi, terörü desteklemesi veya yönetmesi, halk içinde kin ve husumeti yaygınlaştırması olarak ortaya çıkmaktadır. Sayın Cumhuriyet Başsavcısı, partimiz hakkında bu tür tespitlerde bulunmadığı gibi, herhangi bir iddia veya iddiasını somutlaştıracak bir delil de sunmamaktadır. Çünkü partimizin program ve tüzüğü incelendiğinde, şiddet ve terörün açıkça dışlandığı, Türkiye'deki yeniden yapılandırmanın, Kürt sorunu ile birlikte tüm sorunların, demokratik ve barışçı bir tarzda çözümlenmek istendiği hemen saptanacaktır... Bu nedenle de, davanın usul ve muhteva açısından görülmemesi gerekir.

... Başsavcının, parti programımızda sadece "Kürt kökenlilerin varlık ve kültürlerinin öne çıkarıldığı" görüşü, partimizin Türkiye'nin diğer sorunları küçümsemediği, önemsemediği anlamında yanlıştır ve yerinde bir tespit değildir. Kürt sorununun Türkiye'nin temel sorunu olduğu: Uzağa gitmeden, 1984'den sonraki silahlı çatışmalara; uzağa gidildiğinde de, genç Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluş yıllarındaki örgütlenmeler, ayaklanmalara, göz atıldığında rahatlıkla görülecektir. Ayrıca, Kürt sorununun Türkiye'nin temel bir sorunu olduğu, daha önceki bölümlerde de belirttiğimiz gibi, tüm siyasal partiler, sivil toplum örgütleri, ideolojik gruplar, askeri çevreler, kamu kurumları ve devlet yetkilileri tarafından da kabul görmektedir. Ama bu sorunun çözümü konusunda değişik görüş ve öneriler söz konusu: Bu da demokrasinin ve toplumsal çoğulculuğun bir gereğidir.

Türkiye'nin AB üyelik sürecinin hızlandırılması için yapılan tartışmaların yoğunlaştığı ve devamının görülmekte olduğu bu kritik aşamada, Kürt sorununun çözümü için yapılmakta olan tartışmalar, soruna ilişkini gündeme gelen öneriler v.b. gibi davranışlarda söylediklerimizi doğrular ve partimizi onaylar niteliktedir. Parti programımızın, Türkiye toplumunun tümü için, tüm ulusal ve etnik gruplar, dinler, mezhepler ve toplumsal kesimler için hazırlandığı açıktır.

Partimiz, Kürt sorunu dışında Türkiye'nin diğer temel sorunlarının da mevcut olduğunu açık seçik ifade etmiştir.

...

1.c) "Yeniden Yapılanma" üçüncü ana başlıktır ve 11 alt başlığı içermektedir. Bu bölüm Türkiye'nin temel sorunlarına bütünlüklü bir yaklaşım gösterilmekte, değişik alanlarda (anayasa -yeni bir toplumsal sözleşme-, parlamento, hükümet ve ordu, İnanç özgürlüğü ve laiklik, Hukuk ve Yargı, Eğitim ve Kültür, eğitim-öğretim, Kadın Sorunu, Gençlik, Toplum Sağlığı, Konut ve Çevre Politikası, Çalışma Hayatı ve Sosyal Yaşam, Ekonomi ve Dış Politika) çözümler önerilmekte ve bir bütün olarak toplumsal, siyasal, idari, kültürel yeniden yapılanma öngörülmektedir. Bu bütünlüklü bakış, program önermesi ve yeniden yapılanma projesi içinde de Kürt sorununun çözümlenmesine ilişkin önermeler yapmaktadır.

Türkiye'de Kürt sorununun yanında genel demokratikleşme, ekonomi, yoksulluk, eğitim-öğretim, hukuk, yargı, kadın, anayasa, konut, gençlik gibi bir çok hayati sorunlara parti programımızda değer verildiği ve bu alanlarla ilgili çözüm önerileriyle birlikte, çaba gösterilmek istendiği rahatlıkla görülecektir. Bu nedenle de, partimiz hakkındaki davanın hem usul ve özellikle de esas (muhteva) açısından görülmemesi gerekir.

2-) İddia makamı, partimizin tüzük ve programında, "Kürtler ve Türkler" diye bir ayrım yapmakla; Kürtler üzerinde baskılar olduğuna işaret ettiğini ileri sürmekle "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne" aykırı hareket ettiğini ve bu nedenle kapatılması gerektiğini ileri sürmektedir.

İddia makamının literatürüyle uğraşma ve Onun literatürüyle partimizi açıklama yoluna gitmenin bir tuzak olduğunu biliyoruz. Biz partimizi, hukuk, siyaset biliminin kavramları ve Anayasadaki kavramsal kategorilerle açıklamaya çalışacağız. İddia konusu olan kavramların, demokratik içeriklerine ağırlık vereceğiz. Çünkü iddia makamı, kavramları ruhsuz, cansız ve evrimsiz ele almakta ve sunmakta.

Öncelikle şunu belirtelim ki, Sayın Başsavcının iddia ettiği gibi, partimiz, programında "Türkler ve Kürtler" şeklinde **özel bir ayrım**a gitmemiştir. İddia makamının ileri sürdüğü saptama kabul gördüğü zaman, Kürtlerin Türklere karşı, ya da Türklerin Kürtler karşı bir sosyolojik, hukuksal ve toplumsal konumlanması gibi, kabul edemeyeceğimiz bir pozisyon ortaya çıkar ki, bu partimizin çoğulcu, çağdaş, demokratik ve katılımcı anlayışına aykırıdır.

Partimiz, Kürt sorunu gibi temel ve Türkiye'nin diğer hayati sorunlarından bahsettiği zaman; Türkiye'deki ulusal/etniksel toplulukları, toplumsal kesimleri ve sınıfları, dinleri, mezhepleri, dilleri ve kültürleri kategorize etmek, Onları birbirine karşı güçler haline getirmek, vuruşturmak, birbirlerini alt etmeleri için yapmıyor. Partimiz sadece Türkiye'nin gerçeklerini olduğu gibi görüyor, Türkiye'nin bütün renklerinin haritasını ortaya çıkarıyor ve gerçeklere dayalı yeniden tanımını yapıyor. Kürtlerin de, Türkiye haritası içinde bir belirgin, önemli renk ve topluluk olduğunu saptıyor. **Partimizin bu yaklaşımı, ayrımcı bir anlayışa dayanmıyor, partimizin bütünlüklü, gerçekçi, organik, tarihsel, çoğulcu, katılımcı ve demokratik bakış açısına dayanıyor.**

Partimizin Kürtlerin Türkiye'nin temel etnik/ulusal renklerinden biri olduğu saptaması da, sadece partimize ait; afaki, tarihsel gerçeklere ve olgulara, tarihsel belgeler aykırı bir saptama değildir. Osmanlı İmparatorluğunun yapısal, etnik/ulusal ve kültürel bileşimini konu edinen binlerce eserde Kürt gerçeğinden, Kürtlerin Osmanlı İmparatorluğu bünyesindeki yerlerine işaret

edilir. İslam Ansiklopedisi'nin ilgili "Kürdistan" maddesinde Kürtlere ilişkin çok açık, objektif ve hayati resmi görüşlere rastlanır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında ve Genç Cumhuriyetin kuruluşu aşamasında birçok ulusun devlet kurup ayrılmasından sonra, iki etnik/ulusal unsur; Türkler ve Kürtler birlikte ve belirleyici olarak birlikte varolmuşlardır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşuna yol açan savaşı, Kürtlerle Türkler ve diğer etnik gruplar birlikte omuzlamışlardır.

Kurtuluş Savaşı'na katılımı hazırlayan Sivas ve Erzurum Kongreleri, M. Kemal Atatürk'ün Kürtlerle, Kürt ileri gelenleriyle yaptığı kongreler olduğu, bizzat M. Kemal Atatürk tarafından da dile getirilmektedir. M. Kemal Atatürk, TBMM'nin açılışındaki konuşmasında Türkiye Cumhuriyeti Devletinin etnik ve toplumsal bileşiminden bahsederken, Kürtlerin toplumun asli unsurlardan biri olduğuna işaret etmiştir. M. Kemal Atatürk genç cumhuriyetin kuruluşundan sonra, Cizre Komutanlığına çektiği telgraflarda da, Özerk Kürdistan'dan bahsetmektedir. Lozan Antlaşmasında da, Kürtler üzerine yapılan tartışmalar bilinmekte. Lozan Antlaşmasının 39. maddesinde Kürtlerin dillerini ve kültürlerini geliştirmesi o dönemin devlet sorumluları, T.C Hükümeti tarafından imza altına almıyor, bu anlaşma TBMM'de onaylanıyor. Bundan sonraki dönemde her ne kadar bu konuda şaşkın, kör bir dönem, Kürtlerin varolmadığı Türk olduğu şeklinde savunulan bir dönem olmuşsa da, zaman içinde acı olaylarca bu sakat anlayış aşılmıştır. 1980 sonrasında, Cumhurbaşkanı Özal'ın **"Türkiye'de 12 milyon Kürt vardır"**, Demirel ve Erdal İnönü'nün ortak iktidar döneminde Diyarbakır'da her iki yetkilinin **"Kürtler bir realitedir"** açıklamalarından sonra, o şaşkın ve kör dönem son bulmuştur. Kürtlerin varlığı ve yokluğu ilkel tartışması bir tarafa bırakılarak, AB üyeliği bazında en azından Kopenhag Siyasi Kriterleri çerçevesinde Kürtlere hangi hakların tanınması gerektiği tartışmaları, hayati, öncel ve Türkiye'nin birinci sorunu haline gelmiştir.

Bu nedenle, partimizin Kürtlerin baskılanma altında olduğunu belirtmesine bile gerek yok. Her şey ortada. Ayrıca, Kürtler üzerindeki bu baskılardan bahsetmekle, "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliğiyle" de bir ilişkisi yoktur. Kürtlerin bireysel ve grupsal hak ve özgürlüklerinden yoksun olmalarının en açık ve büyük göstergesi, Türkiye'nin AB üyeliği bazında Kürtlerle ilgili gündeme gelen tartışmalar göstermektedir.

Demek oluyor ki, Kürt gerçeği saptaması ve Kürtlerin haklarından yoksun olduklarını belirtme şerefi sadece bizim partimize de ait değildir. Ayıca partimiz, olmayan bir şeyi hayali ve gerçek dışı yaratma gibi asla bir "gaflet ve delalet" içinde de değildir. Partimiz Kürtlerden bahsederken, sosyolojik bir gerçekten bahsetmektedir. **En önemlisi de, eğer Kürt diye bir etnik ve ulusal grup yoksa, Kürtlükten bahsetmek de suç olmaz ve bir partinin kapatılması için de gerekçe olamaz diye düşünüyoruz.**

Sayın Başsavcı, partimizin Kürt Sorunundan bahsetmiş olmasını, "devletin... ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne" aykırı davrandığını, partimiz programını bütünlüklü incelemeye tabi tutmadan, ileri sürmektedir. İddianamesinde de, Kürt sorunundan bahsedilme dışında bu ilkenin ihlali konusunda başka bir delil de ileri sürememektedir. Eğer Başsavcının bu dar, ruhsuz mantığıyla hareket edersek, Çerkezlerden, Gürcülerden, Lazlardan bahsetmiş olmak da "devletin bütünlüğüne ve milletin bölünmezliğine" aykırıdır. O zaman da, bu aşamada başta Başbakan olmak üzere, Genel Kurmay Başkanı, Cumhurbaşkanı (Mahkemeniz üyesi olduğu zaman DKP Davasında, Kürtlerden bahsetmenin bölücülük olamayacağını, Kürtlerden bahsetmenin "devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğüne" karşı olmadığını muhalefet görüşlerinde belirtmiştir), Başbakan Vekilleri ve özellikle de AB'den sorumlu Başbakan Yardımcısı Mesut YILMAZ her gün bu suçu işliyor. En önemlisi de AB üyeliğinde Türkiye'nin yol haritası

durumundaki Katılım Ortaklığı Belgesi, Kopenhag Siyasi Kriterleri Belgesi doğrudan ve Türkiye'nin tayin ettiği "Ulusal Program" dolaylı bölücü belgelerdir.

Bundan daha önemlisi, Türkiye'nin AB üyeliğinin, egemenliğin bir ölçüde devri anlama geldiğini, siyaset ve sosyal bilimciler, siyasetçiler kabul etmektedir. Bu durumda da, T.C hükümetleri, meclisi, siyasal partileri, sivil toplum örgütleri, siyasetçileri, aydınları, sivil ve askeri yetkilileri ve kurumları bu suçu işlemektedir. O zaman da, Sayın Başsavcının yaklaşımına göre, bunların tümünün düzeylerine uygun yargı kurumlarında yargılanmaları gerekmektedir. Böyle bir şey olduğu zaman, Türkiye'nin çağdaş dünya karşısındaki konumu ne olur' Zaten siyasi partilerin kapatılması ve buna ilişkin AİHM'NİN verdiği kararların ve vardığı sonuçların Türkiye'nin itibarını sarstığı konusunda güçlü bir görüş ve kanaat söz konusu olduğunu, Yüksek Mahkemeniz de kabul eder.

Partimizin tüzük ve programı incelendiği zaman, Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüyle bir sorununun olmadığını daha öncede söylemiştik. Partimiz Türkiye'nin birlik ve bütünlüğü içinde, değişimi öngörüyor, reformlar yapmaya çalışıyor, Kürt sorununu çözmeye çalışıyor, devletin idarenin yeniden yapılanmasını istiyor ve demokratikleşmeyi sağlamaya çalışıyor; bireysel ve kolektif hakların güvenceye bağlanmasını, yoksulluğun, eşitsizliğin son bulması için projeler geliştiriyor; hukukun üstünlüğünü gerçekleştirmek için çaba gösteriyor.

Partimizin, programında belirttiği "tekliğe" karşıtlığı, siyasi sistemin ve iktidarın otoriterliğidir. Sistemin otoriter yapısının son bulması anlamında, tekliğin son bulmasıdır. İktidarın çoğulcu demokratik sistem rasyonelleri içinde paylaşılmasıdır. Daha sonraki satırlarda da bahsedeceğimiz gibi, partimiz programında iktidarın paylaşımından, iktidara katılımdan; Onun kurumlaşması ve ilkelerinden bahsetmekle de, Sayın Başsavcının iddiasını doğrulamış olmuyor. Yukarıdaki bölümlerin birinde bahsettiğimiz gibi, federal bir devletten bahsetmek bile, iktidarın paylaşılmasından öteye geçmiyor, devletin ve ülkenin parçalaması anlamına gelmiyor. Tersine devletin ve toplumun bütünlüğünün daha da güçlenmesi, yeni kurallar ve kurumlarla temellerinin sağlamlaşması anlamına geliyor. Bu nedenle de partimiz hakkındaki davanın usul ve esas açısından görülmemesi gerekir.

3) Sayın Başsavcı iddianamesinde, partimizin programının "yeniden yapılandırma" ana başlığı altındaki bölümünü özetle aktararak ve yorumlayarak partimizin:

3.a)adem-i merkeziyetçi anlayışını, "özerk birim", "özerk yönetim birimi" ve "federasyon" ile özdeşleştirerek, "devletin tekliği" prensibine aykırı hareket ettiği ve ilgili kanun hükümlerini ihlal ettiğini;

3.b) Kürtlerin dil ve kültür haklarından bahsetmekle egemen ulus tanımına aykırı hareket ettiği; en önemlisi ve garip olanın da Türkiye hükümetlerinin, Bulgaristan, Yunanistan, Kosova ve benzeri ülkelerde bulunan etnik/ulusal topluluklar için savunduğu tezleri Kürtlere uygulamasının sorunun çözülebileceği görüşünün, farklı ulus ve azınlıkların varlıklarını tanıma anlamına geldiğini, bununla da azınlıklar yarattığını ileri sürmektedir. Yani partimiz, Türkiye'nin çevre devletlerdeki topluluklar/azınlıklar politikasından bahsettiği ve benimsediği zaman yanlış yapmakta, suç işlemekte ve Türkiye için bir tehlike oluşturmaktadır. Peki, aynı yaklaşımı gösteren Türkiye hükümetleri ve sivil-askeri kurumları neden haklı görürü, Böyle bir yaklaşımın hukukun genellik ve eşitlik prensibiyle bir alakası var mı'

Sayın Yargıtay Başsavcısının bu görüş ve iddialarının alabildiğine dar, siyaset ve sosyoloji bilimleriyle; en önemlisi de Türkiye gerçekleriyle alakalı olmayan görüşler olduğunu ileri sürerken, Yüksek Mahkemenizin geniş perspektifli bakış açısına sığınmak istiyoruz.

...1982 Anayasanın köklü değiştirilmesi ya da yeni bir anayasanın yapılması sadece partimizin de bir isteği değil, geniş toplumsal kesimlerin, diğer siyasi partilerin bir kesiminin ve sivil toplum örgütlerinin tümünün de istek ve talebidir. Devletin en yetkili kurumları, yetkilileri ve yargı kurumlarının üyeleri ve başkanları da bu görüşe sahiptirler. Bu konuda sözü Yargıtay Başkanı Sayın Sami Selçuk'a bırakırsak, yeni bir anayasa talebinde partimizin ne kadar haklı olduğu daha da belirgin hale gelecektir.

Sayın Sami SELÇUK diyor ki:

"Çıplak bir uyarıda bulunmak istiyorum. Türkiye meşruluk debisi neredeyse sıfıra yaklaşmış bir Anayasayla yeni yüzyıla giremez, girmemelidir. "Meşruluk, toplumbilimin, siyaset biliminin en önemli kavramlarından biridir ve örselenemez.

"Halkta, bir kurumun, yasanın ya da yöneten kişi(ler)in, bilinen ve benimsenen kurallara göre oluşmuş bir çoğunluğu arkalarında bulundurdıklarına ilişkin yaygın inanç varsa, o kurum o yasa ya da yöneten(ler) meşrudur (Burdeau, Duverger, Aron, Easton, Kelsen, Lipson, Weber).

"Meşruluk, barış ve dinginliği sağlayan, kurumu, yasayı, iktidarı ayakta tutan büyülü bir inançtır. En zorba yönetimler bile hep kendilerini meşru göstermeye çalışırlar. Bu yüzden İtalyan Tarihçisi Ferraro: 'Meşruluk, sitenin/devletin/ toplumun görünmeyen barış meleğidir' der. "Meşruluk iki türdür. Biçimsel meşruluk... ve maddi meşruluk.

"Çoğunluk kurallara göre sağlanmamış ise biçimsel meşruluk yoktur. Kurallara göre sağlanan çoğunluğun onayı sonradan geri çekilmiş ise maddi meşruluk yoktur.

"Acaba 1982 Anayasası biçimsel ve maddi açılardan meşru mudur'

"Biçimsel meşruluk açısından ele aldığımızda görünüm şudur: Anayasa, halk ya da halkın özgür iradesiyle seçilen bir kurucu iktidar, parlamento tarafından değil, kapatılan parlamentonun sıralarına oturtulan atanmış kişilerce yapılmıştır.

"İkinci olarak, meşruluk bir karara, işleme, herkesin sonuçları sorgulayabilecek ve eşit biçimde, zorsuz ve yasaksız katılmalarına bağlıdır. İradeler tartışma sürecinden geçmedikçe meşruluktan söz edilemez. Çünkü tartışma varsa ve ne denli açıksa, sorunları o denli saydamlaşır. Bilgi edinilir ve yanlışa düşme tehlikesi azalır. 04.06.1888'de Clemenceau, 'konuşulan ülkelerde zafer, susulan ülkelerde utanç vardır' demişti.

"1982 Anayasası tartışmaya kapalı tutulmuştur.

"Üçüncüsü, tartışma yasağına koşut olarak tek yanlı bir beyin yıkama bombardımanından sonra oylama yapılmış, halk iğfal edilmiştir.

"Dördüncüsü, Anayasa benimsenmediği takdirde pretoryen diktasının süreceği mesajı verilmiş, ölümü gören eli böğründeki halk çaresiz, sıtmaya razı olmuştur.

"Beşincisi, içini gösteren, 'seni mimlerim' zarflarıyla gizli oy ilkesi çiğnenmiştir.

"Altıncısı, tek işlemle hem devlet başkanı, hem de Anayasa oylanmıştır. Her ikisini destekleyenlerin ya da onlara karşı olanların sayısı, oranı belirsizdir. Anayasa, anayasayı destekleyenler devlet başkanına katlanmışlarsa Anayasa. Anayasayı destekleyenler, devlet başkanına katlanmışlarsa devlet başkanı desteksiz kalmış demektir. Peki hangisi çoğunluğu elde etmiştir. Bu bir bilmecedir. Ancak bilinen şudur: İkisi de kuşkuyu içinde yaşıyor. Üstelik devlet

başkanı için zaten seçme söz konusu değil. Çünkü tek adaydır. Seçenekler arasında özgür seçimde bulunamayan birey özerk değildir. Çünkü özgürlük özerklikten önce gelir.

"Görülüyor ki, toplumla yapılan bu sözleşme (Anayasa) tehditle, fesada uğratılmış bir iradeyle benimsetilmiştir. Bu yüzden Anayasa, biçimsel meşruluktan yoksundur...

"Gelelim 1982 Anayasasının maddi meşruluk açısından durumuna.

"Bilindiği üzere anayasalar, örgütlenmiş siyasal birim olan devletin gücünü sınırlayan, bireyin hak ve özgürlük alalarıyla bunların çiğnenmelerine karşı denetim yolları belirleyen, iktidarın tek elde toplanmasını önleyerek çoğulculuğu benimseyen, çok iktidar ilişkisinde dengeleri sağlayan, her türlü hukuk dışılığı engelleyen metinlerdir.

"1982 Anayasası tersini yapmış, devlet gücünü sınırlayacak yerde hak ve özgürlükleri sınırlamış ve bunları adeta istisnalar haline getirmiş, halka güvensizliği ruhuna içselleştirmiş, yargı birliğini ve bağımsızlığını örselemiş, demokrasi rejimini değil, cumhuriyet yönetimini öngörmüştür. 1961'in insan hak ve özgürlüklerine dayanan devleti (md.2) gitmiş hak ve özgürlüklere lütfen "saygılı" (md2) "kutsal devleti" gelmiştir." (Adli Yıl Açış Konuşması 1999-2000, sayfa: 49-50)

İşte partimizin değiştirmek istediği anayasa, Sayın Sami Selçuk'un tanımladığı bu anayasadır.

Partimiz, programını kaleme alırken, "azınlıklar" ve "çoğunluklar" gibi bir ayrımı gözeterek hareket etmemiştir. Daha önceki satırlarda da belirttiğimiz gibi, programda Türkiye'de gerçekleştirmek istediği toplumsal ve siyasi yeni sistemi çerçevelendirerek; Türkiye'deki tüm hayati sorunları ve bu hayati sorunların içinde de Kürt sorununu temel sorun olarak tespit ederek, çözümler üretmiştir.

Ayrıca partimiz, Kürtlerin de azınlık statüsünde olduğu görüşünde de değildir. Kürtler, Türkiye nüfusunun 1/3'i kadardır. Hem belirli iki bölgede yaşayan ve hem de Türkiye'nin belirli bölgelerinde, kentlerinde yoğunlaşma gösteren bir topluluk özelliğinin göstermektedir.

Sayın Başsavcı, programımızda genel anlamda dile getirilen bazı kavramlardan belirli sonuçlara varmakta; Türk dili ve kültürü dışındaki dillerin ve kültürlerin yasak olmadığını ileri sürmekle başka etnik grupların/azınlıkların olduğunu kabul ediyor ve ne yazık ki bunlardan bahsetmekle de partimizin "azınlıklar" yarattığını ve bununla anayasal suç işlediğini ileri sürüyor.

Oysa Kürt dili ve Kürt kültürü üzerinde yasakların olduğunu, bu yasakların kaldırılması için Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde yapılan tartışmalar hem açıklıyor ve hem de Sayın Başsavcının doğruyu ifade etmediğini gösteriyor. Ayrıca, bulunduğumuz aşamada, hükümet ve hükümet dışı güçlerin, yetkililerin, Kürt dilinden, Kürt dilinden yayın ve eğitimden bahsetmeleriyle, "azınlıklar" yaratmıyorlarsa partimiz de böyle bir eylem içinde değildir, anlamına gelir.

Ayrıca, Sayın Başsavcı da iddianamesinin 13. sayfasında Türkiye'de etnik grupların varlığını kabul etmekte ve şöyle demektedir: **"Yasayla, ülkedeki etnik grupların dil ve kültürleri yasaklanmamıştır. Çeşitli kökenlerden gelen yurttaşlar kendi dil ve kültürlerine sahip bulunmakta, onları geliştirmektedir."** Sayın Başsavcının, Türkiye'de etnik grupların varlığından bahsetmesi dışındaki diğer görüşlerine katılmak mümkün olmamakla birlikte, Sayın Başsavcının da **"azınlıklar yaratma suçunu"** işlemekte olduğunu ileri sürmemiz yanlış olmaz.

Görünen o ki, toplumsal olgular, gerçekler ne kadar gizlenmeye çalışılsa da, güneşin balçıkla sıvanmayacağı ve mızrağın çuvala sığmayacağı gerçeğiyle karşı karşıya kalınıyor. Olgular ve gerçekler "kara deliklerini" kapatmak ve tümünden perdelemek olanaklı olmuyor.

Kürtlerin varlığı bir gerçek. Türkiye yapılandırılırken bu gerçek gözetilmemiştir. Oysa Osmanlı İmparatorluğu yapılanmasında Kürtler, toplumsal, siyasal ve idari alanda önemli bir yere sahiptiler. Türkiye Devletinin kuruluşundan bir dönem sonra, Kürtlerin varlığı inkar edilmiştir. Bunun doğru olmadığı, Türkiye'nin AB üyeliği sürecinden önce açığa çıkmıştır. Buna rağmen, Kürt dili, kültürünün yasaklılığı devam etmiştir, günümüzde de devam etmektedir. Kürtçe eğitim-öğretim, basın yayın hakkı Kürtlere tanınmamıştır. Bu tutum, insan ve insan topluluklarının sahip olması gereken bireysel ve kollektif haklar dizisine, uluslar arası sözleşmelere, en önemlisi de Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine aykırıdır. O sözleşmede her çocuğun ana diliyle eğitim yapma hakkı vardır. Dünyadaki tüm çocuklar kendi ana dillerinden eğitim yapma hakkına sahipken, Kürt çocuklarının bundan mahrum bırakılmasının kabul edilir yanı olamayacağını Yüksek Mahkemenizin de kabul edeceğinden şüphe duymuyoruz. Ayrıca bu hakkın tanınması tesadüfi değil, çocuk gelişiminin doğal sonucu ve pedagojik bir olgudur.

Yerel yönetimler, çoğulcu ve katılımcı demokrasinin yaygın ve genişliğine yapılanmasının önemli platformları, temsil organları, hizmet alanları ve doğrudan demokrasi ilkelerinin işlerlik bulduğu düzeyleridir. Demokrasi, halkın alabildiğince katılımını ve yönetimde temsil gücünü ve yönetme kapasitesini güçlendirmek anlamına geldiğine göre, bu anlamda da yerel ve hem de özerk yerel yönetimlerin önemi tartışmasızdır. Halk yerel yönetimlerde, kendisini ilgilendiren konularda doğrudan söz ve karar sahibidir. Bu demokratik özerk yerel yönetim yapılanması, bölünmeyi değil, halkın kendi genel ve özel çıkarları etrafında, farklı dil, kültür, etnik, dinsel, mezhepsel ve sınıfsal renkleriyle birlikte daha da bütünleşmesini sağlar.

Demokrasilerde Bölge Meclisleri, özerk yerel yönetimlerimizden daha kapsamlı, daha makro kararların alındığı temsil organlarıdır. Partimiz, Bölge Meclisleriyle özel yeni bölgeler oluşturmuyor. Türkiye'de düşüncemize göre derin tarihsel, siyasal ve kültürel referansları olan varolan coğrafi bölgeler üstünde Bölge Meclisleri'nin oluşmasını öngörüyor. Partimiz bu Bölge Meclisi yapılanması önermesiyle, devletin tekliği ve bölünmezliğiyle değil; devletin ve siyasi sistemin yapısının değişmesi, iktidarın paylaşılmasıyla ilgilenmektedir.

Ayrıca bu idari ve demokratik temsil yapısı önerisiyle, Türkiye'yi bölgelere ayırma ve Anayasaya aykırı bir iş de yapmıyor. Bu düşünce ve temsil organı yapılanması, Anayasanın 126. maddesinin 3. fıkrasından da söz konusu. Anayasanın bu hükmüne göre: **"Kamu hizmetlerin görülmesinde verim ve uyumu sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatların görev ve yetkileri kanunla düzenlenir."** Anayasa, birden çok ili içine alan "merkez idare teşkilatının" oluşmasını öngörüyor. OHAL Bölgesi ve valiliği bunun en somut göstergesidir. Partimiz de, bölgelerdeki illeri bileştirerek demokratik bir temsil organı olan Bölge Meclislerini oluşturmaya çalışıyor.

Partimiz, bu illerin valilerinin, kaymakamlarının ve emniyet müdürlerinin seçimle tespit edilmesini, ülkenin daha demokratikçe yönetimi ve halkın ihtiyaçlarına cevap verebilecek yöneticisini seçmesi, hizmetlerin demokratik bir yarış anlayışı içinde görülmesi için, vazgeçilmez kabul ediyor. Bu projeyle, devletin "tekliği" ve "bütünlüğü" sorununa son verilmiyor, siyasi iktidarın ve sistemin otoriter, tekçi karakterine son verilmek isteniyor. ABD, AB üyesi ülkelerin hepsinde demokratik çoğulcu, partimizin öngördüğü bir sistem ve yapılanma söz konusu. Bu sistemlerde öngörülen ve gerçekleştirilen bu yapılar, bölünmeye yol açmadıkları gibi, daha bütünleşmiş toplumsal yapıların ve devletlerin gelişmesine yol açmıştır.

Partimiz, teknik federal bir sistem önermiyor. Türkiye'nin AB'ye girişinden sonra, idari yapılanmanın kendi doğası içinde, halkın özgür tartışması, seçimi, genel ve bölge meclislerinin belirleyeceği hukuk çerçevesi içinde yapılacağı ve statü kazanacağı ortada. Topluma ilişkin konularda, önceden tespit edilen ya da başka yerlerden ihraç edilen şablon modellerle hareket etmek, en büyük antidemokratikliktir. Bu noktada üniter devletin yapısal özelliklerini biraz daha açmak, "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezlik" ilkesine daha fazla ışık tutacaktır.

"...Avrupa Birliği üyelerinin üçü dışında hepsi üniter devlettir. Üniter devletlerin anayasalarının başlıca iki özelliği dikkat çekicidir. Birincisi, bunların çoğunda devletin "üniter" vasfının açıkça ifade edilmemiş olmasıdır. Bu konuda Portekiz ve İtalya istisna teşkil etmektedir. Nitekim, Portekiz Anayasası'nın 6., İtalya Anayasası'nın 5. maddesinde üniter vasfı açıkça belirtilmiştir. Mamafih, bu terime yer vermeyen kimi üniter anayasalarda devletin "bölünmez" olduğu yazılıdır. Bunlar da Fransa (m.2), Lüksemburg (m.1) ve Finlandiya (m.4) anayasalarıdır. İtalya Anayasası her iki sıfatı birlikte zikretmiştir (m.5)...

"Üniter devletler arasında bulunan Finlandiya Anayasasının 17. maddesinde çeşitli toplulukların (örn. Romanlar) ve Samiler gibi yerli halkların kendi dil ve kültürlerini koruyup geliştirme hakkına sahip oldukları, ayrıca bu ikinci gurubun kendi dillerini resmi makamlar önünde kullanabilecekleri belirtilmiştir.

"İkinci özellik, üniter Avrupa Devletlerin önemlice bir kısmında ya etnik-kültürel topluluklara özerklik tanınmış ya da idari yapının belirgin bir adem-i merkeziyetçiliğe dayandırılmış olmasıdır. Birinci grubun tipik örneğini İspanya oluşturmaktadır. Nitekim İspanya Anayasası'nın 2. maddesinde "anayasa onu oluşturan milliyetlerin ve bölgelerin özerklik oluşturan hakkı ile birlikte onlar arasındaki dayanışmayı tanır ve garanti eder" hükmü yer almaktadır. Ayrıca 3. madde İspanyolca dışındaki diğer dillerin de her bir özerk toplulukta resmi dil olacağını (2. bend) ve İspanya dil zenginliğinin kültürel bir miras olarak özel saygı göreceğini (3. bend) hükme bağlamıştır. Portekiz anayasasında da buna benzer bir hüküm vardır. Nitekim, Anayasa'nın 6. maddesine göre "Azores ve Madeira takım adaları kendi siyasi ve idari statüleri ve kendi öz-yönetim kurumları bulunan özerk bölgeler oluştururlar." Nihayet yine üniter bir devlet olan İsveç'in Anayasası da 2. maddesinin 4. bendinde "etnik, dilsel ve dinsel azınlıkların kendi kültürel ve sosyal hayatlarını koruma ve geliştirmeleri için fırsatlar artırılır" demektedir.

"Üniter devletler içinde anayasası adem-i merkeziyetçiliği vurgulayan ülkelerin başında İtalya gelmektedir. Nitekim, İtalya Anayasası'nın 5. maddesinde devletin üniter ve bölünmez olduğu, ama aynı zamanda yerel özerklikleri tanıdığı ve kamu hizmetlerinde en geniş adem-i merkeziyete yer verileceği hükmü yer almaktadır. Ayrıca bu ülkede etnik-kültürel azınlıklara özerklik tanınmıyorsa da, Anayasa dil azınlıklarının korunmasını öngörmektedir.(m.6).

"Üniter devletlerde ilgili olarak işaret edilmesi gereken nokta, İrlanda Anayasasındaki **"resmi dil" ikiliğidir**. Gerçektende de, bu anayasanın 8. maddesi 1. fıkrasında İrlanda dilini **"birinci resmi dil"**, ikinci fıkrasında ise İngilizceyi **"ikinci resmi dil"** olarak tanımlamaktadır." (Mustafa Erdoğan, Prof. Dr ve Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi, Liberal Düşünce Dergisi, 23. Sayı, sayfa; 30-31)

Demek oluyor ki, üniter devletin, etnik-ulusal toplulukların dilsel ve kültürel haklara sahip olmaları, adem-i merkeziyetçilik, bölgesel özerklikler, resmi dillerin çoğulculuğu ile bir çatışması da söz konusu olmayabiliyor. Üstelik federal sistemler bile, devletlerin tekliğine son veren sistemler değil, egemenlik ve iktidarın bölgeler arasında paylaşılmasını getiren devlet yapılanmalarıdır. Sayın Mahkemeniz üyesi Haşim KILIÇ'ın DKP Davası'ndaki muhalefet gerekçesinde de belirttiği, Sosyalist Partinin Mahkemeniz tarafından

verilen kapatma kararından sonra AİHM'NİN verdiği karşıt kararda da: **"Türk ve Kürt kesimlerini içeren bir federal devlet kurulması düşüncesini ve Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkına sahip yolundaki görüşlerini devletin ülkesiyle bölünmez bütünlük ilkesine aykırı" görmemiştir" diyor. (22 Kasım 2001 tarih ve 24591 Sayılı Resmi Gazete, sayfa: 199)**

Bir ülkenin ve devletin bölünmezliğine son vermek, uygun ve uyumlu araçları, yöntemleri seçmeyi de gerekli kılar. Bu araçlar ve yöntemler de, toplumların tarihsel tecrübelerinin gösterdiği gibi, şiddet ve silahlı mücadeledir. Demek ki partimizin de Türkiye'nin bölünmezliği için tehdit oluşturmaları, bölünmezliğine son verme isteği bu araçları ve yöntemleri benimsemesiyle olanaklı olabilirdi. Oysa partimiz, şiddeti ve silahlı mücadeleyi kesinlikle red ediyor. Türkiye'deki hayati sorunların ve temel bir sorun olan Kürt sorununun çözümü için, "toplumsal uzlaşmayı", eşitlikçi, demokratik hukuka ve uluslar arası demokratik ve Türkiye'nin de imzaladığı sözleşmelere dayalı çözümleri, barışçıl yöntemleri benimsemektedir. Toplumsal uzlaşma, bir arada olmayı, birlikte yaşamayı, birlikte tartışarak çözümler üretmeyi öngörür.

Partimiz tüzüğünün 3. maddesinde bu yöntem ve tarzını açıkça belirtmektedir: **"Partimiz, Türkiye'yi idari, siyasi, toplumsal ve ekonomik olarak; evrensel demokratik hukukun, dünyanın ve AB ülkelerinin çoğulcu siyasi normları içinde adem-i merkezîyetçi tarzda yeniden yapılandıracak; Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşma ile çözecek."**

Başka bir gerçek: Bir devleti ve ülkeyi bölmek isteyen bir parti şiddet ve silahlı mücadeleyi vasıta ve yöntem olarak benimsediği zaman, Ona uygun örgütlenme biçimini de seçmek zorundadır. Böyle bir örgütlenme, mevcut hukuka uygun yasal bir örgütlenme olamaz, yasal olmayan, yani mevcut devlet ve kanun otoritelerinin denetimi dışında bir örgütlenme olur. Açık, şeffaf, kitlesel demokratik bir örgütlenme olmaz. Sıkı, askeri ve otoriter disiplinli, üye alımında alabildiğince seçkin davranan, üyeleri özel eğitilmiş olan bir örgütlenme olur. Partimiz ise tüzüğünde, açık, şeffaf, demokratik, kitlesel bir parti olduğunu açıkça belirtmiş; çoğulcu demokrasiyi parti içinde yapılandırmıştır. Partimiz tüzüğünün 2. maddesinde partimizin karakteri konusunda şunlar söylenmektedir:

"HAK VE ÖZGÜRLÜKLER PARTİSİ, YENİLİKÇİ, DEĞİŞİMCİ, DEMOKRAT, YURTSEVER DEĞİŞİK GÖRÜŞLERE SAHİP UNSURLARIN ÜYE OLDUĞU ÇOĞULCU, KATILIMCI, KOLLEKTİF VE AKLA DAYALI DEMOKRATİK KİTLE PARTİSİDİR.

"Parti, üye ve örgütlerini, parti çalışmalarını ilgili olarak sürekli ve zamanında yazılı biçimde, özel yapacağı toplantılar, konferanslar, seminerlerle bilgilendirir, denetleme sürecini yaratır.

Parti tüzüğümüzün 4. maddesinde "partinin bağlı olduğu çalışma ilkeleri" incelendiği zaman, partimizin ne kadar açık, şeffaf, demokratik, hem hukuk otoriteleri ve hem de kamuoyu denetimine açık olduğu rahatlıkla görülecektir. Bu kadar açık, demokratik ve denetlenebilir bir partinin, Türkiye'nin bölünmezliğini tehlikeye sokup sokmayacağı Yüksek Mahkemenizin takdirleri arasındadır.

DKP Davası'ndaki muhalefet gerekçesinde Sayın Mahkemeniz üyesi Haşim KILIÇ ve AİHM'NİN bölünmeyle şiddet ve terör arasında doğrudan bir bağ kurması da isabetli, olgusal, tarihsel, sosyolojik olduğu kadar; siyasal sistemlerin yapılanma süreçleriyle de bir uyumluluk içindedir.

"DKP'NİN terörle ve şiddetle bir bağlantısının kurulamadığı, yakın ve kesin bir tehlikeyi harekete geçirecek söz ve eylem birliğinin olmadığı, kapatılmalarından ötürü Türkiye'nin

mahkum olduğu Türkiye Birleşik Komünist Partisi ile Sosyalist Partinin program ve eylemleri ile davalı Partinin programı arasında benzerlik bulunmasına karşın, Avrupa Mahkemesi'nin kararının göz ardı edildiği, **otoriter ve totaliter uygulamalar sonunda ortaya çıkan kimi bölgesel sorunları dile getirerek ülkenin bölünmez bütünlüğü içinde barışçıl çözümler öneren Partinin kapatılması AİHS'NİN ve Avrupa Mahkemesi'nin içtihatlarına açık aykırılık oluşturmaktadır."** (22 Kasım 2001 Tarih, 24591 Sayılı Resmi Gazete, sayfa: 199) Aynı davada muhalefeti olan Sayın Mahkemeniz üyeleri, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI ve Fulya KANTARCIOĞLU'NUN görüşleri de bu doğrultudadır, **(aynı Resmi Gazete, sayfa: 201-203)** Aynı gerçeklerin ve görüşlerin partimiz içinde geçerli olacağı ortada. Bu nedenle de, partimiz hakkındaki davanın usul ve muhteva açısından görülmezliği ortadadır.

ANAYASA İLE FARKLI DEĞERLENDİRME İÇİNDE OLMAK, DEMOKRASİYE AYKIRILIK ANLAMINA GELMEYECEĞİ GİBİ, ANAYASAYI DA İHLAL ANLAMINA GELMEZ..

Partimiz programında, mevcut anayasadan farklı değerlendirmelerin olduğu açık. Çünkü partimiz, mevcut anayasaya kendisini bağlı ve Onun kapsamı içinde kurulmasına rağmen, Onu değiştirmek istemektedir. Bu bağlamda, anayasadan farklı değerlendirmeler içinde olması kadar doğal bir şey olamaz.

Üstelik, Türkiye'deki Anayasanın evrensel hukuk ve AB hukukuna göre değişikliğe ihtiyacı olduğu, Yüksek Mahkemeniz dahil, bütün devlet kurumları, sivil ve askeri yetkililer, siyasal partiler ve sivil toplum örgütleri tarafından da kabul gördüğüne göre, anayasadan farklı değerlendirmeler ihlal olmadığı gibi, "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliğine" aykırılık anlamına hiç gelmez.

AB Hukuk mevzuatına uygun Türkiye'deki yasal değişikliklerde ölçü, çağdaş, çoğulcu katılımcı demokrasinin kurallarına uyarlılık içinde olması, evrensel demokrasinin kurallarına göre, Ona uygun yerel hukuk, kanunları ve anayasayı şekillendirmedir. Partimiz de, değiştirmek istediği mevcut anayasayla farklı değerlendirmelere sahip olmasına rağmen, bütünlükçü sisteme yol açan çoğulcu, katılımcı demokrasi ve demokratik kurallarla bir uyum içindedir.

...

AİHM'DE PARTİ KAPATMA DAVALARI VE ANAYASANIN GEÇİCİ 15. MADDESİ

...

AİHM, 30.01.1998 tarihli kararı ile TBKP'NİN, 25.05.1998 tarihli kararıyla Sosyalist Partinin ve 06.12.1999 tarihli kararıyla ÖZ-DEP'İN, Mahkemenizce kapatılması kararlarını demokratik toplumda zorunlu, meşru amaçla orantılı bulunmaması nedenleriyle, AİHS'NİN 11. maddesine aykırı bulmuştur. Bunlardan TBKP, mahkemeniziz tarafından isminde komünist ismine yer verdiğinden (SPK, m. 96), tüzük ve programının devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez niteliğini bozduğundan (AY, m. 68, SPK, m. 78/a, 81/a, 81/b, 89) kapatılmıştı. Sosyalist Parti ise tüzük ve programlarıyla eylemlerinin anayasaya ve SPK'NİN dördüncü bölümünde yer verilen devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı amaçlar gütmeye yasaklarına aykırılık gerekçesiyle kapatılmıştı. ÖZ-DEP ise, parti programının devletin ülkesi ve bölünmez niteliği (SPK 78/a, 81/a, 81/b) ile laik devlet niteliğine aykırılık (SPK, m. 89) oluşturduğu gerekçesiyle kapatılmıştır.

"AİHM, her üç parti kapama davasına ilişkin kararlarında şu görüşlere yer vermektedir:

a) Demokrasi, düşünce özgürlüğü ile beslenir. Çoğulculuk olmadan demokrasiden söz edilemez. Demokrasinin iyi işleyişi ve çoğulculuğun sürdürülebilmesi açısından siyasal partiler büyük öneme haizdir. Demokrasinin temel prensiplerinden birisi de , bir ülkenin karşılaştığı sorunların şiddete başvurulmaksızın, diyalog yoluyla çözümü konusunda fikir ve düşüncelerin serbestçe ifade edilebilmeleri imkanının güvence altına alınmasıdır. Hatta bu düşünceler rahatsız edici olsalar bile.

b) Bir parti programındaki istemlerin, projelerin, önerilerin, bir devletin mevcut siyasal ve sosyal yapısıyla ve prensipleriyle bağdaşmaması, Onların demokrasi ilkesine aykırılığı sonucu doğurmaz. Bir devletin mevcut organizasyon modeliyle çatışsa da, farklı siyasal programların önerilmesi, tartışmaya açılması, demokratik ilkeler içerisinde kalmak, bizzat demokrasiye zarar vermemek şartıyla demokrasinin özünü ifade eder.

c) Örgütlenme özgürlüğü, yalnızca inandırıcı ve zorlayıcı nedenlerle kısıtlanabilir. 11. maddede belirtilen istisnalar, siyasal partiler söz konusu olduğunda dar bir yorumu zorunlu kılar...

d) Sözleşmenin 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü, defalarca belirtildiği üzere, sadece açıklanan düşüncelere taraftar olunduğunda, rahatsız edici bulunmadığında, hoşagittiğinde ya da farklı olmadığında değil, aynı zamanda taciz edici, rahatsız edici, şok altına sokucu etkileri bulunduğu da söz konusudur. Bunlar çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleri olup bunlarsız bir demokratik toplum olamaz.

e)Kapatma, siyasal partilere uygulanabilecek en radikal yaptırım olarak hedeflenen amaçla orantılı, bu amaç bakımından elverişli ve demokratik toplum açısından zorunlu olmadıkça başvurulamaz.

f).....Partinin toplum, devlet ve demokrasi bakımından gerçek bir tehlike oluşturan politikayı benimsemiş olduğunu gösteren açık, somut ve inandırıcı deliller olmaksızın salt ismine bakılarak kapatma yoluna gitmek yeterli bir sebep oluşturmaz.

g) İfade özgürlüğü, 11. maddede de düzenlenen toplantı, gösteri yürüyüşü ve örgütlenme özgürlüğünün önemli unsurlarından biridir. Siyasal partiler bakımından 11. madde, 10. maddeyle bir bütün olarak değerlendirilir." **(Yrd. Doç. Dr. Ömer ANAYURT, Liberal Düşünce dergisi, 23. Sayı, s. 11-12-13)**

Yüksek Mahkemeniz üyesi Sayın Haşim KILIÇ'IN AİHM'NİN TBKP ve Sosyalist Parti hakkındaki kararından "Kürt halkı", "Kürt ulusu" ve "Kürt vatandaşları" kavramlarına ve programda verilen içeriklerine ilişkin, DKP Davası'ndaki muhalefet görüşlerinin üzerinde durmak, onları aktarmak hatırlatma babında bir değere sahip olduğu gibi, Sayın Başsavcının partimiz hakkında açmış olduğu kararı da etkiler niteliktedir.

ANAYASA MAHKEMESİNİN Parti Program ve Tüzüğündeki aykırılıklardan dolayı kapatmış olduğu TBKP AİHM'NE başvurmuş ve Mahkeme konuyu inceleyerek özetle "...Türk Anayasa Mahkemesi TBKP'NİN, program ve tüzüğünde, Türk ve Kürt halkı arasında ayırım yapılarak azınlık yaratma amacının ortaya çıktığını, Türk ve Kürt ulusları biçimindeki sözleri nedeniyle Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesine aykırı davrandığını belirterek temelli kapatmıştır. Ancak, parti programında "Kürt halkı" ve "ulusu" ve "Kürt vatandaşları" sözcüklerinin yer almasının azınlık yaratma amacıyla tanımlanamayacağını ve böyle bir iddiada bulunulmadığını, "Kürt varlığının" sadece kabul edilmesinden başka bir şey istenmediğini, Kürt halkının Türk halkından ayrılması hakkının verilmesi gibi bir istemlerinin olmadığını, şiddete başvurmadan ülke sorunlarına çözümler önerildiğini, bunların can sıkıcı ve

hoşa gitmeyen düşünceler olabileceğini ancak katlanılması gerektiği" düşüncesiyle Türkiye'yi sözleşmeyi ihlalden mahkum etmiştir.

Mahkeme kapatılan Sosyalist Parti kararında da aynı görüşleri tekrarlayarak, "Sosyalist Partinin Türk ve Kürt kesimlerini kapsayan bir federal devlet kurulması düşüncesini ve Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkının sahip olduğu yolundaki görüşlerini devletin ülkesiyle bölünmez bütünlük ilkesine aykırı" görmemiş, şiddete başvurmadağı sürece sözleşme hukuku korumasından yararlanması gerektiğini ayrıca vurgulamıştır. Mahkeme bu kararı, Sosyalist Partinin dört yıl faaliyette bulunmasına karşın vermiştir.

"Belirtilen bu düşünceler karşısında, bir siyasi partinin ifade özgürlüğünü henüz kullanma aşamasında iken kapatılmasının mümkün olamayacağı, şiddet içermeyen barışçıl önerilerinin de kapatmaya yeter delil olarak kabul edilmeyeceği ortaya çıkmaktadır..." (22 Kasım 2001 tarih, 24591 sayılı Resmi Gazete, sayfa: 199)

Açıkça ortaya çıkan bir sonuç var ki, AİHM'NİN bu kararları karşısında Sayın Başsavcının partimiz hakkında açtı dava uluslararası hukuka, AİHM İçtihatlarına oldukça ters ve aykırıdır.

AİHM'NİN parti kapatmalar ve diğer konularda Türkiye aleyhinde verdiği kararların tümü, Türkiye'nin demokrasisini haklı olarak sorgulayıp, hukukunun demokratik karakterini tartışmaya sokmaktadır.

SONUÇ VE İSTEM

Yüksek Mahkemeniz, ileri sürdüğümüz görüşlerimizle, partimizin bütünlüklü düşüncesiyle Türkiye'yi yeniden yapılandırmak konumunda olduğunu rahatlıkla tespit edecek; Sayın Yargıtay Başsavcısının iddia ve taleplerinde de, hukukun üstünlüğü ilkesi, kanunlar, sosyoloji, siyaset bilimi ve Türkiye'nin AB üyesi olmasıyla kazanacağı yeni çerçeve ve demokratikleşme açısından haksız olduğunu saptayacaktır.

Yüksek Mahkemenizin, ileri sürdüğümüz hayati görüşleri ve belirtmediğimiz konuları res'en gözeterek Partimiz hakkında açılmış olan davanın usul ve esas açısından görülmez olduğuna karar vermesini, siyasi partileri kapatma ayıbına ve antidemokratikliğine son vermesini arz ve talep etmekteyiz. Mahkemenizin bu kararı, Türkiye demokrasisinin kalitesinin yükseltilmesine hizmet edecek, demokratikleşmeye ivme kazandıracaktır. Saygılarımızla."

III- YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞININ ESAS HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.6.2002 gün ve SP.114 Hz.2002/3 sayılı esas hakkındaki görüşünde, öncelikle davalı partinin ön savunmasıyla 23.7.1995 ve 3.10.2001 tarihlerinde yapılan Anayasa değişiklikleri hakkında siyasi partinin vardığı sonuçlarla talepleri üzerinde durulmuştur. Buna göre ileri sürülen görüşler şöyledir;

"...Anayasanın dayanak aldığı temel ilkelerden birinin özgürlükçülük olduğu gerçeği kesin olarak bilinmektedir. Ancak, anayasa kurallarının ve özellikle siyasi partilerle ilgili olanların sırf bu ilke açısından değerlendirilip yorumlanması hatalı sonuçlara götürebilir. Kaldı ki siyasi partiler hakkındaki anayasa kuralları mutlak bir özgürlük içermemektedir. Devlet yaşamındaki olağanüstü rollerine, iddianamede işaret ettiğimiz siyasi partilerin cumhuriyetin ilkelerini tahrip edici bir güç odağı haline gelmesine seyirci kalınamayacağından, bu halde siyasi partilerin kapatılması esas kabul edilmiştir. O halde, siyasi partilerle ilgili Anayasa normları Anayasanın öteki temel dayanaklarından biri olan devletin güvenliği ile ilgili esasları ile birlikte

düşünülmelidir. Bu esasların başında dava ile ilişkili olarak Anayasanın 68. maddesinin 4. fıkrasında belirtilen devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesi gelir.

Anayasanın 1. maddesinde, Türkiye Devletinin bir Cumhuriyet olduğu belirtildikten sonra 2. maddede "Cumhuriyetin nitelikleri" başlığı altında Türkiye Cumhuriyetinin; toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu ifade edilmiştir. Bu ifade biçiminden, Devlet ve Cumhuriyetin özdeş kavramlar olarak kabul edildiği ve dolayısıyla devletin güvenliğinin Cumhuriyetin ve onu tanımlayan niteliklerinin de güvenliği anlamına geldiği anlaşılmaktadır.

Anayasanın 14. maddesi ile (değişik 3.10.2001 - 4709/3) Anayasada yer alan hak (ve bu bağlamda siyasi parti kurma ve partiye girme hakları) ve hürriyetlerinden hiçbirinin, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamayacağı genel bir ilke olarak benimsenmiştir. Siyasi partilerle ilgili özel hüküm olan Anayasanın 68. maddesinin 4. fıkrasında, siyasi partilerin tüzük ve programlarının, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamayacağı, 14. maddeyi teyiden tekrarlanmış ve yaptırımı 69. maddenin 5. fıkrasında "temelli kapatma" olarak belirlenmiştir.

Anayasa, Başlangıç'ın 4709 sayılı Yasadan (Değişik; 3.10.2001 - 4709/1) sonraki metinde de, hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esası karşısında koruma göremeyeceğini belirtmek suretiyle kuralların yorumlanmasına ışık tutmaktadır. Şu halde, Anayasanın siyasi partilerle ilgili hükümlerinin bu hukuki çerçeve içinde yorumlanması gerekir. İddianamedeki yorum yöntemi de budur.

Ön savunmada ileri sürülen diğer bir görüş, 23.7.1995 ve 3.10.2001 tarihlerinde Anayasanın 68. ve 69.maddelerinde yapılan değişiklik sonucunda Siyasi Partiler Yasasında yer alan kapatma nedenlerinin geçerliliğini kaybettiğidir.

Bu iddiayı incelemek için önce, Anayasanın 68. ve 69. maddelerinin kapatmaya ilişkin bölümlerinin iddianamede uygulanması istenen yasa maddeleri ile sınırlı olarak eski ve yeni durumlarını karşılaştırmak gerekir.

Anayasanın 68. maddesinin önceki 4.fıkrası, siyasi partilerin tüzük ve programlarının, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, millet egemenliğine, demokratik ve lâik cumhuriyet ilkelerine aykırı olamayacağını belirlemiş, 4121 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle (Değişik; 23.7.1995/4121/7) bu hususlar aynen muhafaza edilmiştir. 4709 sayılı Yasayla 3.10.2001 tarihinde Anayasada yapılan değişiklikle ise, bu maddede değişiklik yapılmamıştır.

Anayasanın 69. maddesinin 5. fıkrasında ise, bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68. maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde, o parti hakkında temelli kapatma kararı verileceği düzenlenmektedir. Bu maddede, 68. maddenin dördüncü fıkrasına aykırılık durumunda partinin temelli kapatılması durumu düzenlenmiş olup, 4709 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle bu fıkra hükmü aynen korunmuştur.

Anayasalar belli bir konuyu düzenleme amacıyla yalnızca ilke temelinde genel ve soyut hükümler sevk edebilirler. Her konuyu ayrıntıları ile belirlemek Anayasa tekniği ile bağdaşmaz. Bu düşünceden hareket eden, halen yürürlükte bulunan 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası, Anayasanın, siyasi partilerin tüzük ve programlarının aykırı olamayacağını emrettiği ilkelerine uyulmaması hallerini, yaptırım niteliğinde olmak üzere birer kapatma sebebi olarak ve Anayasal

ilkeleri teyiden düzenlemiştir. İddianamede davalı parti hakkında uygulanması istenen Siyasi Partiler Yasasının 78. maddesinin (a) ve (b) bentleri 80. maddesi ve 81. maddesinin (a) ve (b) bentleri hükümleri, Anayasanın değişik 68. maddesinin 4. fıkrasında, siyasi partilerin tüzük ve programlarının aykırı olamayacağı kabul edilen ve devletin ve dolayısıyla Cumhuriyetin varlığını korumaya yönelik, Anayasanın Başlangıç'tan itibaren pek çok hükmünde tekrarlandığı gibi devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmezliği ve ulusal devlet ilkelerinin değişik cephelerden ortaya konmuş birer belirtisidir, onların somutlaştırılmış halleridir.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi de, 10.7.1992 gün, E.1991/2 (Siyasi Parti-Kapatma) K.1992/1 sayılı kararında, "Siyasi Partiler Yasasının getirdiği yasaklar, Anayasanın 68. ve 69. maddelerinde yer alan kapatılma nedenlerinin somutlaştırılması olarak düşünülmelidir. Bu hükümler "milli devlet niteliğinin korunması" ilkesinin yaptırımlardır. Çünkü Anayasanın 69. maddenin son fıkrasında, siyasi partilerin kuruluş ve faaliyetleri, denetleme ve kapatılmaları yukarıdaki esaslar dairesinde kanunla düzenlenir." denilmektedir, şeklindeki görüşüyle sorunu açıklığa kavuşturmuştur.

Ayrıca, Anayasanın ve Siyasi Partiler Yasasının devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmezliğini siyasi partilerin amaç ve çalışmaları yönünden güvence altına alan hükümleri var olmasa bile, Anayasanın 11. maddesi uyarınca, Başlangıç kısmı ile 2. ve 3. maddelerindeki bölünmezlik temel kuralı ile bağlı ve sınırlı bulunan bütün siyasi partilerin, ülkenin ya da ulusun bir bölümünün, var olan bütünlüğünü bozarak ayrılması sonucunu doğrudan ya da dolaylı olarak meydana getirme olasılığı bulunan her türlü davranıştan, sözden ve yazıdan kaçınması ve çalışmalarını bu bütünlüğü daha da pekiştirecek biçimde yürütmesi gerekir. Siyasi partiler ırk ayrımcılığını ve bunun siyasi ve hukuki sonuçlarını amaç ve erek olarak benimseyemezler. Tersine davranışları, uluslar arası hukukta da benimsenen, devletin varlığını güçlendirerek sürdürmek, bağımsızlığına ve varlığına yönelik tehlikelere karşı önlemler alıp uygulamak yetkisi çerçevesinde, siyasi partileri de kapsayacak biçimde, alacağı önlemlerle karşılaşması devletin doğal hakkı, kamu düzenini koruma yönünden de görevidir.

Bir an için, Siyasi Partiler Yasasının kapatma sebebi olarak belirtilen maddelerinin yürürlükte bulunmadığı kabul edilse bile, Anayasanın Başlangıç'ı, 2. ve 3. maddeleri ile birlikte yorumlanması gereken 68. maddesinin 4. fıkrası ve 69. maddenin 5. fıkrası uyarınca davanın görülmesi ve sonuçlandırılması yine de mümkündür.

Sonuç olarak; ön savunmadaki usule ilişkin itirazlara karşı belirttiğimiz bu görüşlere ilaveten, davalı partinin yerinde görülmeyen savunmalarının reddiyle, iddianamemizde yasal dayanakları ve gerekçeleriyle açıklandığı üzere, partinin tüzük ve programının bazı bölümleri Anayasanın Başlangıç kısmı ile 2., 3., 14., 68.maddelerine ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 78. maddesinin (a) ve (b) bentlerine, 80.maddesine, 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı olduğundan, Hak ve Özgürlükler Partisinin, Anayasanın 69. maddesinin 5. fıkrası ve Siyasi Partiler Yasasının 101. maddesinin (a) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilmesi arz ve talep olunur."

IV- DAVALI SİYASİ PARTİNİN ESAS HAKKINDAKİ SAVUNMASI

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin 17.9.2002 tarih ve 02-383 sayılı yazı ekinde alınan esas hakkındaki savunmasının, ön savunmanın tekrarı niteliğinde olmayan kısımlarında; Partiyle ilgili yargılamanın "Duruşmalı Yargılama" platformunda yapılması gerektiği savunulduktan sonra aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir:

"...Siyasi partilerin sadece, program ve tüzüklerinin Anayasa'nın 68/4 ve 69/6. maddelerinde yer alan kişiye ve zaman göre değişebilen, soyut nitelikteki yasaklara aykırı diye

kapatılması korkunç bir hukuksuzluktur. Oysa siyasi partiler, toplumsal sorunlara farklı bakış açıları, farklı çözümler ve öneriler hatta farklı örgütlenme modeli önerebilirler. Bireyin ve bireylerin oluşturduğu toplulukların iç dünyasındaki düşüncenin topluma aktarılmasında, hayata geçirilmesinde bir araç olan siyasi partilerin, şiddet içeren eylemlerin yönetildiği bir merkez olduğu kanıtlanmadığı sürece asla kapatılmaması gerekir. Bir partinin programında beyan ettiği amaçlarından ve niyetlerinden daha farklı niyet ve amaçlara sahip olduğunu teraziye vurabilmek, bu konuda belirli ölçüler ortaya çıkarabilmek için partinin programı/tüzüğü ile faaliyetlerini ve savunduğu görüşleri karşılaştırmak gerekir.

Bilinen bir genel doğru var. O da her suçun maddi ve manevi unsurlarının olduğudur.. Hareket olarak ortaya çıkan "eylem" ve "sonuç" manevi unsurlar birleşmedikçe suçun oluşması olanaklı değildir. Bu nedenle hareketin olmadığı bir yerde sadece program ya da tüzükten hareketle, bunların yorumlanması suretiyle bir suçun varlığına karar verilemez. Dolayısıyla, henüz siyasi alanda yerini almadan, parti programında yer alan ifadelerden dolayı. Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması karar verilen TBKP'nin AİHM'nde görülen davasında: "Bir partiyi programı ile yargılamak, amacını yargılamak olarak", tanımlamıştır. Zira soyut olup, eylemle onaya konulacak olan, Anayasa'da ve SPK'da getirilen yasakları 'ihlal kastı' ispatlanamayacaktır. Partiyi programı ile yargılamak, aslında TBKP'nin bu alandaki amacını da yargılamaktır. Belirtildiği gibi, bir partinin programında beyan ettiği amaçlardan ve niyetlerinden daha farklı amaç ve niyetlere sahip olduğunu gizleyebileceği gözden ırak tutulamaz. Partinin amaç ve niyetlerini gizlemediğini doğrulamak için partinin programı ile faaliyetleri ve savunduğu görüşlerin karşılaştırılması zorunludur. Bu davada ise, TBKP'nin kuruluşundan hemen sonra kapatılması herhangi bir faaliyette bulunmak için zamanının dahi bulunmaması nedeniyle TBKP'nin programı pratikteki bir faaliyeti ile yalanlanamaz."(AİHM TBKP karan, insan hakları kararlar belgesi, İstanbul Barosu yayınları, İstanbul 1998, cilt 11, sayfa 395).

Aynı kararda şu hususlarda vurgulanmıştır "... Mahkemenin defalarca söylediği gibi çoğulculuk olmadan, demokrasi de olmaz. Bu nedenle 10. madde ile düzenlenen ifade özgürlüğü 2. fıkradaki sınırlara tabi olarak sadece lehte olduğu kabul edilen veya zararsız veya ilgilenmeye değmez görülen 'haber' ya da 'düşünceler' için değil; aleyhe olan, çarpıcı gelen veya rahatsız eden haber ve düşüncelere de uygulanır. İfade özgürlüğünün topluca kullanılması siyasi parti faaliyetlerinin bir kısmını oluşturması kendiliğinden, sözleşmenin 10 ve 11. maddesinin sağladığı korumadan yararlanma hakkı verir. Mahkeme Informations Verein Lentia ve diğerleri Avusturya kararında devleti çoğulculuk ilkesinin garantörü olarak tanımlamıştır. Bu sorumluluğun siyasi alandaki anlamı, devletin, diğerlerinin yanı sıra 1. protokolün 3. maddesine uygun olarak yasama meclisinin seçimi konusunda halkın düşüncesini özgürce ifade edebileceği, şartların yerine getirildiği bir ortamda, makul aralıklarla ve gizli oyla özgür seçimlerin yapılmasını sağlamakla yükümlü olmasıdır. Ülke nüfusu içinde bulunan farklı düşünceleri temsil eden, siyasi partilerin çoğulculuğu içinde yer alamayan bu tür ifadenin varlığı düşünülemez". (AİHM, TBKP Türkiye karan, İnsan Hakları Kararları Derlemesi, İstanbul Barosu Yayınları, İst.1998, cilt 2. sayfa 385).

...03.08.2002 günü, 4771 Nolu Kanun'un 8. maddesiyle, **"...Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılabilir" hükmü,**

Aynı Kanun'un 11. maddesiyle, 14.10.1983 tarih ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun adının, **"Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun"** şeklinde değiştirilmiştir. Kanunun bu ilgili hükümleri tümüyle ve kanununu onaylanmasından sonra gündeme gelen öneri, eleştiri ve yönetmenliklerin hazırlanmasındaki görüşler çerçevesinde incelendiği zaman ortaya çıkan çok çıplak gerçekler vardır. Bu gerçekleri sıralarsak: 1- Türkiye'de Türk dilinden başka diller ve

dillerin lehçeleri de vardır. Bu diller ve lehçeler, yaşayan, ağırlığı olan diller ve lehçelerdir. Bu dilleri somutlaştırsak: Başta ve ağırlıkla Kürt dili olmak üzere, Çerkez dili, Gürcü dili ve diğer etnik grupların dilleridir. 2- Bugüne dek bu dillerden yayın (Gazete, TV, Radyo), eğitim ve öğrenim resmi bir şekilde yapılamıyordu; bundan sonra bu dillerden de resmi bir konsept içinde öğrenim ve yayın yapılabilecektir.

...Türkiye'de on yıllardır, Kürtlerin, Kürt dili, kültürünün varolmadığı resmi bir anlayış olarak benimsenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin yapısı tek etnik/ulusal topluluğa göre yapılandırılmıştır, çözümler ona göre yapılmıştır. Yönetimde, siyasal, sosyal yaşamda temsil (daha doğrusu temsilsizlik) bu temel üzerinde yükselmiştir. Bu da, antidemokratik, otoriter/totaliter bir yapılanmaya yol açmıştır. T.C Devletinin kuruluşundan somaki dönemlerde sık-sık olduğu gibi, son yaşadığımız aşamada da bu resmi anlayıştan hareketle sonuçlara varılmıştır. Partimiz hakkında açılmış dava da, bu anlayışın, felsefenin, resmi yaklaşımın ve yapılanmanın bir ürünüdür.

"AB Uyum Yasaları"nın ilgili hükümleri, Kürtlerin ve Kürt dilinin varlığını kabul etmekle, bu resmi anlayışı dışlamış; yanlışlığını, gerçek dışılığı ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, tüm dillerden ve lehçelerden, Kürtçe'den de yayın ve öğrenim yapılabileceğini kanunlaştırmıştır.

Bu durum karşısından, partimizin, Kürtlerden bahsetmekle, bir azınlık yarattığı, bununla devletin ve milletin tekliği-bölünmezliğine zarar verdiği/karşı olduğu savının ileri sürülmesinin, hukuken kabul edilmesi olanaksızdır. Zaten daha önceki bölümlerde de belirttiğimiz gibi, partimizin Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüyle bir sorunu söz konusu değil. Partimiz sadece birlik ve bütünlük kavramlarını yeni bir içerikle tanımlamakta, Kürt sorununun çözümünü istemekte, Kürt sorununun çözümünün Türkiye'yi geliştireceğini, büyümesine yol açacağını savunmaktadır.

"AB Uyum yasaları"nın da ortaya çıkardığı kesin bir sonuç var ki; bugüne dek, hukuksal, siyasal, sosyal, kültürel, felsefe alanında kullanılan bazı kavramların yeni içeriklerle ele alınmasının kaçınılmazlığıdır. Yani bundan böyle, Türkiye'de ulus, iktidar, kültür, birlik-bütünlük kavramları çoğulcu bir yaklaşımla ve çok renklilikle tanımlanmak zorundadır.

Özetle "AB Uyum Yasaları",Türkiye'de Türkler dışında Kürtler ve diğer etnik grupların yaşamakta olduğunu tescil etmektedir. Türkçe dışında, Kürtçe ve diğer diller söz konusudur. Bu nedenle, sadece Türkçe ile yayın ve öğrenim yapılmayacak; Kürtçe ve diğer dillerden de yayın ve öğrenim yapılacaktır.

Bu gerçeklik, yeni bir sosyal denklemi ve Türkiye'nin yeniden tanımlanmasını ifade etmektedir. Mahkemenizin bu yeni denklem ve Türkiye tanımlaması karşısında, partimiz hakkında açılan kapatma davasını usul ve esastan ele almayacağım düşünmekteyiz.

...TC Devletinin benimsediği batılı demokratik rejimde, siyasal partilerin büyük bir rolü vardır. Denilebilir ki, dokunulmazlığı olan canlı sosyal kurumlardan biridir. Siyasal partilerin bu rolü, teknik bir rol değil, halkın temsili rolüdür. Bu nedenle. Siyasal Partiler sorununda hassas ve dengeli bir hukuk sistemi söz konusudur. Siyasal partilerin bu hassas ve dengeli hukuk sisteminde, siyasal partilerin yaşamlarına son verilmesi alabildiğince zorlaştırılmıştır. AB'ye üye olma iddiası taşıyan Türkiye'de de anlayış, felsefe, psikoloji ve hukuk açısından, siyasal partilerin kapatılmasının alabildiğince zorlaştırılması eğilimi güçlenmektedir. Bu eğilimin sonucudur ki, Anayasa'da, yetersiz de olsa değişiklik yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

...03.08.2002 Tarihli 4771 Nolu "AB'ye Uyum Yasası --3, Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" da, örgütlenme, düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırlarını

genişleten, AB hukuk standartlarında bir özgürlük alanını yaratmak isteyen bir gelişme söz konusudur.

İlgili Kanununun 2. maddesinin A fıkrasında Türk Ceza Kanununun 159 uncu maddesinde yapılan değişiklik; 3. maddenin 6.10.1983 tarihli ve 2908 Sayılı Dernekler Yasasında yaptığı değişiklikler; 5.6.1935 tarihli ve 2762 Sayılı Vakıflar Kanununun 1. maddesinde Cemaat Vakıfların taşınmaz mal edinebilmeleri ve taşınmaz mallar üzerinde tasarrufta bulunabilmeleri hakkındaki hükümler; 5. maddede 6.10.1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrası ve 10. maddelerindeki değişiklikler; 9. maddesindeki 15.7.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanunu'nda yapılan değişiklikler; örgütlenme, düşünce ve ifade özgürlükleri alanlarındaki iyileştirmelerdir.

Mahkemenizin, partimiz hakkındaki davayı görüşürken bu değişiklikleri gözeteyeceğinden şüphe duymuyoruz.

Bu değişikliklerin, Yargıtay Başsavcısının düşünce ve ifade özgürlüğünü dar çerçevede ve demokratik hukuk kurallarına uygun olmayan yorumlarını dışlamakta olduğu da bir gerçektir.

Yargıtay Başsavcısının bu dar düşünce ve ifade özgürlüğü alanındaki yorumu, kaçınılmaz olarak partimiz hakkında kapatma davasının açılması kanaatini geliştirmiştir. Bu yaklaşımın, demokratikleşme, Türkiye'nin AB hukuk standartlarına uyumluluğu açısından büyük bir tehlike oluşturduğu da ortadadır.

Yüksek Mahkemenizin, "AB Uyum Yasaları" çerçevesinde ortaya çıkan bu hayati gelişmeyi de gözeterek, partimiz hakkındaki davaya esastan bakılmayacağına karar vermesini talep etmekteyiz.

...Bölge, tek merkezli devletlerde ortaya çıkan bir idari birimdir. Birinci özelliği il-üstü bir kademe olmasıysa; ikinci özelliği bir devlet olmamasıdır. Bu anlamda federe devletler siyasal bölgelere (Örneğin İspanyol Özerk Topluluklarına) çok benzemekle birlikte bölge niteliğinde değildir. Üçüncü olarak bölgenin en az ölçütü onun hukuki ve idari bir varlık olarak tanınmasıdır. Bu tüzel kişilik anlamına gelmez. Fakat basit hukuki tanımadan tüzelkişiliğe sahip olmaya ve nihayet; kendi halkıyla, yasama organıyla siyasal tanımaya varan geniş yelpazede bölge kavramı çok değişik biçimler gösterebilir. Bölge ile federe devlet, bu ikisi ayrı tarihsel ve doktriner kaynaklara sahiptir.

Ülke içinde bölgelerarası ekonomik büyümenin orantısızlığı bölgeselleşmenin önemli bir itici gücüdür. Gelişmiş ve azgelişmiş bölgelerin merkezi iktidardan istemlerinin taban tabana zıtlığı pek çok kez değişik ekonomik planlama ve politikalarını gerektirmektedir. Nitekim İspanya'nın ve İtalya'nın güneyi, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğusu merkezileşme süreci içinde ekonomik kalkınmadan yeterince yararlanamamış bölgelerdir. Bu açıdan bölgeselleşmenin etik temelini/amacının dağıtıcı adaleti sağlamak olduğu söylenebilir. Bu biçimde gelişmede denklik ve daha adil bir paylaşım mekanizması kurulmak istenmiştir. Türkiye'de GAP Bölge Kalkınma İdaresi ekonomik nedene dayalı bölgeselleşmenin bir örneği olarak nitelendirilebilir.

İç güvenlik pek çok kez il üstü güvenlik belgelerinin kuruluşuna yol açmaktadır. Bunun örnekleri bakımdan Türkiye zengin bir geçmişe sahiptir. Geçmişin Umumi Müfettişlik uygulaması günümüzde güvenlik bölgesinin ortaya çıkışma yol açan Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ve Olağanüstü Hal Hukuku güvenlik gereksinimine dayana bölgeselleşmenin önemli örnekleridir. Güvenlik gereksinimi Fransa'da da bölgeselleşmenin dayandığı iki temel gerekçeden bir tanesidir. 1941 Fransa'nın güvenlik amaçlı bölgeselleşmesi, 1944 yılının hükümet

komiserliği uygulaması, 1947 yılının ağır grevlerinin ardından İdarenin Olağanüstü Görevli Genel Müfettişliklerin kurulması güvenlik gereksinimine dayalı bölgeselleşme örnekleridir.

Bölgeselleşmede temel siyasal neden, merkezi devlet yapısının siyasal bir yetersizlik durumu ile karşı karşıya kalmasıdır. Merkezi devlette görülen tıkanma ve etkisizleşme olgusu siyasal iktidarın kullanımına daha geniş katılımı gerektiren bir özerklik gereksinimini doğurmaktadır. Bu durum, yerel güçlerin, ulusal planlamaya daha etkin müdahalelerini mümkün kılmaktadır. Bu açıdan bölgeselleşme, ulusal devlete sorunların çözümünde yardımcı olacaktır. Bu durum Büyük Britanya'da yetkilerin devri eğiliminin ve Mitterand iktidarından bu yana bölgesel yerinden yönetimin siyasal nedenleridir. Çok farklı olmakla birlikte her iki durumda da merkeziyetçi ve bürokratik devletin işlevlerini, iç siyasal düzlemde de olsa hafifletme iradesi gözlemlenmektedir.

Kimi ülkelerde bölgeselleşmenin ağırlıklı nedenleri arasında kültürel ve dilsel öğeler bulunmaktadır. Belçika'nın Valon, Flaman ve Alman kültürel topluluktan gibi, İspanya'nın Bask ve Katalonya Özerk Toplulukları gibi.

Bu nedenlere, Avrupa bütünleşmesi sürecinin getirdiği gerekçeleri de eklenebilir. Avrupa Birliği'nin bölgeler politikası ulusal devletlerin yanında bölgesel birimlerin yeni ve daha etkin bir muhatap olmalarını yaratmaktadır. Başka bir anlatımla yurttaşlara uzak ulusal devletler yerine veya onlarla birlikte, yurttaşlara daha yakın bölgesel birimler muhatap olma durumundadır.

Bölgeselleşme, Plan-Program Bölgeleri ve Ekonomik Bölgeselleşme, idari bölge, siyasal bölge, kültürel bölge modelleri şeklinde ortaya çıkabilir.

1961 ve 1982 Anayasalarının 129. Maddesi ve 126/3 maddesi **plan bölgeler modelinin** geniş bir dayanağıdır. Portekiz Anayasası da plan bölgelerini öngörür. **İdari bölge Modeli**, iki yönlü işlev görür. Hem genel yönetim hizmetlerinin görüldüğü bir idari çevredir ve buna bağlı olarak, yetki genişliği veya planlama gibi esasları da içerir; hem de yerel topluluğun idari özerkliğinin tanındığı bir yerel yönetimdir. **Siyasal bölge modeli**, siyasal yetkilere sahip ve genellikle hukuki değer yönünden ya anayasaya eşit (İtalya'da birinci derece 5 bölgenin statüsü, ya anayasayla yasa arasında yer alan (İspanya'da bütün bölge statüleri) yasa, ya da yasalarla eşdüzeyde olmakla birlikte (İtalyan ikinci derece bölgeleri) gerek hazırlanma, gerek kabul, gerekse değiştirme yönünden istisnai kurallara bağlı olan statülerle kurulan ve yetkilerini de Anayasa, statü ve yasaların belirlediği ve kural olarak organları seçimle gelen bölge modelidir. **Kültürel bölge modeli**, çok kültürlü, çok dilli, çok dinli toplumlarda görülen bir bölgeselleşme tipidir. Federalizm öncesi Belçika'nın iki düzeyli bölgeselleşmesinde (kültürel bölge/coğrafi ve ekonomik bölge) kültürel bölgeler bu tipte bölgelerdir ve bunların, kültürel alanda normatif iktidarı vardır. Bu bölgeler temelde kültürel bir ölçütü tanımlansa da yersel bir öge içerir. Çünkü, örneğin Valon Kültür Konseyi'nin yasaları sadece Valon bölgesinde ve Brüksel'in Fransızca konuşulan kantonlarında geçerliydi."

Esas savunmanın "**AB Uyum Yasaları" Ve AİHM'nin Kararlarının Uygulanması**" başlıklı kısmında ise AB Uyum Yasaları ile AİHM'nin kararlarının uygulanmasına yeni bir çerçeve kazandırıldığı, yenilikçi ve bağlayıcı bir değişiklikle 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 327. maddesine bir ekleme yapılarak AİHM ihlal kararlarının yargılamanın yenilenmesi sebebi sayıldığı hatırlatılarak, Anayasa Mahkemesinin bu değişikliği de göz önüne alarak, sonuca varacağından şüphe duyulmadığı ifade edilmiştir. Sonuç ve istem kısmında ise,

"Yüksek Mahkemeniz, esas hakkındaki savunmamızı, program ve tüzüğümüzü incelediği zaman, partimizin bütünlüklü düşüncesiyle Türkiye'yi yeniden yapılandırmak konumunda olduğunu rahatlıkla tespit edecektir. Ayrıca Partimizin kuruluş sürecinin, ana belgeleri olan tüzük ve programının da Anayasamıza ve diğer ilgili yasalara uygunluk, uyumluluk gösterdiği görülecektir. Sayın Yargıtay Başsavcısı'nın da iddia ve taleplerinde, hukukun üstünlüğü ilkesi, kanunlar sosyoloji ve siyaset bilimi; Türkiye'nin AB üyesi olması halinde kazanacağı yeni çerçeve, hukuk mevzuatındaki köklü değişik ve genel demokratikleşme açısından haksız olduğunu saptayacaktır.

Yüksek Mahkemenizin, Ön savunmamızda ileri sürdüğümüz temel görüşlerimizle sentezleşen ve AB Uyum Yasalarını kesinlikle göz önüne alan "Esas Hakkındaki Savunma"ımızdaki görüşleri inceleyerek; belirtmediğimiz fakat mahkemenizin res'en gözececeği konuları gözeterek: Partimiz hakkındaki açılmış olan kapatma davasının usul ve esas açısından görülmez olduğuna karar vermesini, siyasi partileri kapatma ayıbına ve antidemokratikliğine son vermesini arz ve talep etmekteyiz. Mahkemenizin bu kararı, Türkiye demokrasisinin kalitesinin yükseltilmesine ayrıca hizmet edecek, demokratikleşmeye ivme kazandıracaktır" denilmek suretiyle esas hakkında savunma noktalanmıştır.

V- YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI'NIN SÖZLÜ AÇIKLAMASI İLE DAVALI PARTİ TEMSİLCİLERİNİN SÖZLÜ SAVUNMALARI

Anayasa Mahkemesinin Çalışma ve Yargılama Usûlü'nü belirleyen Anayasa'nın 149. maddesinin son fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesi, 31.10.2002 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının sözlü açıklamasını, 7.11.2002 tarihinde ise davalı siyasî parti temsilcilerinin sözlü savunmalarını dinlemiştir.

A- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın Sözlü Açıklaması

Başsavcının sözlü açıklaması şöyledir:

"Siyasî partiler, belli siyasal düşünce ve amaçlar çerçevesinde birleşen yurttaşların özgürce kurdukları ve özgürce katılıp ayrılabilirdikleri kuruluşlardır. Kamuoyunun oluşmasında diğer kurumlardan daha değişik etkisi bulunan siyasal partiler, yurttaşların istem ve özlemlerinin gerçekleşmesine çalışan ve siyasal katılımı somutlaştıran hukuksal yapılardır. Tüzük ve programları doğrultusundaki çalışmalarıyla ulusal iradenin oluşmasındaki rol ve görevleri nedeniyle siyasal partilerin demokratik siyasal yaşamdaki önemleri tartışmasıdır.

Siyasî partilere ilişkin Anayasa kuralları incelendiğinde, Anayasa Koyucunun bu konuya özel önem ve değer vermiş olduğu açıkça görülmektedir. Anayasa, temel ilke olarak siyasal partilerin kuruluş ve çalışmalarının özgürlük içinde olması gerektiğini öngörmektedir.

Anayasanın 68 inci maddesinin birinci fıkrasında "vatandaşlar, siyasî parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir" ilkesine yer verilerek, ikinci fıkrasında "siyasî partiler demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır" denildikten sonra, üçüncü fıkrasında da "siyasî partiler önceden izin almadan kurulurlar ve Anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler" hükmü öngörülmüştür.

Siyasî partilerin, demokratik siyasî yaşamın vazgeçilmez öğeleri olmaları, devlet örgütü ve kamu hizmetleriyle yoğun ilişki içinde bulunmaları onların her istediklerini yapabilecekleri anlamına gelmez. Siyasî partilerin baskı ve engellerden uzak kalmasını sağlamaya yönelik kurulma ve çalışma özgürlüğü, Anayasa ve bu alan düzenleyen yasalarla sınırlıdır. Bu belirleme, aynı zamanda demokratik hukuk devleti olmanın da bir gereğidir.

Nitekim, Anayasanın 2 nci maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti, demokratik bir hukuk devletidir" denilmektedir. Hukuk devleti de, her şeyden önce hukukun üstünlüğünü kabul eden ve koruyan devlettir. Siyasî partilerin uyacakları esasların Anayasada yer alması, çalışmaların Anayasa ve yasa kurallarına uygunluğunun özel biçimde denetlenmesi, onların olağan bir dernek sayılmadıklarını, demokratik yaşamın vazgeçilmez ögesi olduklarını doğrulamaktadır.

Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasında "Siyasî partilerin tüzük ve programları, devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez" diye belirttikten sonra; 69 uncu maddesinin beşinci fıkrasında da "Bir siyasî partinin tüzüğü ve programının, 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir."

Dördüncü fıkrasında ise "Siyasî partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır" denilmiştir.

Görülüyor ki, devlet yönetimindeki etkinlikleri ve ulusal iradenin gerçekleşmesinde başlıca araç oluşları nedeniyle, Anayasa Koyucu, siyasî partileri öteki tüzelkişilerden farklı olarak temelli kapatılma nedenlerini Anayasada özel biçimde düzenlemiştir.

Demokrasinin olmazsa olmaz koşulu olan partilerin, sosyal ve siyasal yaşamdaki etkileri ve ulusal iradenin gerçekleşmesindeki rolleri nedeniyle, Anayasa Koyucu, onları öteki tüzelkişilerden farklı tutarak, kurulmalarını, çalışmalarında uyacakları esasları ve kapatılmalarında izlenecek yöntem ve kuralları özel olarak belirlemekle kalmamış, Anayasanın 69 uncu maddesinin son fıkrasında, çalışma, denetleme ve kapatılmalarının Anayasada belirlenen ilkeler çerçevesinde çıkarılacak bir yasayla düzenlenmesini de öngörmüştür.

Anayasanın anılan buyurucu kuralı uyarınca çıkarılan 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasasında, siyasî partilerin kuruluşlarından başlayarak, çalışmaları, denetimleri, kapatılmaları konularında belirli bir sistem içerisinde çok ayrıntılı kurallar getirilmiştir. Getirilen sistemde Anayasada yer alan yasaklara uymayan siyasal partilerin, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca izleneceği ve gerektiğinde kapatılmaları için Anayasa Mahkemesinde dava açılacağı öngörülmüştür.

Davalı Hak ve Özgürlükler Partisi, gerekli bildiri ve belgeleri 11.2.2002 günü İçişleri Bakanlığına vermesiyle Siyasî Partiler Yasasının 8 inci maddesine göre tüzelkişilik kazanmıştır. Kuruluş bildiri ve eklerinin anılan bakanlıkça Cumhuriyet Başsavcılığımıza gönderilmesini takiben, Anayasanın ve Siyasî Partiler Yasasının yüklediği görev ve verdiği yetki kapsamında, davalı partinin tüzük ve programı, Anayasa ve Siyasî Partiler Yasası hükümlerine uygun olup olmadığı incelenmiş, tüzük ve programının bazı bölümlerinin Anayasa ve Siyasî Partiler Yasasına aykırılıklar oluşturduğu saptanmıştır.

Bu nedenle, 14.3.2002 tarihli iddianamede, tüzük ve programın hangi bölümlerinin Anayasanın ve Siyasî Partiler Yasasının hangi maddelerine aykırılıklar oluşturduğu, ayrıntılı bir biçimde, yasal dayanakları ve gerekçeleriyle açıklanarak, davalı parti hakkında Yüksek Mahkemenize temelli kapatma davası açılmıştır. Mahkemenizce gönderilen davalı partinin ön savunması yazısı üzerine, 19.6.2002 tarihli esas hakkındaki görüşümüzde de, 23.7.95 ve 3.10.2001 tarihlerinde yapılan anayasa değişikliklerinin, parti kapatma davalarına ilişkin

hükümleriyle, Siyasî Partiler Yasasının parti kapatmaya ilişkin söz konusu bu davayla ilgili kuralları tek tek ele alınarak irdelenmiştir.

Davalı partinin tüzüğü ve programında yer alan kapatma isteminin nedenleri olarak belirlenen iddianamemizin ilgili kısmında yazılı bölümlerinin öncelikle Anayasa ve Siyasî Partiler Yasasında kurala bağlanan devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün bozulması amacına yönelik olup olmadığının tartışılıp irdelenmesi gerekmektedir.

Davalı parti tüzüğünün 3 üncü maddesi "Partinin amacı" başlığını taşımaktadır. Tüzüğün bu maddesinde, tekçi, otoriter devlet yapısında ısrar eden Türkiye'yi, ademi merkezîyetçi tarzında yeniden yapılandırma ve Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşmayla çözme hedeflerinin Anayasaya uygunluğu sorunu. Anayasanın 3 üncü maddesinde belirlenen ve 4 üncü maddesiyle de değiştirilemezlik güvencesiyle donatılan devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesinin anayasal düzen içindeki yeriyle yakından ilgilidir.

Türkiye Cumhuriyeti Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü ve bunu pekiştiren ortak dil, kültür, eğitim ve Türk milliyetçiliği kavramları, hukuksal ve siyasal olduğu kadar, tarihsel ve sosyal gerçeklere dayanmaktadır. Anayasanın en temel ilkesi olan devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği ilkesi Anayasanın birçok maddesinde özellikle vurgulanmış, 5 inci maddede, Türk Milletinin bağımsızlığı ve bütünlüğüyle, ülkenin bölünmezliğini korumak, devletin temel amaç ve görevleri arasında gösterilmiştir.

Ülke, ulus bütünlüğünü korumak için, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanabileceği kabul edilmiş, aynı amaçla basın özgürlüğüne özel sınırlamalar getirilmiş, gençlerin bu anlayış doğrultusunda yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı önlemler alınması devlete özel olarak görev biçiminde verilmiş; bilimsel araştırma ve yayında bulunma yetkisinin, devletin varlığı ve bağımsızlığıyla, ulusun ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliğine karşı kullanılamayacağı belirtilmiş, birlik ve bütünlüğe karşı işlenecek suçlar için özel mahkemelerin kurulması öngörülmüş, aynı konu Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve Cumhurbaşkanı yeminlerinin temel öğelerinden birini oluşturmuştur.

Anılan ilke, son anayasa değişikliğinde de, hem Anayasanın temel hak ve özgürlüklerinin kötüye kullanılamayacağına ilişkin 14 üncü maddesinde korunmuş hem de düşüncüyü açıklama özgürlüğüne ilişkin bir özel sınırlama nedeni olarak Anayasanın 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasına eklenmiştir.

Siyasî partilerle ilgili Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrası, siyasî partilerin tüzük ve programlarıyla eylemlerinin belirli anayasal ilke ve değerlere aykırı olamayacaklarını düzenlemektedir;, bunların arasında devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü de yer almaktadır. Anayasanın 69 uncu maddesinin beşinci fıkrası, 68 inci maddenin dördüncü fıkrasına gönderme yaparak, tüzük ve programları devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı bulunan partilerin temelli kapatılacağını düzenlemektedir. Anayasada korunan bu ilke Siyasî Partiler Yasasıyla somutlaştırılmıştır.

Siyasî Partiler Yasasının 78 inci maddesinin (a) bendinde, demokratik devlet düzeninin korunmasına ilişkin yasaklar kapsamında, bölünmez bütünlük esasının değiştirilmesi yasaklanmaktadır. Aynı madde çerçevesinde dil, ırk, renk, din ve mezhep ayırımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayalı bir devlet düzeni kurmak da yasaklanmıştır.

Görülüyor ki, siyasî partilerin, devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü yanında, devlet dilinin Türkçe olduğuna dair -Anayasanın 3 üncü maddesinin birinci fıkrası, devlet dilinin

Türkçe olduğu hükmünü taşımaktadır -kuralı da değiştirme amacını güdemeyecekleri ve bu yolda faaliyette bulunamayacakları yasada açıkça belirtilmiştir.

Yüksek Mahkemenizin 26.2.99 gün (siyasî parti kapatma) esas 97/2 karar 99 sayılı kararlarında da belirtildiği gibi, Anayasa ve Siyasî Partiler Yasası da, Türk sözcüğü etnik kökenine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyetine yurttaşlık, vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi ifade etmektedir.

Siyasî Partiler Yasasının 78 inci maddesinin (b) bendinde ise, siyasî partilerin bölge ve ırk esasına dayandırılmayacakları belirtilmektedir. Buna göre, siyasî partiler, belli bir ırka, etnik kökene mensup olanların partisi olduklarını iddia edemezler.

Davalı parti ise, Kürt sorununun çözümüne, parti tüzüğünün amaç maddesinde ve programının merkezinde yer vermiştir. Ayrıca, Kürt kökenlilerin varlık ve kültürleri öne çıkarılmıştır. Parti tüzüğünde ve programında Kürt sorunu, Türkiye'nin temel sorunu olarak tanımlanmıştır. Bu anlayış, Türkler ve Kürtler ayrımını, ayrı bir Kürt ulusunun varlığının kabul edilerek vatandaşlık bilinç ve beraberliğini temel alan ulus kavramının reddini içermektedir.

Açıklanan nedenlerle, davalı partinin tüzük ve programında "Türkler ve Kürtler" biçiminde bir ayırım yapılması, ulus bütünlüğü içerisinde etnik kimliği olan, sorunları yadsınan ve baskı altında bulunan bir Kürt ulusunun bulunduğu ileri sürülmesi. Siyasî Partiler Yasasının 78 inci maddesinin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ve siyasî partilerin ırk esasına dayanamayacakları ilkelerine; ayrıca. Siyasî Partiler Yasasının 101 inci maddesinin (a) bendindeki bir siyasî partinin tüzük ve programının devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamayacağı ilkesine de aykırılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Yüksek Mahkemenizin de, 26.2.99 gün ve 97/2, 99/1 sayılı kararında bu görüşte olduğu açıkça vurgulanmaktadır.

Davalı partinin programında, Türkiye'de merkezî hükümetin yerel sorunlara seyirci kaldığından, bu duyarsızlığın çarpık kentleşme sorununu doğurduğundan söz edilerek, devletin demokratikleşmesi, politik, yönetsel demokratik katılımın ve çoğulculuğun sağlanabilmesi, hizmetin hızlandırılması için öncelikle merkezî devletin yerel yönetimler üzerindeki vesayetinin kaldırılacağı; toplumun kendisini yönetenleri doğrudan seçebilmesi; yönetimleri ve yönetenleri denetleyebilmesinin sağlanacağı; merkezî idare küçülürken yerel yönetimlerin kendi alanlarında daha çok söz sahibi olacağı; belediye ve il genel meclisleri temsilcilerinden yerel bölge meclisleri oluşturulacağı; bu anlayışa uygun olarak vali, emniyet müdürü, kaymakam gibi yöneticilerin seçimle gelmelerinin sağlanacağı; eğitim, sağlık, iş güvenlik ve vergi gibi konuların özerk yerel yönetimlere bırakılacağı belirtilmektedir.

Davalı partinin bu görüş ve hedefleri, Kürt sorununun çözümü için bir çare olarak öngördüğü ve gerçekleştirmeyi misyon olarak benimsediği idarî ademi merkezîyetçi sistem çerçevesinde devletin idarî bölgeler şeklinde yapılandırılması biçiminde belirtilen amaçla birlikte düşünülmeli ve değerlendirilmelidir.

Anayasa, özerk bölge, özerk yönetim birimi ya da federasyon gibi yapılanmalara bilinçli olarak yer vermemiştir. Ulusun tümüne ait en üstün kudret olan egemenliğin, federe devletler veya özerk bölgeler tarafından paylaşılması, ülke bütünlüğünün sadece siyasal sınırların korunması biçiminde anlaşılması, merkeziyetçi olmayan idarî yapılanmaların ülke bütünlüğünü bozucu nitelikte görülmemesi kabul edilemez.

Yüksek Mahkemenizin 18.8.93 gün 1-1 sayılı kararında da değinildiği gibi, devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü kuralı, azınlık yaratamamasını, bölgecilik ve ırkçılık

yapılmamasını ve eşitlik ilkesinin korunmasını içermektedir. Egemenlik ve devlet kavramlarının ulus kavramıyla bütünleşmesi, devletin herhangi bir kökenden gelenlerle ya da herhangi bir toplumsal sınıfla özdeşleştirilmesine engeldir. Bunun nedeni, ulusun çeşitli toplumsal sınıflardan oluşmasına karşın sınıflarüstü bir kavram olmasıdır. Bunun için egemenliğin kullanılmasından alıkoyan ve egemenliği bölen düzenlemeler, bölünmez bütünlük ve tekil devlet ilkesine ters düşer.

Davalı siyasî partinin programında, devletin yeniden yapılandırılması adı altında önerdiği idarî bölgeler ve egemenlik sahibi özerk bölgeler modelleriyle Siyasî Partiler Yasasının 78/b ve 80 maddelerine aykırı olarak devletin tekliği ilkesinin değiştirilmesi amacının güdüldüğü anlaşılmaktadır. Siyasî Partiler Yasasının ulus bütünlüğü ilkesinin güçlendirilerek tekrarlanması niteliğindeki hükümlerinden biri olan "azınlıklar yaratılmasının önlenmesi" başlıklı 81 inci maddesinin (a) bendinde, siyasî partilerin millî ya da dinî kültür, mezhep, ırk ya da dil ayırımına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremeyecekleri öngörülmüştür. Lozan Barış Antlaşması kapsamında bulunan azınlıklar bundan ayıktır. Maddenin (b) bendinde ise, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak ve geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını gütmek, siyasî partiler açısından yasaklanmıştır.

Yasayla, ülkedeki etnik grupların dil ve kültürleri yasaklanmamıştır. Çeşitli kökenlerden gelen yurttaşlar, kendi dil ve kültürlerine sahip bulunmakta, onları geliştirmektedir. Tarihi, dini, gelenek ve görenekleri aynı olan, kültürleri güçlü biçimde ulusal kültürde yerini alan bir topluluğun bireyleri arasında ayrımcılık yaratacak düzeyde kültür ayrılığı olduğunu ileri sürmek ve ortak ulusal kültürü yadsıyıp dışlamak gerçeklerle bağdaşmaz.

Parti tüzüğünün 3 üncü maddesinde "partinin amacı" bölümünde, Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşmayla çözmek, parti programının "Türkiye Değişmek Zorundadır" başlıklı bölümünde,"Türkiye hükümetlerinin, Kıbrıs, Bulgaristan, Yunanistan, Kosova ve benzeri ülkelerde bulunan azınlıklar, topluluklar için savunduğu tezleri Türkiye'de yaşayan Kürtler için de istemesi durumunda sorunun çözüm yoluna gireceği inancındadır" biçimindeki değerlendirmelerle, parti programının diğer bölümlerindeki düzenlemeler, farklı ulus ve ulusal azınlıkların varlıklarının kabul edildiklerinin istendiğini göstermektedir. Bunlar birlikte ele alındığında, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde millî veya dinî, kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunun söylendiği, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacının güdüldüğü anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle, davalı partinin tüzük ve programında, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde kültür, ırk ya da dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunun ileri sürüldüğü, böylece Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amaçlandığından, parti tüzük ve programı. Siyasî Partiler Yasasının 81 inci maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılık oluşturmaktadır.

Nitekim, Yüksek Mahkemenizin de, 30.11.93 gün, esas 93/2 (siyasî parti kapatma) karar 93/3, 19.3.96 gün, esas 95/1 (siyasî parti kapatma) karar 96/1, 26.2.99 gün esas 97/2, (siyasî parti kapatma) karar 99/1 sayılı kararlarından, aynı görüşte olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç ve istem: Bugünkü sözlü açıklamalarımızla, ayrıca iddianamede ve esas hakkındaki görüşümüzde yasal dayanakları ve gerekçeleriyle açıkladığımız nedenler gözetilerek, davalı partinin yerinde görülmeven savunmalarının reddiyle, partinin tüzük ve programının

iddianamemizde açıkladığımız bölümlerinin Anayasanın başlangıç kısmıyla 2,13, 14, 68 inci maddelerine ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasasının 78 inci maddesinin (a) ve (b) bentlerine; 80 inci maddesine, 81 inci maddenin (a) ve (b) bentlerine aykırı olduğundan, Hak ve Özgürlükler Partisinin, Anayasanın 69 uncu maddesinin beşinci fıkrası ve Siyasî Partiler Yasasının 100 üncü maddesinin (a) bendiyle 101 inci maddesinin (a) bendi uyarınca temelli kapatılmasına karar verilmesini saygıyla arz ve talep ederim."

B- Davalı Parti Temsilcilerinin Sözlü Savunmaları

Davalı Parti'nin sözlü savunması Parti Genel Başkanı Abdulmelik Fırat ve ve Genel Başkan Yardımcısı İbrahim Güçlü tarafından yapılmıştır. Abdulmelik Fırat kısa bir giriş içerisinde hayatına dair kısa bir kesite yer verdikten sonra Anayasayı değiştirmek veya yeni bir yönetim sunmanın Türkiye'yi bölmek manasına gelmediğini, Türklerle birlikte Cumhuriyeti kuran Kürtlerin sonradan kimliğinin yok olduğunu, bu nedenle halkımızın büyük zararlara uğradığını belirterek kendi kimlik, hüviyet ve kültürlerinden bahsetmeyi suç sayan bir mantığı kabul etmediğini beyan ettikten sonra AB ülkelerinden örneklere atıf yapmış ve kapatma davasının reddedileceği ümidiyle sözü yardımcısına bırakmıştır.

İbrahim Güçlü'nün sözlü savunmalarının ilgili kısmı şöyledir:

"...Aslında bu anlamıyla, esas hakkındaki savunmamızda belirttiğimiz gibi, duruşmanın, yani, bu safhanın da duruşmalı olmasının hakkaniyet, hukuk ilkeleri ve de bu aşamadaki mahkemenin yaptığına yüklediğim anlam itibariyle anlamlı olacağım, yani, özellikle, Sayın Yargıtay Başsavcısının da burada bulunmasının bizim için önemli olacağını düşünüyorum. Yani, bazen yazılarla, hele ki, yazılanlardaki canlılığı ve dinamizmi yakalama ruhundan uzaklaşmış iseniz, yazılanları anlayabilmek, o yazarların iç dünyasını anlayabilmek, o yazılanların amaçlarını anlayabilmek olabildiğince zordur.

Siz, hepiniz bizlerden daha tecrübeli meslektaşlarımsınız, bu konuda tecrübeleriniz var. Bu anlamda ben, davanın duruşmalı olmamasını doğrusu, yani bir talihsizlik olarak değerlendiriyorum. Bu konuda Sayın Yargıtay eski Başkanımız Sami Selçuk'un, biliyorsunuz, bu sorunla ilgili veciz bir görüşü var. Öyle zannediyorum, belki sizlere ait olan buna yönelik görüşler var, izleyemediğim için, ya da herhangi bir yerde yakalayamadığım için ifade edemiyorum, beni bağışlayınız. Sayın Selçuk diyor ki: "Duruşmasız yargılama, yargılama değildir" Çünkü, duruşmadan amaç şudur: Bizi anlamak, karşılıklı birbirimizi anlamaktır diye anlıyorum ve yine, mahkemeleri, çok teknik olan bir sorunun ötesinde toplumsal bir vakıa olarak değerlendirdiğimiz zaman, ben, sizleri de., mahkemenizi de, kendimizi de, mahkemenin tabîî teknik statüsünü, hukuksal statüsünü, yetki ve sorumluluklarını görerek, kendimizden bir parça olarak değerlendirdiğim için bunu ifade ediyorum.

Şimdi, Sayın Kanadoğlu, 31.10.2002 günlü sözlü savunmasında, bizim söylediklerimizden, bizim ön savunmada ileri sürdüğümüz görüşlerden ve yine esas hakkındaki savunmada ileri sürdüğümüz görüşlerden hiç etkilenmeden... Haydi bizden etkilenmemesini anlayabilmek mümkündür; Türkiye'nin izlediği rotayı, doğrultuyu, yani, Avrupa Birliği üyeliği konusundaki çabalarını, doğrultusunu ve bu çabaların teknik bir sorunun ötesinde bir değişim, yeniden bir yapılanma sorunu olduğu ve bu yapılanmanın hukuk alanını daha çok ilgilendirdiği, biraz sonraki konuşmalarımızda hukuk neden hayatımızın bütün alanlarını kapsadığını -benden daha iyi biliyorsunuz, ben de yeri gelince ifade edeceğim- çok önemli bir alan olduğunu, yani, bir toplumda hukuk yoksa, bir toplumda adalet yoksa, o toplum sosyolojik anlamda da modernitesi, hatta modernite öncesi birtakım toplum şekillenmelerinden daha geri olarak ifade edebilirler.. Modern toplum, hukuk demektir. Hukuk da -yine biraz sonra ifade edeceğimiz ve

kabul edeceğimiz gibi- demokrasiyle iç içe geçmiştir. Modernite, demokrasi demektir, hukuk demektir, adalet demektir. Bu anlamıyla, Sayın Kanadoğlu, isterdim ki yine burada gerçekten karşılıklı konuşmamızın yararlarının olacağını düşünüyoruz biz.

Biz, sayın genel başkanımın da ifade ettiği gibi, aslında zor bir işle ilgileniyoruz, Türkiye'nin çok önemli zor işlerinden biriyle ilgileniyoruz, Türkiye'nin fay hattını oluşturan, çatışma sorunlarından birisiyle ilgileniyoruz. Hem de toplumun, eğer tabi olduğumuz, aidiyetimiz olan büyük Türkiye toplumunu ele aldığımız zaman, hem de tabi olduğumuz etnik ulusal topluluğu, Kürt toplumunu ele aldığımız zaman, çatışmayı isteyen şahinlere rağmen, önemli bir iş görmeye çalışıyoruz.

Ben, şuna inanıyorum, benim tecrübem bana bunu Öğretiyor, hukuk kültürüm bana bunu öğretiyor: Bugüne dek birlik ve beraberlik tezini kuru bir içerikle savunanların, devletin birliği ve bütünlüğünü içeriksizce savunanların, devletin bütünlüğünü, yahut da devleti iyi bir aile reisleri olarak göremeyenlerin, eşitlikçi, adaletçi aile reisleri olarak göremeyenlerin, bu toplumda çatışma ortamını, bu toplumda çatışmaya neden olduklarını ve zaman zaman büyük çatışmalara neden olduklarını hatta bizatihi organize ettiklerini...

Biliyorsunuz, Kürtlerle ilgili işte "28 isyan yapıldı ve 29 uncuyu da bastırdık" denilmektedir; ama, sadece bu sanki bir askerî sorunmuş gibi; yani, bu ayaklanmalar niye çıktı, neden çıktı, kimler çıkarttı, birtakım özel güçlerin bu hareketilerdeki rolleri ne oldu'!..

Bırakalım öncesini, yakın tarihimize bakalım; şu son 15-20 yıldaki silahlı çatışma dönemine bakalım; bu silahlı çatışma döneminde, ben, devletin özel güçlerinin, organize güçlerinin çok önemli bir rol oynadığını, bazı güçlerin, iktidar odaklarının kendi iktidarlarını devam ettirmek için bu çatışmaya ihtiyaç duydukları düşüncesindeyiz biz. Bu, bizim toplumlarımızı karşı karşıya getirdi; iç dinamiklerimizi parçaladı.

Gidip bölgeyi, Kürt bölgesini -mutlaka sizler de izliyorsunuz- gidip izlemek gereklidir; bu toplum 21 inci asırda hangi aşamada, kendi dinamiklerinin ötesinde nasıl alabora olmuş, demografisi nasıl değişmiş, nasıl bir ast üstlük söz konusudur, buna baktığımız zaman bile, bugüne kadar sürdürülmüş olan politikaların çok doğru sürdürülmediğini göreceğiz.

Mesela yine. Sayın Genel Başkanımızın 45 yıllık siyasî hayatından örnek vermesinin şöyle bir anlamı olsa gerek, ben şöyle algılıyorum: Ben ki, 45 yıl bu memlekette siyaset yapıyorum, eğer, bu ülkeyi bölmek istemiş olsaydım, bölmek fiilî bir olaydır, o zaman ben de 45 yıllık süre içinde dağa çıkmam gerekliydi, silahı ele almam gerekliydi, çatışma yaratmam gerekliydi. Bunu yaratamadığıma göre, bu, Sayın Savcıya ve sizin mahkemenize mutlaka büyük bir mesaj veriyordur.

Şimdi, ben kendimi ele alayım. Ben, 12 Eylülden sonra 18 yıl yurtdışında kaldım ve 1998 yılında Türkiye'ye döndüm. Dönmemin nedeni, olanaklarımın da çok iyi olmasına rağmen, -biliyorsunuz, yani herkesin Avrupa'da belli ölçüde olanakları iyi olabilir- dönmemin nedeni, gerçekten içler acısı o gelişmeler karşısında bizim bazı şeyleri yapabileceğimizdi; yani, bazı katkılarda bulunabileceğimizdi. Biz bu katkıyı da, kendim siyasetçi olarak, işte, hukukçu, siyasetçi, siyaset bilimiyle az çok ilgilenen, sosyolojiyle ilgilenen bir insan olarak katkıda bulunacağımı düşünüyordum; ama, bu kadar iyi niyetle başlatılmış olan bir çabanın, bir hareketin hem de partimizin kapatılmasından 2 hafta sonra ya da 1 ay sonra, Şubat'ta kuruluyoruz, 7 Mart'ta gazetelerde, bizim partimiz hakkında Sayın Yargıtay Başsavcısının dava açtığını öğreniyoruz. Yani, bizi denemeden, bizi sınamadan, belki de teknik anlamda -belki de- diyorum, teknik anlamda programda yanlış kavramlar da kullanmış olabiliriz, bazen kavramlarla, kavramlaştırmalarla hayat aynı değildir. Hatta, biz çoğu zaman kavramların ötesinde bazı şeyler

yaparız. Onun içindir ki, Türkiye'de deniliyor ya "hukukla yaşam bağdaşmaz, hukukun boşlukları çoktur" Bu, belki de bunun tam ifadesidir, bu siyasetle ilgili de vardır.

İkincisi, eğer, bir ülkede sınırsız bir düşünce özgürlüğü, ifade özgürlüğü söz konusu değilse ve bu, bireysel, kollektif hak ve özgürlükler çerçevesinde, güvenceye alınmış hak ve özgürlükler çerçevesinde yaşayan bir topluluk değilseniz, özgürce kendinizi ifade edemiyorsanız, ifade ettiğiniz zaman da kavramlar mutlaka reaksiyonel kavramlara dönüşebilir. Çünkü, kavramlar, kavramsallaştırmalar canlı bir organizma gibidir. Canlı organizma nasıl gelişirse kavramlar da öyle gelişir.

Hukuk felsefesine bakalım, hukuk pratiğine bakalım; biz bunu çok rahatlıkla görebiliriz. Yani, 20 yıl öncesinde sayın büyüklerimizin, profesörlerimizin, hocalarımızın kullandıkları kavramlarla ve yükledikleri anlamlarla bugünkü anlamların çok farklı olduğunu, çok fark edebilecek durumdayız biz; çünkü, koşullar değişmiştir. O anlamda bazen de yanlış kavramlaştırma da söz konusu olabilir.

Ve ben 18 yıl sonra geliyorum, bölücü bir parti kuruyorum, Türkiye'yi bölmek için!.. Ve diğer arkadaşlarım da -sayın genel başkanımın da ifade ettiği gibi kurucu arkadaşlarım- daha önce birçok partilere kurucu olmuşlar, o partiler kapatılmış ve yine biz kader birliği yapmışız, "Hak ve Özgürlükler Partisini" kurmuşuz ve o arkadaşlarımızın çoğu da 5 yıl 10 yıl hapis cezaları alıyor, buna rağmen, bu Türkiye ile ilgili olan, Türkiye'deki halkla ilgili olan sevgisini, insanlıkla olan ilgisini devam ettiriyorlar; demiyorlar ki, biz de bu ülkenin dışına çıkalım ve ülkenin dışında Türkiye'ye karşı salvolar yapalım. Diyorlar ki biz yine burada kalacağız, bizi cezalandırın, biz yine kalacağız: çünkü, biz biliyoruz ki, bu durum değişecektir.

Sayın Yargıtay Başsavcısının kurgusu şu: Şimdi bir defa, Avrupa Birliği sürecinde ya da Avrupa Birliğini bırakalım bir tarafa, eğer, demokratik bir toplum ve yeniden yapılanacak bir toplum, geleneksel bugün kullanılan hepimizin aşağı yukarı üzerinde anlaştığımız bu kavramları eğer genel ifadelerle kullanırsak, farkına var... Senaryosunun dışında eski senaryonun takipçisi Sayın Yargıtay Başsavcısı. Yani, Türkiye, 1970 lerin Türkiye'si değil.

İşin doğrusu, ben, Sayın Yargıtay Başsavcılarının eski senaryoya bağlı olmalarına rağmen, yani, Kürtlükten bahsettiğim zaman, Kürtlerden, etnik gruplardan, farklı inanç gruplarından bahsettiğiniz zaman eğer, dava açılacaksa, neden Süleyman Demirel hakkında dava açılmadığını anlamış değilim, anlamış değiliz. Ya da Sayın Turgut Özal hakkında, onun partisi hakkında. Sayın Mesut Yılmaz ve onun partisi hakkında. Sayın Erdal İnönü ve onun partisi hakkında neden kapatılma davası açılmadığı konusunda doğrusu anlamaktan zorluk çekmenin ötesinde bunun bir çifte standartlık, bunun bir önyargı olduğunu görmemiz gereklidir.

Sayın Turgut Özal diyor ki: "Bu memlekette 12 milyon Kürt var," Üstelik orada da kalınmıyor, daha sonraki tartışmaları biliyorsunuz; eğer, bir halk varsa, onun bireysel ve kolektif hakları da vardır. Demek ki, Kürtlerin bireysel, kollektif hakları da söz konusudur. "Bunları tartışalım" demiştir Sayın Turgut Özal.

Hatta, zaman zaman bazen düşünsel anlamda provakatif olarak gündeme şöyle şeyler gelmiştir: Türkiye federalizm mi yoksa otonomi muhtariyet mi söz konusu olabilir. Şunu çok iyi biliyorum ki, Sayın Turgut Özal, bunlar benim sorunum değil, bunlar tartışılabilir. Yani, toplumların yeniden yapılanması sorununda, ki, ana nokta şu, hareket noktası Türkiye'nin... Çünkü, 12 Eylülde, 12 Eylül rejiminden, askerî rejiminden çıkıyordu, demokratikleşmesi gerekir, yani, "biz demokrat değiliz daha, bu ülkede demokrasi yok" diyordu.

"2- Yarı ve yerli malı demokrasi içinde bile, biz daha realitelerimizi ifade edebilir durumda değiliz" diyordu.

Dolayısıyla, biz bu realiteleri ifade ettikçe, demokratikleşme ve yeni yapılanmayla -ben öyle algılıyorum- bence Avrupa Birliği süreci de bugün odur, ya da biz öyle algılıyoruz; bugünden şablonları geçiremeyiz biz toplumun üstüne. Yani, tamam, kavramsal yanlışlar yapabiliriz: ama, demokratik zihniyetimizden dolayı topluma bir şey dayatmıyoruz, programımız incelendiği zaman.

Gene Sayın Başsavcının söylediği gibi, federalizmi mi'.. Bölge meclislerinden bahsetmişsiniz, yerel yönetimlere özerklikten, vali, kaymakam ve emniyet müdürlerinin seçimle tespit edilmesi konusunda, "olsa olsa bu federalizm olur" gibi bir sonuç çıkarıyor Sayın Başsavcı.

Şimdi, şunu çok içtenlikle söylüyoruz biz: Biz, şuna ikna olursak, Türkiye'de bizim kafamızda o şablon şekillenirse ve Türkiye'nin refah ve Türkiye insanının refah ve mutluluğunun, o bizim kafamızda şekillenen federalizm modeliyle gerçekleştirebileceğini düşünersek, biz, onu aynen programımıza geçeriz; çünkü, sistemler, her şey insanın mutluluğu içindir; biz öyle düşünüyoruz... Her şey insanın mutluluğu içindir; her şey, bu ülkede, Kürdüyle, Türküyle, diğer etnik gruplarıyla, Lazıyla, Çerkeziyle, Alevisiyle, Sünnisiyle, Musevisiyle, Hristiyanı ve Müslümanı herkesin mutluluğu içindir. Eğer bir sistem, eğer bir proje, toplumsal bir hukuk, bir topluma huzur, refah getirmiyorsa, siz onda ne kadar diretirseniz diretin, biz ne kadar diretirsek direktelim, refah ve mutluluğu getirmedeği gibi refah ve mutluluğu daha da dumura uğratar.

Biz şunu söylüyoruz: Türkiye'de el yordamıyla yeniden yapılanıyoruz. Gerçekten Türkiye insanı, gerçek demokrasinin temsil anlamında kendi kafasında yaşadığı bir model söz konusu değildir. Bir tek model var; büyükler söyler, biz uyarız; babalar anneler söyler, biz uyarız; devletimiz söyler, biz uyarız; komutanımız söyler, biz uyarız; ağamız söyler, biz uyarız.... Şimdi, bu model, demokratik bir temsil modeli değil; bu, bir otoriter, totaliter sistem modelidir. Bizdeki zihniyet, bizdeki davranış tarzı, yaşam tarzı budur; biz, buna alışmışız. Dolayısıyla, yeni modeller yaratmak önemli ölçüde bir tartışmayı, araştırmayı ve incelemeyi gerektiriyor.

Avrupa Birliği ülkelerinin demokrasi tarihi eski bir tarihtir. Şimdi, bu eski tarih içinde, son dönemlerde Avrupa konvansiyoneli oluştu. Nedeni şu: Mevcut olan demokrasinin, mevcut olan modellerin Avrupa Birliği için yeterli olmadığını saptamış olmalarıdır. Mevcut olan demokrasinin doğrudan demokrasi ve doğrudan temsili engellemek, engelleyen sistem için tıkanıklıkları tespit etmiş olmalarından dolayıdır. Onlar bile, mevcut olan temsili demokrasiyi yeterli görmüyorlar, daha ileriye götürebilmek için, daha derinleştirebilmek için yeni modeller peşindeler, yeni bir anayasa arıyorlar.

Bizim Sayın Başsavcı, Anayasanın değişmesinden bahsettiğimiz için "bu parti, olsa olsa bölücü bir parti olur" diyor. Şimdi, düşünebiliyor musunuz, güçlü anayasal düzenlere, demokratik anayasal düzenlere sahip olan Avrupa, yeni anayasa yapmak istiyor, yeni bir anayasayı oluşturmaya çalışıyor.

Yüce Mahkemenizin üyeleri ve Sayın Başkanı, bu anayasa ile ilgili rahatsızlıklarını belirtiyorlar. Haksızlık olmasın diye söylüyorum, haksızlığın; yani, rahatsızlığı belirtmenin ötesinde Yargıtay eski Başkanımız "bu, olsa olsa ordunun tüzüğü olabilir" dedi. Şimdi, ordunun tüzüğüyle nasıl bir demokratik toplum olabiliriz!.

Anayasayı bizim dışımızda herkes tartışır, onlar bölücü olmaz, onlar yıkıcı olmaz; ama, biz Kürk kökenli vatandaşlar, Türkiye'deki vatandaşlar konuşuruz, bölücü oluruz ya da anayasayı

gerçek tanımına kavuşturalım dediğimiz zaman bölücü oluruz, yıkıcı oluruz, bizim kurumlarımız, bizim partimiz yıkıcı, bölücü olur; ama, yeni hükümet "biz yeni anayasa yapacağız" dediği zaman yıkıcı, bölücü olmaz. Biz, onun da, yıkıcı, bölücü olmadığını düşünüyoruz; çünkü, neden; toplum, 1980'den bu yana 22 yıl geçti, herkes ifade ediyor bunu; Yüce Mahkemeniz ediyor, Yargıtay ediyor bunu, siyasetçilerimiz söylüyor, sivil toplum örgütlerimiz söylüyor, sermayedarımız söylüyor, işçimiz söylüyor, köylümüz söylüyor, kadınıımız, çocuğumuz söylüyor, Kürdü söylüyor, Türkü söylüyor, Lazı söylüyor, Çerkezi söylüyor; ama, buna rağmen, biz, halen şu noktadayız: Anayasayı değiştiremezsiniz. Neden, çünkü. Anayasaya uygun kurulmuşsunuz. Evet, biz, Anayasaya uygun kurulduk, doğrudur. Siz, bir hukuk sisteminin içerisinde hareket edersiniz; ama, bir anayasayı değiştirme talebi kişilerin ve kurumların hakkıdır, bunu talep etmek bunun hakkıdır; meşru demokratik zeminlerde bunu talep etmek ve bunun koşullarını kitleleştirerek, kitlesel bir uzlaşmayla, toplumsal bir uzlaşmayla bunu gerçekleştirmek demokratik bir tutumdur. Yani, Anayasaya göre kurulmuş olan kurumlar, siyasal partiler... Yeri gelince ifade edeceğim. Öyle zannediyorum Sayın Haşim Kılıç'ın görüşlerinden bir tanesidir ve aynı zamanda şu andaki Anayasa Mahkemesi eski başkanımız Sayın Ahmet Necdet Sezer'in de bu doğrultuda görüşleri var. Demokratik Kitle Partisinin kapatılmasıyla ilgili gerekçeli karara göz atarsanız, orada, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, mahkemenizin kapatma kararıyla ilgili yaptığı; yani, birtakım kararların yorumunda diyor ki; Anayasaya uygun olan bir kurum. Anayasayla çelişen düşünceler, görüşler ileri sürebilir; bu, hiçbir zaman anayasayı ihlal anlamına gelmez demokrasilerde. Eğer biz mevcudu kabul edeceksek, biz bir siyasal partiyiz, bizim dışımızda partiler var. Biz kurulduğumuz zaman 40 parti mi, 41 parti mi vardı; biz, niye yeniden bir parti kuralım, yani, bizim yeniden bir toplumsal projemiz yoksa; biz, bu ülkeye yeni bir anayasa; biz, bu ülkeye yeni bir hukuk; biz, bu ülkeye yeni bir idarî sistem; biz, bu ülkeyi yeniden tanımlamak diye bir durumumuz olmayacaksa veyahut da biz, eğer mevcut olan hukukun yetersizliğini görüp, varılması gerekli olan hukuk sistemi için bir proje üretemeyeceksek ve bunun arasındaki ilişkileri kurmaya çalışmak istemezsek, neden yeni bir siyasî parti olalım ya da eğer mevcut olan siyasal partiler ve hatta resmî ideolojinin Türkiye tanımlamasına katılırsak, biz, niye bir siyasal parti olalım ya da hiçbirimizin olmasına gerek yok; bir tane devlet partisi kurardık, hepimiz de o partinin üyeleri olurduk. Neticede de, biliyorsunuz, 1946 öncesinde bir tek partimiz vardı; ama, sonradan anlaşıldı ki, bu parti bizim ihtiyaçlarımıza cevap vermez; bu, demokrasi değildir. Onun gelişim sürecini benden iyi biliyorsunuz, benim anlatmama gerek yok; ama, bu, şu demektir, bunu şunu ifade etmek için söylüyorum; Yani, hiçbir olay tesadüfen çıkmaz, sosyolojik temelleri vardır, psikolojik, sosyopsikolojik, sosyokültürel nedenleri vardır.

Yıllardır bir şeyi bir türlü anlayamaz Türkiye: Türkiye kendisini, şu tanım etrafında tutarak kendisine en büyük kötülüğü yapmıştır. Bizim partimiz bunu eleştiriyor, tek ulusa dayalı olacağız, tek dine dayalı olacağız, tek mezhebe olacağız, tek sınıfa dahil olacağız... İnsanlar "bu ülkede işçi sınıfı var" diye yıllarca, onyıllarca hapis yattılar, işçiden bahsetmiş olmak komünizm oldu. Kendim de, 1970'te Kürtçü olarak yakalandım, cezası 3 yıl falandı, sonunda sıkıyönetim mahkemesi, olağanüstü dönem mahkemesi baktı ki, zaten, bu 3 yılı fazlasıyla yattı, en iyisi buna bir de komünist Kürtçü örgütleyip, 15 yıllık bir süreyle bunları uzun tutalım. Şimdi, tek işçi varsa bu memlekette... Neticede çıktı ki ortaya, hayır, bu memlekette tek sınıf yok. İnsanlar, bunu ısrarla söylediler, bunun için bir yığın insanımız şu anda toprağın altında, bununla ilgili olarak birbirimize düşmanlık besledik bu memlekette, çile çektik, sürgünler yaşadık... Sonunda, bu memlekette, hakikaten işçiler de var, bunlar için sendika gereklidir; köylüler var, köylüler için kooperatif gereklidir; sermayedarlar var, bunun için TUSİAD gereklidir...

Şimdi, peki, tek ulus var... Peki, nedir tek ulus; Türk Ulusu var, onun dışında hiçbir etnik gruptan, topluluktan bahsedemezsiniz; yani, 20 milyon Kürt, nüfusun üçte biri Kürt, Kürtçe mi

konuşuyor, yani, ne anlamı var, çok mu önemlidir diyebilir; Çerkez mi; o da önemli değil... Şimdi, birileri de diyor ki, bunu yapmakla, siz toplumu yeniden tanımlayamazsanız yeniden İnşa edemezsiniz. Toplumun doğal dengeleri var. Neden, acaba, bu bölgeler arasında bu tür bir dengesizlik söz konusu'.. Neden, yani, Hakkâri geri, öbürü ileri; bunların galiba nedenleri olsa gerektir. Şimdi, nedenlerini saptamadığımız zaman, böyle bir dünyanın içerisinde nasıl denge kurabileceğiz. Yani, korkularla, kuşkuyla, Sayın Kanadoğlu'nun düşünceleriyle, senaryo ve toplumsal kurgusuyla ya da onun gibi düşünen çevrelerin, güçlerin, Türkiye'yi hiçbir türlü çatışma kültürünün dışına çıkarmak istemeyen o özel güçlerin dışında biz bunu nasıl sağlayabiliriz' Ya da, peki bu yok. Sayın Kanadoğlu'na, esas savunmamızda da belirtmiştik, sayın mahkemenize de bu konuda şey yapmak... Avrupa uyum yasalarında evirdiler çevirdiler... Dediler ya, biz "Kürt" dediğimiz için yargılanıyoruz, ceza alıyoruz ya da "biz" derken, sadece Kürtler değil; çünkü, bunu söyleyen sadece Kürtler de değil, onu da söyleyeyim Sayın Başkan, sayın mahkeme üyeleri, bizim dışımızda da bu gerçekleri görenler var; yani, Kürtlerin dışında da yırtıp yakınanlar var, diyorlar ki "bu gerçekleri görelim, bizim çocuklarımız çatışmasın. Bu realiteleri gördükten sonra da toplumu onun üzerinde inşa edelim" diyorlar.

Avrupa uyum yasalarında şu gerçek kabul edildi, ifade edilmedi. Sanki dersiniz ki, ülkemizde Türkçenin dışında Laz, Çerkez, Kürtlerin de lehçeleri, dilleri var, dünya yıkılır. Tabii, biz şunun farkına varmayız: Bunu ifade etmemekle o toplumun dışlandığını, o toplumun horlandığını, o toplumun kendisini egemen olanla, hükmedenle, o da Türk kavramıyla ifade ediliyorsa, mukayese ederek, içinde çatışma kültürünü, şiddet kültürünü beslediğini bizim yöneticilerimiz göremez durumdadır. Diyorlar ki "yabancı dillerde ve lehçelerde..," Ondan sonra yönetmelikler... Siz, televizyonlarda 4 saat; pardon, bütün bu dilleri televizyonda haftada 2 saat radyoda 4 saat... Burada söylemek istediğim şu Sayın Başkan, sayın üyeler; bu bir şeyi çıkardı ortaya; yıllardır birtakım doğruları söyleyen insanlar doğrulandı.

Geçen gün Avrupa Birliği ve Türkiye üzerine bir sempozyuma katıldım, sempozyumda dediler ki "bu Avrupa uyum yasaları ne getirdi ne götürdü" Dedim ki, belki fazlasını götürecek... Bazen bir şeyi yapmamak yapmaktan daha iyidir; yani, adama "sizi tanımıyoruz, televizyonda Kürtçe programa gerek yoktur" dersiniz, onu anlarsın; fakat, eğer dersiniz ki, haftanın 2 günü... Ondan sonra onlar da bakarsa ki, yahu 40 ulusal televizyon var, yerel bölge televizyonları var ve o televizyonlarda bangır bangır Türkçe programlar yapılıyor... Bu insanlar diyecekler ki, biz neyiz, biz de bu memlekette vergi ödeyen insanlarız, askerlik yapıyoruz, bu memleketi koruyoruz, bu memleketin insanlarıyız, neden bu ayrımcılık! Evet, bu tamda bir etnik ayrımcılıktır ve şu anda bizim yöneticilerimiz, devletimiz, etnik ayrımcılık yapıyor, uluslararası sözleşmeler açısından da tam da böyle bir ayrımcılıkla karşı karşıyayız. Bir şey söylüyor, diyor ki, bunları yıllarca söylediniz; ama, biz, sizi dolaylı doğruluyoruz. Böyle bir mesajı bize iletmekle, biz de, yıllardır yırtıp söylediğimizin, hep "yahu doğru değildir" dedikleri zaman, "acaba mı doğru değildir" kompleksinden biraz kurtulup, "Demek ki, bizim de söylediğimiz 40 yıl sonra doğrulandı..!" Sayın Turgut Özal söylemese, Sayın Süleyman Demirel ve Erdal İnönü "Kürt gerçeği var" demese; yani, bu...

O bakımdan biz, bu senaryoyu, bu kurguyu değiştirmek zorundayız; yani, Türkiye ile ilgili senaryo, kurgu değişmezse, Türkiye'yi yeniden tanımlamazsak, eşitlikçi yaklaşımlar göstermezsek, bunun adı demokrasi olur olmaz, o ayrı bir olaydır; ama, aile reislerinin, anne ve babanın bütün çocuklarına eşitçe yaklaşması prensibini, anlayışını devlete egemen kılamazsak, modern bir toplum olmamız, refah ve mutluluğa kavuşmamız olanaklı değildir.

Bugün bir haber, Avrupa Birliği üyeliği konusunda, aslında hem önemli bir gün, Kopenhag zirvesinin olduğu bir gün, mahkememizin bugüne denk gelmiş olmasının, umut ederim ki, geçiş toplumu açısından da mahkemeniz de aynı zamanda bir geçiş sağlayacaktır;

yani, bu çok önemli bir olay olacaktır, böyle bir gün gerçekten çok önemli; çünkü, Kopenhag zirvesi demek, şu anda uğraştığımız olay şu demektir: Bazı sosyolojik siyaset biliminde kırılma noktası dediğimiz ya da daha yumuşatılmış ifadelerle, toplumumuz yeniden yapılanıp, demokratikleşip, demokratikleşmemenin tam da geçiş noktasında, bugün öyle bir gün. Çok tesadüf değil bugünler; çünkü, tarihler, günler bazen tesadüf gibi görünür; ama, belirli gelişmelerin ürünüdür ve bakıyoruz ki, bugün, hükümetimiz, AK Parti Hükümeti, eğer 2005'te şartlı müzakere tarihi verirsiniz diye, birinci uyum paketini askıya almış. Bugün, Anayasa Mahkemesinin salonundayken, öyle zannediyorum ki, Anadolu Ajansından gelen bir basın mensubu arkadaş ifade etti. Ortaya çıkıyor ki, demek ki, biz kendimiz için bir demokrasiyi, halkımıza layık gördüğümüz bir demokrasiyi, halkımızın kollektif, bireysel ya da halklarımızın bireysel ve kollektif hak ve özgürlüklerini güvence altına almak için bu işleri yapmıyoruz, Avrupa Birliğine girmek için yapıyoruz. Tabî, bu, ciddi bir aldatmacadır. Sorunlar, yıllardır böyle geliyor Sayın Başkan, sayın üyeler, Türkiye'de yıllardır böyle geliyor.

Bizim partimiz, bu senaryoyu, bu kurguyu değiştirmek için, Türkiye'yi yeniden tanımlamak için ortaya çıktı. Başarı ve başarısızlıklar ayrı tartışma konusudur; ama, biz, bir defa önce doğru tespit yapmayı doğru görüyoruz, Türkiye'yi yeniden tanımlamaya çalışıyoruz; ama, bizim Sayın Başsavcı, bunları gözetmeden; yani, parti program ve tüzüğümüzü gözetmeden alelacele, üç hafta sonra ya da bir ay sonra bizim partimiz hakkında dava açıyor.

Bizim düşüncemize göre, yine, mahkemenizin birtakım sayın üyelerinin de görüşünün bu olduğunu biliyorum, sadece parti program ve tüzüğünden dolayı bir partinin kapatılması demokrasiye aykırıdır. Yine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde, yine sizin mahkemenizin birçok kararında da ifade edildiği gibi, program ve tüzükler ifade özgürlüğü kapsamında ele alınmak durumundadır; çünkü, partilerde aşağı yukarı, tesadüf olmasa gerektir, şahsiyet olarak tanımlanırlar; ama, onlar hükmî şahsiyetlerdir. Demektir ki, hükmî şahsiyetler canlı, belki bizim gibi kanlı ve canlı değildirler; ama, bizden daha kanlı canlı başka yönleri vardır, kendilerini bu anlamda ifade ederler. Dolayısıyla, kurumun kendisi, bir dönem sonra, eğer siyasal partiyi ele aldığımız zaman, kurucuları ve üyeleri yöneticilerle birlikte yeni bir sentez oluştururlar. Dolayısıyla bu, hükmî şahsiyetin kendisini ifade etmesi gereklidir; İfadesi de, programlarda, tüzüklerde kendisini ifade eder. Bu anlamıyla biz, sadece program ve tüzüğümüze bakarak, hakkımızda açılmış olan kapatılma davasının yerinde olmadığını; yani, esas savunmamızda da bunu belirttiğimiz gibi, mahkemenizin bunu gözetmediğini düşünüyoruz.

Yine, mahkemenizin, esas hakkındaki savunmamızda belki belirtmiş olmamıza rağmen, üzerinde durması gerekli olan bir şey var. Bazı, tesadüfen demiyoruz, biz parti olarak ya da bizim dışımızda belirli talepleri dile getiren partiler bir ihtiyacın ürünüdür. Biz, ciddi bir ihtiyacın ürünüyüz. Biz, demokratik entegrasyonu, çok dilli, çok kültürlü toplumsal yapıyı yeniden yapılandırmanın çok önemli görevlerini yüklenmiş olan bir sivil kuruluşuz aynı zamanda; yani, biz, toplumda Kürtlerin taleplerini, isteklerini ağırlıkla ifade ve formüle etmemiz, bu toplum için bir ihtiyaçtır.

Eğer olmazsa, bizim gibi partiler; yani Hak ve Özgürlükler Partisi gibi partiler, daha öncesinde kapatılmış olan partilerimizin ağırlıkla önemli bir bölümü olmazsa, bu toplumda, farkına varmadan, bizim, sizin elinizde değil, çatışma kültürü gelişmeye başlar ve çatışma ortaya çıkar.

Biz ise parti olarak, çatışmasız, şiddetsiz, sorunların çözümü için bir araç, bir vasıta olmaya çalışıyoruz ve bugüne kadar da -Genel Başkanımızın da ifade ettiği gibi- bizim partimiz de hep bunu gösterdi. Hatta zaman zaman evrensel demokratik ilkeler açısından yapılan haksızlıklardan meşru müdafaa hakkını bile bir hak olarak kullanmayı belirli dönemlerde

kendimiz için doğru bulmadık. Şiddetle karışık olmasına rağmen, şiddetten kaçarak, baskılardan kaçarak, şiddet ortamını zayıflatmaya, mümkün mertebe uzlaşma kültürünü, demokratik uzlaşma kültürünü, birlikte yaşama kültürünü geliştirmeye çalıştık. Bunun için bizim partimiz, partimiz gibi partilerin temel bir ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz. Ve yine bizim partimiz, şuna inanıyor: Kendisini demokrasiye bağlı görüyor. Bizim partimizin programında da belirttiği gibi, biz, Avrupa Birliğinin standartlarında, en azından standartlarında bir demokrasinin, Türkiye için, Türkiye'nin ona layık olduğunu söylüyoruz; ama, şu gerçeği de görüyoruz: Türkiye, demokrasi rejimini benimseyen bir rejim. Batı demokrasisine öykünerek ortaya çıkan bir rejim. İşte, Osmanlı İmparatorluğundan ele alırsanız, işte Batılılık ve demokrasi geleneğini eğer oralarda başlatırsa, iki yüz yıllık bir tarihi var bunun. Ama, her zaman yapar göründük biz; biz, hep yapar görünürüz, yapmayız. Biz, demokrat görünürüz, demokrat olmayız. Bu, genel bir kültürdür. Bu kültürü değiştirmek istemeyiz ya da farkına varmadan üstelik moderniteyi savunmuş olan yöneticiler olarak, geleneksel ve demokrasiyi geliştirmeyecek olan bir siyasî kültürün referanslarına hep kendimizi, kendi küçük çıkarlarımız için teslim ederiz. Türkiye'de, hep, bu böyle olmuştur. Hep "demokrasi" denilmiştir; ama, hiçbir zaman demokrasi layıkıyla olmamıştır.

Biz demokrasiyi savunmuşuzdur, evimize dönmüşüzdür, eşlerimizin üzerinde hegemonya kurmuşuzdur. Herkes, fırsat bulduğu zaman orada hegemonyacı kültür kendisini göstermiştir. Bu, toplumumuz için geçerli olandır.

Biz, buna son vermek istiyoruz. Gerçekten, yapar görünen değil, yapan bir demokrasi istiyoruz, sorunları çözen bir demokrasi istiyoruz. Herkesin kendisini ifade ettiği, ben bu topluma gönüllü bağlıyım diyen insan toplumunu yaratacak bir demokrasiyi öngörüyor bizim partimiz; biz, böyle bir demokrasiyi savunuyoruz.

Siz, bana baskı yapabilirsiniz, sevmediğimi söylemeyebilirim; ama, içimde, sevmiyorsam sevmiyordumdur. Zorla hiçbir kimseyi, örneğin zorbalıkla egemen olan elit, kendi dışındakine baskı yapmaya çalışmıştır, her zaman tepki görmüştür. Son zamanlarda yaşadık, şimdi herkes vah tuh ediyor, onu da anlamlı bulmamakla birlikte, biz kendi açımızdan anlamlı, demokrasi açısından bir renklilik görmekle birlikte, biz, hep rüzgâr eker, fırtına biçeriz. Şu yakın seçimlerde, illa birilerini iktidar yapacağınız dediler, halk dedi ki "hayır, iktidar yapacaksanız, buyurun, ben yapıyorum." Onun için, rüzgâr ektiniz, fırtınayı biçersiniz. Umut ederim ki, tabii, bu fırtına değil, söz gelişi olduğu için söylüyorum; yani, AK Parti ve Hükümetini, o anlamda bir yaklaşım anlamında demiyorum; ama, özel müdahalelerle özel güçleri iktidar yapmak açısından bir fırtına biçilmiş oldu.

Şimdi, bu anlamda da demokrasinin en önemli unsurlarından birisi ya da demokrasinin gereği, demokrasilerde siyasî partilerin kapatılması zorlaştırılmıştır. Hiç yoktur demiyorum; çünkü, yakın sürede İspanya Örneği var, Bask örneği var; Batassuna Partisi; yani, ETA'nın... ETA, bir şiddet örgütü ve de kapatılan parti onun yan örgütü olmasına rağmen, uzun bir dönem demokrasi bu riski göğüsledi ve partiyi kapatmadı; ama, biliniyordu, herkes biliyordu, ETA var, bunun bir de legal olan partisi var. Demokrasiyi yaşatmak için ona tahammül gösterdiler, en son noktada kapatıldı.

Şimdi, şunu söylemek istiyorum: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin... Tabii ki, sizin pozitif hukuk ilkelerine bağlı aldığımız, birçok üyenizin içine sindirmediği kapatma davaları konusunda aldığı kararlar haklı kararlardır; yani, bu partileri kapatmakla. Sayın Genel Başkanımın belirttiği gibi, belki, zannediyorum ki, Yüce Mahkemenizin Başkanının da bu tür bir açıklaması vardı; yani "Türkiye siyasal partiler mezbahasına döndü" diye. Şimdi, bu partileri kapatıyorsunuz, eskiden 5 parti vardı, şimdi 45 parti var, demek ki, parti kapatmakla partiler engellenemiyor. Ya da şöyle bir şey söyleyeyim: Şimdi, ben kendimi Hak ve Özgürlükler

Partisinden ifade etmek istiyorum, bizler ifade etmek istiyoruz. Siz, bizi kapatırsanız yeni parti kurarız; yani, açık bir biçimde, biz, birbirimizi aldatmış mı olalım Sayın Başkan, sayın üyeler. Parti kapatıyorsunuz, yeni partiler kuruluyor ve aynı insanlar kuruyor ya da bazı değişiklikler oluyor. Bu mizahın, bu tiyatronun son bulması gerekir; yani, demokrasilerde bu tür tiyatrolar oynanmaz, gerçek tiyatrolar oynanır. Olmayan tiyatrolar oynamakla...

Şunu da biliyorum ki; Yüce mahkemeniz, hukuk yıpranıyor. Gelişmek için yapacağımız uğraşların yerine gereksiz işlerle uğraşıyoruz gibi geliyor bana. Ben bunu söylerken burada aynı zamanda bir hukukçu, aynı zamanda bu ülkenin bir vatandaşı olarak, hukukçularımızın yapacağı çok şeyleri bildiğim içindir. Hukuk önemli, hâkimler önemli; yani, Türkiye'deki otoriter sistemin, Türkiye'deki bu imtiyazlar sisteminin onurunu zedelediği hâkimlik kurumu her dönemde çok önemli olmuştur; hukuk ve adalet çok önemli olmuştur. Biz, bu anlamda, demokrasilerde zorlaştırılan, zor zor hatta imkânsız olan sürecin bizim ülkemizde başlamasını söylüyoruz.

Elbette şu değildir; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesindeki ölçütlere aykırı davranan, demokrasi ölçütlerine aykırı davranan... Hadi, bırakalım insan hakları sözleşmesini, kendi düşüncesini zor ve şiddetle uygulamaya çalışanları, demokrasi olmasa bile, mutlaka engelleme refleksi vardır; eğer gücünüz yetiyorsa bunu engellersiniz.

Şimdi, bizim partimiz ise demokratik bir kitle partisi ve gerçekten -Sayın Başkan ve üyeler mutlaka inceleyeceklerdir- bizim program ve tüzüğümüz incelendiği zaman korkunç şeffaf bir partidir. Mevcut olan hiçbir siyasî partide olmayan bir şeffaflık vardır; yani, bizim gibi bölücüler daha şeffaf Diyorlar ki, partide yapılmış olan her şeyi siz meydana çıkaracaksınız. Şimdi, bir ülkeyi bölmek isteyen bir parti, bu tür metotlarla çalışır mı' İllegal parti tecrübeleri varken ya da şiddetten; yani, bölmenin de böyle sözle, lafla olmayacağı, otoriter toplumlarda, otoriter siyasî sistemlerde...

Ama, evet, bölünme, gönüllülük temelinde, demokratik toplumlarda gerçekleşebiliyor, Çekoslovakya örneği var. Slovakya, Çekoslovakya "biz birlikte yaşamıyoruz, ayrılıyoruz" dediler, hiçte kavga etmediler. Ama, otoriter sistemlerde mutlaka bir şeyi başarmak, özellikle iktidar alanlarına egemen olabilmek için şiddeti kullanmak kaçınılmazdır, işte, Irak'taki deney var. Türkiye daha farklı bir deney yaşıyor; yani, işte darbeler dönemi vardır. Bu anlamda darbelere baktığımız zaman; yani, partilerin kapatılmasının bize zarar vermesinin en önemli süreçlerini darbelerde yaşadık. Her siyasî darbeden sonra yeni partiler kuruldu ve bu yeni partiler, hiçbir zaman bir türlü kurumlaşamadılar, bir türlü yapılanamadılar. Halen parti midir değil midir tartışmalıdır ve biz, halen bu partiyi; bizim partilerimiz liderler tarafından yönetilen parti durumundadır.

Şimdi, modern demokratik toplumlarda siyasal partilerde liderler yönetir mi; kolektif akıldır çünkü, bir sentezdir orası. Ama neden; çünkü, bizde iki arada bir derede ve sadece yapmak için değil, yapar görünen bir demokrasiye sahip olduğumuz için, yamalı ve bohçalı bir demokrasiye sahip olduğumuz için bizim partilerimiz de bir türlü kurumlaşamazlar.

Bence, şu anda lider şef hegemonyasının var olduğu siyasî partiler sisteminin en önemli nedenlerinden bir tanesi de, bu otoriter sistemin kendisini beslemiş olmasıdır. Bunlardan da kurtulabilmek için, bizce, demokrasilerde ya da demokratik bir toplumun, başka bir ifadesi var; çünkü, belki, sizler de mutlaka katılırsınız, demokrasi, siyasî partilerin özgürlüğü demektir. Siyasî partiler yoksa, o konuda Anayasamızda ve Sayın Başsavcı da, haklı olarak uzun uzun anlatıyor, kavramsal olarak ona katılmamam mümkün değildir; ama, biz, onları nasıl hayata geçirdiğimiz daha da önemlidir. Madem ki, siyasî partilerin özgürlüğü demektir, o halde, hemen bir partinin kuruluşundan üç hafta sonra bir parti hakkında kapatma davası lüksüne sahip

olamayız. Madem ki, demokrasilerde, anayasal demokratik düzenlerde siyasal partiler bu kadar önemlidir, bu kadar hayatidir ve neticede de siyasal partisiz ülkeyi yönetemeyeceksek, bunun sonucu, biz, mutlaka....

Sayın Başkan, sayın üyeler; bu anlatımlarımdan sonra, Sayın Yargıtay Başsavcısının program ve tüzüğüme yönelik olan birtakım konularını elimden geldiğince özetleyerek kısa, sizin de, daha fazla zamanınızı almadan, öyle zannediyorum ki, sizin sorularınıza da mazhar kalacağız, önemli gördüğüm birtakım noktalara daha işaret etmenin faydalı olacağını düşünüyorum.

Birinci işaret etmek istediğim, zaman zaman da belki dokundum; ama, yeniden ifade etmeyi uygun gördüğüm bir sorun var. Bizim partimiz, sadece Türkiye'de Kürt sorununu çözmek için var olan bir parti değil; yani, bizim programımızı incelediğiniz zaman, Kürt sorununa özel bir önem verdiği görülecektir. İşte, temel, Türkiye'nin önemli bir sorunudur gibi tanımlar kullanılmaktadır; fakat, bunu dile getirirken hiçbir zaman, Sayın Başsavcının ileri sürdüğü gibi, bir azınlık, çoğunluk konumlanması, bir karşı konumlanma, bir ayırım ve çizgisi olarak ortaya koymuyor. Biz, Türkiye'de Kürt sorununu bir sorun olarak ortaya koyuyoruz; yani, Türkiye'nin bir sorunudur diyoruz ve Türkiye'deki Kürt sorununun sorun olması, sadece Kürtler için sorun olan bir sorun değildir. Eğer, etnik tanımlamayla ele alırsak, belki de daha fazla Türklerin sorunudur; yani, bizim daha çok demokratik bir toplum yaratabilmemiz için var olan sorunlarımızın çözülmesi mantığıyla ele alınmıştır ve programımız incelendiği zaman bir dünya senaryosu var.

Biz şuna inanıyoruz: Türkiye kendi başına yaşamak durumunda değildir. Sadece Türkiye değil, hiçbir ulus, hiçbir ülke, hiçbir devlet tek başına yaşamak durumunda değildir, özellikle de bu globalleşme, evrenselleşme koşullarında dünyada bir yer edinmek durumundayız ve zaten, denilebilir ki, Türkiye'nin Avrupa üyeliği konusundaki çabaları da bunun bir işareti, bunun bir sonucudur, yoksa keyfi bir çaba değildir bu; yani, biz dünyanın bir parçası olmayı düşünüyoruz ve dünyanın bir parçası olurken soğuk savaş koşullarında, yani, dünyanın sosyalist ve kapitalist, özgür demokrasi dünyası diye ikiye bölündüğü koşullarda belirli ittifaklarda yer alıyorduk, dünyanın şekillenmesi farklı projelerle gerçekleşiyordu; fakat, günümüzde evrensel ve insanın en önemli gelişmelerinden biri olan Avrupa Birliği projesinde yer almaya çalışıyoruz. Avrupa Birliği de, dünyanın en önemli bir projesidir. Belki de denilebilir ki, gelecek toplum projesinin de önemli gelişkin, hem sayısal anlamda hem niteliksel anlamda gelecek için model olabilecek alanlardan bir tanesidir. Yani, bizim partimiz demek ki, sadece Türkiye ile değil dünya ile de ilgileniyor ve Türkiye'nin çıkarlarını, bu sorunların çözümünün dünya ile daha doğrusu, dünyalık düşündüğümüz zaman çözmenin daha kolay olduğunu düşünüyor.

Aslında bu, bir zihniyet sorunudur. Yani, sadece, bazılarının, bazı siyasî partilerin ele aldığı gibi, bizim partimiz bu tür birlikleri, teknik, ekonomik çıkarlar, birtakım günah savuşturma anlayışıyla bu işlere bakmıyor. Dünyalı olmak demek, insanın iç dünyasının zenginleşmesi demektir; yani, dünyaya açılmamız demektir, herkesi hoşgörüyü görebilmemiz demektir; verebilmek, alabilmek demektir. Bu, bir kültür sorunudur. Bizim partimiz böyle bir konsepti benimsiyor, böyle bir anlayışla yola çıkıyor. Dünya ile ilgili düşündüğümüz bu konsepti, Türkiye için de yapıyoruz, düşünüyoruz. Yani biz, biri birimiz olmadan, birlikte olmadan iyi bir yaşam kuramayacağımızı düşünüyoruz, birlikte iyi bir yaşam kuracağız. Farklı etnik gruplarla, farklı dinî gruplarla birlikte iyi bir dünya kuracağız. Birbirimize açıldığımız zaman mevcut olan handikaplarımızın aşılabileceğini düşünüyoruz, kültürel kısırlıktan bununla kurtulabileceğimizi düşünüyoruz. Çünkü dünyalı düşünmeyince, Türkiyeli düşünmediğimiz için, şu anda ciddi bir kültür kısırlaşmasıyla karşı karşıyayız. Bu memlekette, o zengin kültür kısırlaşmış durumdadır; çünkü birbirimizden alıp veremiyoruz, çünkü, birimiz, bir diğerini reddetmektedir, gücü ele

geçirenler de bir diğeri üzerinde hegemonya kurarak, onların inkârına yönelmektedir ve bu inkâr politikaları da çok tehlikeli sonuçlar doğuruyor. Bizim partimiz, mümkün merteye, hiç kimsenin, hiçbir kurumun inkârına dayalı bir politikanın başarı sağlamayacağını ve insana mutluluk getirmeyeceğini düşünüyor. Biz, onun için Türkiye'nin yeniden yapılanması gerekir diyoruz, onun için yeni bir anayasa diyoruz ve bu konuda mahkeme üyelerimizin. Sayın Başkanımızın ve birçok değerli hukukçumuzun, anayasa konusundaki dile getirdiği görüşlerine katılıyoruz, onun için yeni bir anayasa diyoruz.

Tabii, yeni anayasa dediğimiz zaman, bu da sadece bir teknik, kuru bir olay değildir. Bu şu demektir; Kurumlarıyla yeniden yapılanma demektir; yani, yargı, yasama, yürütmenin yeniden dizayn edilmesi demektir, yetki ve sorumlulukların birbirinden demokratik bir tarzda ayrılması demektir, birinin diğeri üzerinde hegemonya kurmaması demektir.

Yine, Anayasa, yasaların anası demektir ve de çok güzel bir kavram, bütün yasaların anasıdır; ama, aynı zamanda toplumu tanımlayan en önemli belgedir, yani, Anayasa, toplumu tanımlar. Anayasada doğru bir tanım olmadığı için toplumu, doğruyu tanımlayamadığı için biz bu sorunlarla karşı karşıyayız. Eğer anayasa, bu sorunlarımızı doğrudan tanımlarsa; yani, biz Türkiye'yi doğrudan tanımlamaya başlarsak, bence, sorunların çözümü de çok kolaydır. Ama, ne yazık ki, geleneksel kültürün ve geçmiş kültürlerin devraldığımız tutucu olan yönleri bizde bir özellik daha geliştirmiştir; işte, yapmama kültürünün yanında bir de gerçekleri kabul etmemek gibi bir alışkanlığımız, bir kültürümüz var.

Bu, sadece ve sadece devlet sisteminde değil, sadece siyasî sistemlerde değil, bu bir köyde bile böyledir; yani, ağamız, köylüsünü doğru tespit etmez, onu bir şeyden saymaz, sonra çatışma çıkar; oysa bir şey sayması lazım; çünkü, onunla ortak bir yaşam sürdürecektir. Biz, bu anlamda, yani, bizim partimiz, Kürtler gibi bir azınlık, Türkler gibi bir çoğunluk, Çerkezler gibi bir azınlık, Türkler gibi çoğunluk yaratma diye bir iddia sahibi değildir. Yani, şunu içtenlikle söylemek istiyorum: Biz, bu programı oluştururken de hiçbir zaman böyle düşünmedik. Doğrusu, Sayın Yargıtay Başsavcısının bu tanımıyla karşılaştığım zaman da dehşete kapıldım; çünkü, bu tanımlar çatışma kültürünün tanımlarıdır, soğuk savaş döneminin tanımlarıdır.

Tabii ki, sistemler çözüldü. Biz, genel anlamda soğuk savaşın son bulunduğunu söylüyoruz; ama, yerel anlamda çatışmalar son bulmuş değil, bu kültür son bulmuş değildir ve bu kültür, bizce, Türkiye'de Türkiye halklarına, Türkiye insanına hiçbir yarar getirmez. Biz niye azınlık olalım, Türkler niye çoğunluk olsun; Türkler niye azınlık olsun, niye biz çoğunluk olalım. Bir de, azınlık ve çoğunluk bir şey ifade edebilir mi; farz edelim biz tek kişi olsak ne olabilir!.. Ben, günlerden bir gün bir televizyon programını izlemiştim, çok ekstrem bir tanımdı belki, bir Kürdü çağırmışlardı programa, orada tartışılan şey şu idi... Çatışmalar da devam ediyor o zaman, PKK olayı devam ediyor, insanlarımız ölüyor, iç dinamikler parçalanıyor, insanlar şunu tartışıyorlar: "Siz yoksunuz ki... Diliniz yok ki..." Katılımcılardan biri şunu söyledi: "Ben bilmiyorum, Kürtler var mı, yok mu; fakat, ben ayrı bir dile sahibim, bu dilin geliştirilmesini istiyorum, ben bu hakka sahibim; yani, siz, bu hakkı bana vermeyecek misiniz' Eğer vermiyorsanız bu bir zorbalıktır. Ama, benim bir talebim varsa, bu, ekmek ve su gibi bir şeydir. Ben bir kişiyim."

Şimdi, o bakımdan, biz zaten, azınlık ve çoğunluk sorununa da böyle bakıyoruz. Biz, haklar ve özgürlükler açısından bakıyoruz, çünkü, haklar ve özgürlükler açısından bakmazsak sorunları çözemeyiz. Dolayısıyla kadın ve erkek sorununu da Türkiye'de çözebildik mi; çözemiyoruz. Aşağı yukarı bizim düşüncemizin arka planında kadınlar azınlıktırlar. Dediğimiz azınlık sayısal azınlık değil, hükmedilmesi gerekli olan bir azınlık olduğu içindir, dolayısıyla o sorunu bir türlü çözemeyiz. Bu, bir mantıktır; bu, bir zihniyettir. Bizim partimiz, doğrusu, bu zihniyeti değiştirmeye çalışıyor.

Sayın Başsavcı bize diyor ki, tabî ki, Sayın Genel Başkan söyledi, vaktinizi almayayım, esas hakkındaki savunmamızda da uzun uzun anlattık. Tarihsel referansları da inkâr eder duruma gelmiş; yani, Erzurum Kongresinde, Sivas Kongresinde söylenenleri, Mustafa Kemal'in söyledikleri var, İnönü'nün söyledikleri var; yani, Türkiye'nin kurucuları çok önemli şeyler söylemişler; Meclis tutanakları var.

Sayın Savcı diyor ki "Kürtlerden bahsetmekle azınlık yaratıyorlar; ama -hemen kendi iddianamesinde hemen ekliyor- aslında bu memlekette etnik gruplara da hak ve özgürlükler veriliyor" Peki, biz ne diyoruz; yani, biz etnik gruplardan bahsettiğimiz zaman ayrımcılık, bölücülük oluyor da. Sayın Savcı bundan bahsettiği zaman, yani, bu çelişkiyi ifade ettiği zaman ya da bunu ifade ettiği zaman neyi ifade etmiş oluyor; bizi doğrulamış olmuyor mu' O bakımdan, yani biz Türkiye'de, tabir caizse, belki de birtakım acı gerçeklerin görülmesini, belki de şeytanın avukatlığını yapıyoruz. Ama, her dönemin acı çekenleri olur; yani, biz, o zaman Türkiye'deki kurtuluş hareketinden ne dersler çıkarabiliriz'.. Mustafa Kemaller nasıl tanımlamışlardı'... Egemenlere göre; her egemen kendisinden sonra gelenleri nasıl tanımlar' Oysa, böyle uç haksız tanımlamalar yerine, birbirimizi anlama kültürünü geliştirmek zorundayız. "O, yurtsever; diğeri hain" tanımları yerine, "farklı farklı konumları birlikte nasıl yaşatabiliriz, nasıl birlikte anayasal bir düzen içerisinde dizayn edebiliriz" sorunudur. Bunun için bu çok önemli bir olaydır.

Ya da mesela biz şunu söylüyorsak, yerel yönetimlerde özerklik demişiz; bu, bölge oluşturma anlamına geliyor, diyor ki "bölge, ayrımcılık" yapıyorlar. Peki, 7 bölge var ülkemizde, hangi referansa dayalıdır bu' Neden Karadeniz Bölgesi, neden Marmara Bölgesi ya da neden Akdeniz, Güneydoğu, Doğu Anadolu Bölgesi'... Tabî, bunlar tesadüf değil, bunun sosyolojik ve siyasî tarihsel referansları var.

Ya da uzağa gitmeyelim, 1982 Anayasasına bakalım, 1961 Anayasasında da var... Yani, GAP'ı özel bir bölge olarak sunmak hangi referansa dayalıdır' Niye bölücü değildir Güneydoğu işte bilmem ne projesi'... Ya da, OHAL Valiliği ya da geçmişte müfettişlikler var... Şimdi, biz bunları söylediğimiz zaman...

Tabî ki, bunları bir programa sığdırmam mümkün değildir, o anlamda duruşmalı olmasını çok önemseydiğimi söylüyorum. Aslında, bu sistemleri geliştirmek lazım, iddianameyi, belki de yeni bir hukuk sistemi içinde, bir teknik içinde iddianameler tanzim edilmeden önce tarafların görüşü de alınabilir mi, belki de yaradı olur diye düşünüyorum. Çok düşünmemiştim; ama, şu anda onu söylüyorum, belki bu yanlışları yapma durumunda olmayız.

Bölge meclisleri diyoruz ve üniterlik problemi diye bir problem var bizde. Bu, tabî paranoya dönüşmüş durumdadır. Şimdi, enteresan bir şey, İspanya üniter bir devlet, hem de tarihsel gelenek itibarıyla en eski üniter devletlerden biridir ve yine de halen Finlandiya, İtalya, Avrupa Birliği içerisinde 3 devlet hariç, hepsi kendisini üniter devlet olarak ifade ediyor. Biz, şimdi üniter devlete sığınarak, var olan etnik, ulusal, dinsel, sosyal, siyasal grupların fikrîsel, felsefî grupların temsilini engelleyeceğiz mi demektir; yani, bu olamaz mı' Ya da efendim, üniter bir devlette bir bölgenin meclisi olamaz mı' Neticede, bölge meclisi dediğimiz olaylar temsil olaylarıdır; yani, en iyi temsili sağlayabilmektir, toplumu en iyi yönetebilme mekanizmalarıdır.

Bunlar zaman zaman, renkler işler mi bölge meclislerine; işleyebilir, etnik renkler, dinî renkler işleyebilir, çağdaş dünya bundan da hiç korkmuyor, yani, o meclise, kendi gelenekleriyle Yahudi geldiği zaman dünya da yıkılmıyor. Bir başkası da gelebilir, Kürtler de gelebilir, Türkler de gelebilir; ama, asıl olarak meclisin fonksiyonu vardır; Kürtlük, Türklük yapmak değildir, onları en iyi temsil etmektir, onları en iyi yaşatabilme mekanizmalarıdır. Yani biz, bu olaylara

bakarken, bu senaryo içinde bakıyoruz, bölünme paranoyasının ötesinde, toplumu daha iyi yönetmek, daha ileri götürebilme meselesindedir.

Doğru, bizim resmî ideolojiyle, daha önce de İfade ettim, farklı tanımlarımız var, sizlerin de var Sayın Başkan, sayın üyeler. Aynı da düşünmeyeceğiz, zaten aynı düşündüğümüz zaman, o bu toplumun değişmesine gerek yok. Farklı düşünceler bizi zenginleştirip, ileriye götürebilirler. Şu anda global dünyanın da belki en önemli zenginliklerinden bir tanesidir.

Şimdi, Avrupa Birliği tesadüfen mi gelişmiştir; yani, onlar Avrupalı olduğu için, İngiliz olduğu için mi gelişmişlerdir; biz, Türk, Kürt, Arap olduğumuz için mi geri kalmışızdır! Yani, bizim ulusal özelliklerimiz, genlerimizle mi ilgili bir olaydır; hayır. Oysa Avrupa'nın geri yaşadığı dönemler vardır, ama, daha sonra kendilerine, onları geliştirebilecek olan sistemi bulmuşlardır. Çoğulcu, katılımcı, demokratik, öyle bir sistem, ona uygun kurumlar, öyle yapılanmalar göstermiştir ki, toplum birden, hem kültürel olarak hem ekonomik olarak gelişme göstermeye başlamıştır, hem de bütünlüklü olarak gelişmeye başlamıştır.

Şimdi, diyelim ki, Avrupa'da... İşte, yaşadım, biraz deney de var, İsveç'te kaldım. Stockholm İsveç'in başkentidir. Stockholmlüler diyebilir ki, "Ben devlet olmak istiyorum..." Var^ çünkü, yani ekstrem bir toplumun sıra dışı insanları da var. 'İstiyorsan, buyurun, hodri meydan, referandum yap, olacaksan ol" diyor. Ya da, İsveç'in içinde bir ada gibi, ekonomik olarak, sosyal olarak yaşama şansı bulabilecekseniz, yapın diyorlar. İnsanlarda akıl var. Neticede bütün insanlar iyi yaşam için hareket ederler; insan yerine konulmak içindir; yani, etik, ahlakî tanımlarla ifade edersek... Bu anlamda bizim bakış açımız budur; biz, işe böyle bakıyoruz. Yani, bölge temsilcileri anayasayı isterken; yanlışı olabilir mi, olabilir; biz onu da tartışabiliriz; çünkü, bizim söylediklerimizin hepsi doğru değildir. En önemli bir şey vardır biliyorsunuz, partiler programlarını sık sık da değiştirirler. Neden değiştirirler; çünkü, bakıyor, ihtiyaca cevap vermiyor. Geçmişte yaptığı tanımlara uygundu, belki de yeni gelişmelere uygun değildir, yeni dengelere uygun değildir, yeni sorunlar ortaya çıkmıştır, yeni sorunları çözmek için onu programa almak gerekiyor. Yani, neticede partilerin programları da kalıcı değildir, mutlak değildirler, onlar da sürekli değişiyor; nasıl ki, anayasal düzenlerde anayasalar sık sık değişiyorsa.

Şimdi, ben gelir ayak -rahmetle anayım- Sayın Bülent Tanör'ün "Anayasalar-Osmanlıdan Günümüze" kitabına tekrar şöyle baktım. Ne değişiklikler olmuş Sayın Başkan, sayın üyeler, daha ne değişiklikler olacak!.. Demek ki, hayat, başka bir ifadeyle değişim demektir.

Onun için biz, değişimi birlikte yapmak istiyoruz ve Türkiye önemli bir geçiş dönemi noktasındadır. Bütün alanlarda, mutlaka bu geçiş döneminin problemlerini akılla, adaletle hukukla çözmek zorundayız.

Siyasî partilerle ilgili, kapatma davalarıyla ilgili, bu alanda size önemli görevler düşmektedir. Yani, siz, siyasî partileri kapatmamakla sadece teknik bir iş yapmamış olacaksınız, yeni bir hukuk anlayışı getirmiş olacaksınız. Tabii ki, mevcut olan kurallar önemli ölçüde bağlayıcılıkları olur; ama, şu anda toplum, şu anda Türkiye'nin gelişim trendi şunu gösteriyor: Haklı olarak siz üyeler. Sayın Başkan, nasıl ki partilerin kapatılmasından rahatsızsa, bu toplum da rahatsız; ama, toplumun yine demokratik olmayan yönetiminden dolayı, yönetilememesinden dolayı çözülemeyen sorunlarının bedelini biz insanlarımıza ödetmemeliyiz. Bu anlamda partimiz hakkındaki kapatma davasının reddedilmesini, yani, bunun Türkiye için önemli olduğunu düşünüyoruz."

VI- DEĞERLENDİRME

A- Ön Sorunlar Yönünden

1- Siyasî Partiler Kanunu'nun 78., 80. ve 81. Maddelerinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Parti, savunmalarında, iddianamede yer alan Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) ve (b) fıkralarıyla, 80. ve 81. maddelerinin, 1995 ve 2001 Anayasa değişiklikleri sonucunda Anayasa'da bulunmayan kapatma nedenlerine yer vermesinden dolayı Anayasa'nın 68. maddesinin dördüncü fıkrasıyla 13. maddelerine aykırı olduğunu, bu kuralların Anayasa'nın Geçici 15. maddesi kapsamında çıkarılması nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise gerek iddianamede gerekse sonraki aşamalarda anılan hükümlerin anayasal ilkelerin somutlaştırılmış biçimleri olduğundan bahisle, Anayasa'ya aykırı olmadıklarını ve davada uygulanmaları gerektiğini savunmuştur.

Anayasa'nın 68. maddesinin dördüncü fıkrasını aynen tekrar eden 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre, bir siyasi partinin tüzük ve programının Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine aykırı olması; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlaması; suç işlenmesini teşvik etmesi kapatma sebebidir.

Buna göre, anılan yasa hükümlerinin Anayasa'nın 68. maddesindeki kapatma sebeplerinin sayısını artırması veya bunların kapsamını genişletmesi durumunda Anayasa'ya aykırılıkları gündeme gelebilir. Bu açıdan, bu kuralların Anayasa'nın kapatma sebepleriyle örtüştüğü oranda uygulanabilecekleri, bu nedenleri artıran, ya da böyle bir durum olmaksızın var olan kapatma sebeplerinin alanını genişleten bir içeriğe sahip olmaları durumunda Anayasa'ya aykırılıkları söz konusu olabilir. Böyle bir durumda, sorunun ciddi bulunmasına bağlı olarak, davaya bakan mahkeme sıfatıyla konunun Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi gerekebilir. Ancak bunun için söz konusu yasa hükümlerinin davada uygulanma niteliğine sahip olmaları gerekir.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve Mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanan yasa kurallarından, davanın değişik aşamalarında ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan, uyuşmazlığı çözmeye, davayı sona erdirmeye, kararın dayanağını oluşturmaya yahut tarafların istek ve savunmaları çerçevesinde karara varmakta ön planda tutulması zorunlu yasa hükümleri anlaşılmaktadır.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. maddesinde "Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı;

a) Bir siyasi partinin tüzük ve programının Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine aykırı olması, sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya

herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlaması, suç işlenmesini teşvik etmesi,

b) Bir siyasi partinin, Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin işlendiği odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespiti,

c) Bir siyasi partinin, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım alması.

Hallerinde verilir.

(Ek: 26/3/2002- 4748/4 md.) Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkranın (a) ve (b) bentlerinde sayılan hallerde temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasi partinin almakta olduğu son yıllık Devlet yardımı miktarının yarısından az olmamak kaydıyla, bu yardımdan kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına, yardımın tamamı ödenmişse aynı miktarın Hazineye iadesine karar verebilir.";

Hükmüne yer verdikten sonra, Yasa'nın 104. maddesinde de "Bir siyasi partinin bu Kanunun 101 inci maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine, Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazı ile başvurulur. Anayasa Mahkemesi, söz konusu hükümlere aykırılık görürse bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı verir. Bu yazının tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılık giderilmediği takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığı o siyasi partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılması için Anayasa Mahkemesine re'sen dava açabilir." denilmektedir.

Kapatılma davası, 2820 sayılı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi uyarınca açılmıştır. Bu durumda olayda Siyasi Partiler Kanunu'nun eyleme uyan 101. maddesinin (a) bendinin uygulanması gerekir. Yasa'nın 78., 80. ve 81. maddelerinin uygulanabilmesi, davanın Yasa'nın 104. maddesine göre açılmasına bağlıdır.

Bu nedenle, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen 78., 80. ve 81. maddeleri bakılmakta olan davada uygulanacak kurallar niteliğinde bulunmadıklarından Anayasa Mahkemesine başvuru isteminin reddine oybirliğiyle karar verilmiştir.

2- Yargılamanın Duruşmalı Yapılıp Yapılmaması Sorunu

Davalı Parti aşamalardaki savunmalarında, davanın duruşmalı olarak görülmesi isteminde bulunmuş; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise esas hakkındaki görüşünde bu düşünceye katılmadığını ve istemin reddi gerektiğini belirtmiştir.

Anayasa'nın 149. maddesinin son fıkrasında, "Anayasa Mahkemesi Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalar dışında kalan işleri dosya üzerinde inceler" denilmektedir. 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 33. maddesinde de Anayasa'daki hüküm doğrultusunda, "Siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalar Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle dosya üzerinde incelenir ve karara bağlanır" kuralına yer verilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, siyasi parti kapatma davalarında duruşma yapılması olanağı bulunmadığından davalı Parti'nin bu konudaki istemi yerinde değildir.

B- Esas Yönünden

İddianamenin kapatma nedenlerinin değerlendirildiği gerekçe bölümüyle buna göre oluşturulan sonuç kısmında dile getirilip aşamalarda sürdürülen iddialarında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı;

- Tüzük ve programda yer alan "tekçi, otoriter devlet yapısında ısrar eden" Türkiye'yi "adem-i merkezîyetçi tarzda yeniden yapılandırma" ve "Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşma ile çözme" şeklindeki Parti hedeflerinin Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ilkesiyle bağdaşmadığını; Anayasa'da korunan bu ilkenin Siyasi Partiler Yasası ile somutlaştırılmış olması nedeniyle söz konusu ibarelerin bu Yasa'nın 78. maddesinin (a) bendine de aykırı olduğunu,

- "Kürt Sorunu"nun "Türkiye'nin temel sorunu olarak" tanımlanmış olmasının "Türkler ve Kürtler" ayrımı meydana getirerek, "ayrı bir Kürt ulusunun varlığı"na ve böylece vatandaşlık bilinç ve beraberliğini temel alan ulus kavramının reddini içerdiğini; bu durumun Siyasi Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ve siyasi partilerin ırk esasına dayanamayacakları" ilkelerine; ayrıca Siyasi Partiler Yasasının 101. maddesinin (a) bendindeki, bir siyasi partinin tüzük ve programının "Devletin (...) ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne" aykırı olamayacağı ilkesine de aykırılık oluşturduğunu,

- Devletin yeniden yapılandırılması adı altında önerilen idari bölgeler ve egemenlik sahibi özerk bölgeler modelleriyle Devletin tekliği ilkesinin değiştirilmesinin amaçlandığını,

- Parti Tüzüğü'nün 3. maddesinde "Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşma ile çözmek", parti programının "Türkiye değişmek zorundadır" başlıklı bölümünde, "Türkiye hükümetlerinin, Kıbrıs, Bulgaristan, Yunanistan, Kosova ve benzeri ülkelerde bulunan azınlıklar/topluluklar için savunduğu tezleri, Türkiye'de yaşayan Kürtler için de istemesi durumunda, sorunun çözüm yoluna gireceği inancındadır." biçimindeki değerlendirmeler ile parti programının diğer bölümlerindeki düzenlemelerin, farklı ulus ve ulusal azınlıkların varlıklarının kabul edilmesinin istendiğini gösterdiğini, bunun, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacını güttüğünü bu nedenle Siyasî Partiler Yasası'nın 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılık oluşturduğunu,

İleri sürerek, davalı Partinin, tüzük ve programının bazı bölümlerinin Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 3., 14., 68. maddelerine ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) ve (b) bentlerine, 80. maddesine, 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı olduğundan, Anayasa'nın 69. maddesinin beşinci fıkrası ve Siyasi Partiler Yasası'nın 100. maddesinin (a) bendi ile 101. maddesinin (a) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

Buna karşılık davalı Parti davanın aşamalarında iddiaları reddetmiş, bu bağlamda özetle;

Kürt diye bir etnik ve ulusal grup yoksa, Kürtlükten bahsetmenin de suç oluşturmayacağı ve bir partinin kapatılmasına gerekçe olamayacağını; Kürt sorunundan bahsetmenin Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırılık anlamına gelmeyeceğini; iyi incelendiğinde Tüzük ve programın Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüyle bir sorununun olmadığını görüleceğini; bölge meclisleriyle yeni bölgeler oluşturulmadığını, Türkiye'de tarihsel, siyasal ve kültürel referansları olan coğrafi bölgeler üzerinde bölge meclislerinin oluşturulmasının benimsendiğini, bunun da Anayasa'nın 126. maddesinin 3. fıkrasına uygun olduğunu, Partinin teknik olarak federal bir sistem önermediğini savunmuştur.

Esas Sayısı:2002/1 (Siyasî Parti Kapatma)
Karar Sayısı:2008/1

Anayasa'nın 69. maddesinin beşinci fıkrasında, "Bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir."; 68. maddesinin dördüncü fıkrasında da "Siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez" denilmektedir. Bu kapatılma nedenleri 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 101. maddesinin ilk fıkrasında da aynen benimsenmiştir.

Siyasal çoğulculuğu ve katılımcılığı esas alan kurallar ve kurumlar düzeni olan çağdaş demokrasilerde, bireysel iradeleri birleştirip yönlendirerek onlara ağırlık kazandıracak özgün kuruluşlara duyulan gereksinim, dağınık siyasal görüşleri birleştirmek suretiyle halk iradesini oluşturan ve açığa çıkaran siyasal partiler vasıtasıyla karşılanmaktadır. Partiler, belli siyasal düşünceler çevresinde birleşen yurttaşların özgürce kurdukları ve özgürce katılıp ayrıldıkları hukuksal yapılardır. Siyasal partilerin kendilerine göre öne çıkardıkları ülke sorunlarına ilişkin farklı çözüm önerileri getirmeleri, demokratik siyasi yaşamda üstlendikleri işlevin doğal sonucudur. Bu nedenle siyasal partiler, Anayasanın konuya ilişkin kuralları ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "örgütlenme", "düşünce ve ifade özgürlüğü" konusundaki 10. ve 11. maddelerinin koruması altındadırlar.

Demokratik rejimin olmazsa olmaz ön koşulu sayılmaları nedeniyle siyasî partiler Anayasa'da özel olarak düzenlenmiş, 68. maddenin ikinci fıkrasında, siyasî partilerin demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurları oldukları; üçüncü fıkrasında da siyasî partilerin önceden izin almadan kurulacakları ve Anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürecekleri belirtilmiştir. Böylece, siyasî partilerin diğer tüzelkişilerden farklı olarak kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin esaslar Anayasal güvenceye kavuşturulmuş, kapatılmalarına yol açabilecek nedenler ise Anayasa'nın 14. maddesindeki temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmasını engelleyen düzenleme de gözetilerek tek tek sayılmış, yasakoyucuya bunların dışında düzenleme yapmaya elverişli bir alan bırakılmamıştır.

Belirtilen düzenlemelerle Anayasa koyucu siyasî partilerin varlıklarını sürdürmelerini esas alıp, kapatılmalarını ise ayırık durumlarla sınırlı tutarak, öncelikle demokratik rejimin, sağlıklı biçimde yaşatılmasını amaçlamış, ancak korunması gereğini de göz ardı etmemiştir.

Bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68. maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırılığı değerlendirilirken, Anayasa'nın siyasal partilere verdiği özel önemi vurgulayan diğer kurallarının da göz önünde bulundurulması gerekir. Bu nedenle, siyasal partilerin, Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen tüzük ve programlarındaki söylemlerinin demokratik yaşam için doğrudan açık ve yakın tehlike oluşturmaması durumunda, bunların ifade özgürlüğü kapsamında kaldığının kabulü gerekir. Demokratik rejimin tüm kurum ve kurallarıyla özümsemiştiği ülkelerde de rejim için ciddi bir tehlike oluşturmamakça siyasal partilerin kapatılmasına olur verilmediği gözetildiğinde çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkma hedefini esas alan Anayasamızın da salt ifade özgürlüğü kapsamında kalan tüzük ve program düzenlemesini kapatma nedeni saydığını kabul etmek olanaklı değildir.

Tüzük ve Programında HAK-PAR'ın, genel olarak adem-i merkezîyetçi bir yönetime ağırlık verdiği, Türkiye'nin temel sorunu olarak kabul ettiği Kürt sorununu hak eşitliği temelinde çözmeyi seçmesine vaadettiği görülmektedir.

Tüzük ve Programında ifade edildiği biçimde Parti'nin, Kürt sorunu olarak ele alıp değerlendirdiği soruna, kendine göre çözüm önerileri getirmesi, vatandaşlık temelinde ulus kavramının reddi olarak nitelendirilemez. Kapatma davasının Parti'nin kuruluşundan kısa bir süre sonra açıldığı da gözetildiğinde, belli bir sorunun varlığına ve buna dair çözüm önerilerine ilişkin ifadelerin demokratik bir rejimde düşünce ve ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Gerek iddianamede gerekse sonraki aşamalarda, Parti'nin söz konusu amaçları gerçekleştirmek için Anayasa dışı bir yöntemi uygulayacağına ilişkin herhangi bir kanıt da yer verilmemiştir.

Yukarıdaki açıklama ve değerlendirmeler çerçevesinde Parti'ye, tüzük ve programında yer alan ifadelerle dayanılarak yaptırım uygulanması, örgütlenme ve ifade özgürlüğüne ağır bir müdahale oluşturacağından, İddianame'de ileri sürülen gerekçelerle Parti hakkında kapatma ya da yerine başka bir yaptırım uygulanması demokratik bir toplumda zorunlu bir tedbir niteliğinde görülemez.

Açıklanan nedenlerle Hak ve Özgürlükler Partisinin Anayasa'nın 69. maddesinin beşinci fıkrası ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 101. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi uyarınca kapatılması isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Şevket APALAK bu görüşlere katılmamışlardır.

VII- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın, Hak ve Özgürlükler Partisi'nin kapatılmasına karar verilmesi istemini içeren 14.3.2002 günlü, SP.115 Hz. 2002/3 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları okundu, gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Hak ve Özgürlükler Partisi'nin kapatılma davasında yapılan oylamada, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Şevket APALAK'ın "Parti'nin kapatılması", Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Serruh KALELİ ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın ise "Parti'nin kapatılmaması" gerektiği yolundaki oyları sonucunda, Anayasa'nın 149. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nitelikli çoğunluğun sağlanamaması nedeniyle kapatılma isteminin REDDİNE,

B- Gereği için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

29.1.2008 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
Üye	Üye	Üye
A. Necmi ÖZLER	Serdar ÖZGÜLDÜR	Şevket APALAK
Üye		Üye

Serruh KALELİ

Zehra Ayla PERKTAŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1- Davalı Parti'nin amacını ve sürdüreceği faaliyetlerini açıkça ortaya koyan Tüzüğü'nün "Partinin Amacı" başlıklı 3. maddesinin 4. ve 5. paragrafları ile davalı Parti Programı'nın 2. sahifesindeki "TÜRKİYE DEĞİŞMEK ZORUNDA" başlıklı bölümün 3., 4., 5., 16. ve 21. paragrafları ve yine "Program"ın 4. sahifesindeki "YENİDEN YAPILANDIRMA" başlıklı bölümün 3., 4., 6., 8., 9., 11. paragrafları ve "Program"ın 5. sahifesindeki 2., 5., 8., 9. ve 10. paragraflar incelendiğinde, Anayasa'nın 68. maddesinde belirtilen "...devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne..." açıkça aykırı görüş ve değerlendirmelere yer verildiği anlaşılmaktadır.

2- Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasına eklenen düzenleme, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağını öngörmektedir.

Anayasa'nın 69. maddesinin beşinci fıkrası ise bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68. maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine (dava konusunda devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasına) aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verileceğini belirtmektedir.

Davanın somutunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesiyle çeliştiği ileri sürülen "iç norm" bir yasa kuralı değil, Anayasa hükmüdür. Dolayısıyla, Anayasa'nın 90. maddesinin davada uygulama kabiliyeti yoktur. Yine Anayasa'nın 138. maddesine göre hâkimler "...Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler..." ve bu nedenle de Anayasa Mahkemesinin bu somut Anayasal kurallar dururken, yorum yoluyla doğrudan AİHM içtihadını esas alarak hüküm tesis etmesi söz konusu edilemez.

Anayasa (Md. 68 ve 69) açıkça bir siyasi partinin tüzük ve programının devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasına aykırı olması halinin varlığını tek başına kapatma nedeni saydığından ve bunun ötesinde söz konusu yasak doğrultusunda eylem ve faaliyette bulunma halini aramadığından, ayrıca bu hal Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesinin ikinci fıkrasındaki "meşru amaç" sınırları içerisinde kaldığından; bu yönü itibarıyla de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı bir normun varlığından bahsedilemez. Dolayısıyla, belirtilen Anayasal düzenlemenin demokratik bir toplumda zorunlu bir müdahale olarak değerlendirmesi gerekir.

3- Açıklanan nedenlerle, davalı parti hakkında koşulları oluştuğundan, Anayasa'nın 68 ve 69. maddeleri ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 101. maddesi uyarınca hüküm tesisi gerektiği kanısına vardığımızdan, aksi yöndeki karara katılamıyoruz.

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

Esas Sayısı:2002/1 (Siyasî Parti Kapatma)

Karar Sayısı:2008/1

A. Necmi ÖZLER

Serdar ÖZGÜLDÜR

Şevket APALAK